

Delavska enotnost

Glasilo Zveze sindikatov Slovenije

Glavni urednik Dušan Gačnik
Odgovorni urednik Franček Kavčič

Ljubljana, 15. september 1983
letnik 42, številka 36, cena 10 din

Iz vsebine:

Ali lahko sindikat ustavi dvigovanje cen

Delo zasluži plačilo in dostojanstvo, ne pa socialne kartice

Brez odgovornosti stabilizacija ne bo uspela

V Radovljici se bogati sindikalna dejavnost

Izvirne rešitve v sodelovanju z znanstveniki

Čaj ali kirurški poseg?

Novejši podatki bank, SDK in drugih organov, ki imajo kakršenkoli opravke z naložbami, kažejo, da so se investicijske želje združenega dela dodobra unesle. Pa ne samo to: poleg tega, da je število novozačetih gradenj ali velikih nakupov opreme vse manjše, se spreminja tudi sestava naložb. Vsaj v Sloveniji je število (in vrednost vanje vloženih sredstev) naložb, katerih poglavitni cilj je povečati izvoz ali spremeniti strukturo gospodarstva, vse večje.

Vendar pa celoviti podatki o naložbeni dejavnosti kažejo še drugo lice: nedokončanih je še vedno okoli 25.000 naložb, od katerih se mnoge »vlečejo« šele spred nekaj let. Če pobrskamo po arhivih, najdemo, kar smo takrat (pred dvema, tremi leti) pisali o naložbah. Da so preštevile, zlasti pa da nimajo veliko skupnega s stvarnim načrtovanjem razvoja. Pametno investiranje pa pomeni, da je treba najprej temeljito preučiti tržna gibanja in gibanja kapitala. Skratka, preden se kupijo stroji ali zgradi nova tovarna, je treba vedeti, ali bo izdelek moč prodati in po kakšni ceni (vsaj približno), kako bo s surovinami in pod kakšnimi pogoji bo moč »nabaviti« energijo.

»Pri nas pa je običajna praksa, da investitorja najbolj skrbi, ali bo imel na voljo dovolj sredstev za naložbo. Rentabilnost naložbe je drugotnega pomena,« trdi dr. Slobodan Ostojić iz beograjskega Inštituta za ekonomsko investiranje. Ali drugače povedano, pri nas je najpo-

membnejše prepričati odgovorne dejavnike, ki naj prižgo zeleno luč za naložbo, da so sredstva zagotovljena. Pogosto niti ni pomembno, da še to ni res. Mnoge tovarne so bile zgrajene samo s posojili...

Glede na takšna »merila« pri odločanju za naložbe ni čudno, da imamo pri nas sorazmerno veliko začetih investicij. Bilo pa bi jih še več, če ne bi vsa minula leta tako uspešno socializirali poslovnih izgub oziroma prevračali pokrivanje le-teh na pleča družbe.

Dejstvo, da se veliko naložb vleče že nekaj let, pomeni torej, da bomo še čez leto, dve dobivali tovarne, ki bodo zgrajene po starih, neekonomskih načelih. To bodo nove nerentabilne tovarne in potencialni izgubarji torej. Veliko število začetih naložb kaže tudi na to, da v delovnih organizacijah ne razmišljajo o tem, ali ne bi kazalo kakšen načrt opustiti. Vanj so seveda vložili preveč sredstev (in želja), da bi se mu zlahka odrekli. Toda nekaj je vsekakor (tudi) res — čeprav je takšna resnica hudo posplošena. Res je tudi, da smo do naših gospodarskih napak preveč sentimentalni. Kirurški način zdravljenja, denimo izgub, pa tudi začetih naložb, nam gre sila težko spod rok. Žal nam brez odločnega »reza« tu in tam ne bo uspelo dovolj hitro povečati učinkovitosti naložb, s tem pa tudi vsega gospodarstva. Kako zelo potrebuje družba učinkovitejše gospodarstvo, pa lahko prebiramo med novicami vsak dan...
Boris Rugelj

Namesto na kolektivni dopust so v raški Vltavi v Šentvidu pri Stišni zaprosili za več nadur. Delajo za izvoz, za trdne devize, ki jih potrebujejo zase in za odplačilo marsikaterega tudi nesmotrnega nakupa drugih.

Slika: Andrej Agnič

Demokratizacija, javnost dela in odločanja

»Namesto da ponavljamo posplošena gesla in kritike, ki že preraščajo v kritiziranje, osvetlujmo raje povsem konkretna, pozitivna in negativna gibanja in pojave iz vsakodnevnega dela in življenja. Zadeve si je treba ogledati iz vseh zornih kotov, jih osvetliti v njihovem kontekstu in postaviti v pravi okvir. Seveda bo takšna praksa v informativni dejavnosti, pa tudi v političnem delu nasploh, povzročila nove zaostritve, kritike in spore.

Povsem normalno in zaželeno bi bilo, če bi se tako v politiki kot v javnih občilih odločneje odzivali na nekatere pojave, ki jih po sprejetju stabilizacijskega programa ne moremo označiti drugače kot izigravanje tega programa ter poigravanje s potrpljenjem in zaupanjem delovnih ljudi. Bila bi velika, nepopravljiva napaka, če bi na kakršenkoli način žrtvovali ugled in veliko zaupanje, ki ga imajo ljudje v javna občila. Pogoji, da si tega zaupanja ne zapravimo,« je dejal Jak Koprivc, član predsedstva CK ZKS na seji predsedstva Zveze novinarjev Jugoslavije, »ni samo realno prikazovanje dejanskih družbenih dogajanj, temveč tudi jasna predstava o tem, za kaj se v vsakem konkretnem primeru borimo.«

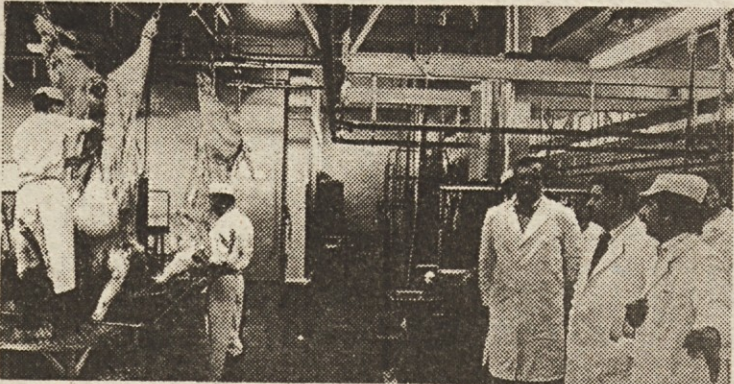
Po tem, ko je nekolikaj obširneje govoril o (ne)zaupanju ljudi

do sredstev javnega obveščanja, pa je še dejal: »Položaj, v kakršnem smo, zahteva nadaljnjo demokratizacijo ter popolno javnost dela in odločanja, da bi lahko vsi ljudje, ki so za stabilizacijo, za socialistično samoupravljanje, pripomogli k oblikovanju in uveljavljanju naše politike, ne pa nasprotno, kar nekateri govorijo in zagovarjajo. Zato potrebujejo ljudje pravočasne in celovite vesti ter analize o vseh vprašanih, o katerih razpravljajo in odločajo. Oborožiti jih moramo z vsem, kar je nujno potrebno za svobodno, enakopravno in argumentirano izražanje mnenj ter usklajevanje stališč in interesov...

Zato moramo o vsem javno in odgovorno razpravljati, kajti javno delo lahko veliko pripomore k drugačnemu odnosu posameznikov, organov in organizacij. Mnoge pomembne politične razprave potekajo pri nas žal še vedno za zaprtimi vrati, v sporočilih in skopih informacijah pa niti med vrsticami ne moremo zasluhtiti njihovega pravega pomena in poteka.«

Jak Koprivc, član predsedstva CK ZKS, na seji predsedstva skupščine Zveze novinarjev Jugoslavije

Pripravi: Andrej Agnič

Minuli teden je sozd Emono v Ljubljani obiskal predsednik RS ZSS Marjan Orožen. V delovni organizaciji Mesna industrija Zalog si je ogledal proizvodnjo in predstavniki delovne organizacije ter družbenopolitičnih organizacij so ga seznanili z gospodarjenjem in načrti ter problemi mesne industrije. Posebej so poudarili neskladje cen, saj je pri marsikaterem mesnem izdelku cena nižja kot pa je cena žive govedi. Seznanili so ga tudi z novimi izdelki, ki jih pripravljajo in ki bodo glede cene dostopni vsem.

Marjan Orožen si je ogledal tudi blagovni center. S širšim političnim aktivom se je potem pogovarjal tudi o delu osnovnih organizacij sindikata in koordinacijskega odbora v tozdu ter o njihovih temeljnih nalogah v tem letu.

V sindikalnem izobraževalnem centru v Radovljici je Republiški odbor sindikata delavcev kemične in nekovinske industrije v začetku septembra pripravil dvodnevni seminar, na katerem so obravnavali in ocenili stanje inovacijske dejavnosti v kemični in nekovinski industriji Slovenije, spregovorili o pomenu in vlogi te dejavnosti pri pospeševanju izvoza in uveljavljanju stabilizacijskih ukrepov. Sprejeli so stališča in program za pospeševanja inovacijske dejavnosti v delovnih organizacijah kemične in nekovinske industrije Slovenije.

Lado Majšačič

Delavci industrije gradbenega materiala Gradnja Žalec so s priložnostno slovesnostjo obeležili svojo obletnico, na kateri je navzočim govoril sekretar RS ZSS Zdravko Krivina.

Malo je gospodarskih organizacij, ki so v razmeroma kratkem obdobju tridesetih let dosegle tako hiter gospodarski napredek kot IGM Gradnja Žalec. Začeli so z gradbeno operativno, ki pa je pred desetimi leti zašla v težave. Tedaj so se odločili za preusmeritev in sicer za izdelovanje gradbenih elementov schiedel programa. Prav ta program pa jim je omogočil prodor na jugoslovansko tržišče in tudi prek meja. Z dvigom produktivnosti, nenehnim povečevanjem proizvodnje usvajajo dohodek in akumulacijo, ki jim tudi v zaostrenih gospodarskih razmerah daje možnost gospodarskega in razvojnega napredka. Tako so tudi polletni rezultati gospodarjenja ugodni in takšne pričakujejo tudi ob koncu leta. To pa je bila tudi glavna naloga delavcev ob 30-letnici. V prihodnje načrtujejo razširitev proizvodnega programa, povečanje proizvodnje dimnikov in kaminov, saj so že zdaj glavni izdelovalec letih v Jugoslaviji.

Dodajmo še, da so letos podvojili izvoz, za njihove izdelke pa je vedno več zanimanja tudi na zahodnih tržiščih.

Besedilo in slika: Janez Kroflič

Na Pragerskem so odprli sodobno farmo Emona-Kmetijskega kombinata Ptuj, v kateri bodo na 1.050 stojiščih zredili letno 1.800 govejih pitancev. Pridobitev je omogočilo združevanje dela in sredstev s sozdom Vipa in Mesno industrijo Primorske, za katero bodo tudi pitali živino. Naložba ni zanimiva le zaradi sorazmerno nizke cene ter dograditve v roku, marveč tudi zaradi izvozne usmerjenosti in izrabe lastnih možnosti. Projekti in tehnologijo so razvili v Emona inženiringu, oprema in živina je domača, pa tudi krmo bodo pridobili v kombinatu.

B. P.

Na tridnevni obisk v Ukrajino je minuli teden odpotovala tričlanska delegacija republiškega sveta ZSS, ki jo je vodil predsednik RS ZSS Marjan Orožen, v njej pa sta še člana predsedstva Drago Seliger in Marija Pukl. Obisk spada v več kot desetletno sodelovanje med slovenskimi in ukrajinskimi sindikati, ki omogoča medsebojno informiranje o družbenoekonomskih razmerah ter delu sindikata na posameznih področjih. Delegacija bo obiskala tudi nekatere delovne kolektive v Ukrajini.

ISSN 0013-0151

Neki politični akciji ob rob...

Za gospodarnost obveščanja, vendar ne na račun njegove kakovosti

Do konca tega tedna imajo sveti za informiranje, ki delujejo v okvirih občinskih konferenc Socialistične zveze delovnega ljudstva Slovenije, veliko dela. Njihovi predsedniki so se že pred poletnimi počitnicami dogovorili, da bodo do takrat pripravili dvoje: analizo položaja na področju obveščanja v občini oziroma regiji in predlog ukrepov za učinkovitejšo obveščanje. Ker ta analiza zajema tudi glasila delavcev v združenem delu in delegatsko obveščanje in ker si v socialistični zvezi obetajo v predlogih ukrepov tudi zmanjšanje obsega glasil, delitev dela med njimi, smotnejšo izrabo razpoložljivega prostora na njihovih straneh, presojo o njihovi namembnosti, uporabnosti ter učinkovitosti pa tudi predloge za ukinitve kakšnega med njimi, je vredno to nalogo razumeti v vseh njenih izmerah in možnih posledicah.

Za sindikate je še posebej pomembno, kakšno informacijsko vlogo opravljajo v organizacijah združenega dela glasila in bilteni, ki jih za svoje obveščanje urejajo in izdajajo delavci. V letu 1982 izhajajočih 530 glasil in 308 biltenov te vrste v skupni celoletni nakladi najmanj 18.800.000 izvodov predstavlja pomembno orodje in orožje delavcev pri uveljavljanju njihove neodtujljive pravice — da upravljajo z družbenimi sredstvi za delo in da z njimi gospodarijo po načelih umnega upravljalca.

V socialistični zvezi Slovenije so se odločili za poglobljeno razčlenitev razmer na področju obveščanja, ker bi radi spodbudili gospodarnost porabo časopisnega papirja. Tega namreč zadnje čase hudo primanjkuje. Zato morajo osrednji slovenski časniki izhajati v okrnjenih obsegih, slovenski revijalni in zabavni tisk ter glasila družbenopolitičnih skupnosti in drugih izdajateljev, namenjena obveščanju občanov in delovnih ljudi, pa morajo s kakšno svojo izdajo tudi počakati ali ji izdatno skrajšati obseg.

Tiskovni svet republiške konference SZDL Slovenije je že letos spomladi ugotovil, da imajo zaradi pomanjkanja papirja težave poleg osrednjih dnevnikov tudi vsa druga sredstva javnega obveščanja. Hkrati pa je v njem prevladalo tudi mnenje, da imamo ponekod glasila, ki svoje informativne vloge ne izpolnjujejo najbolj smotno in gospodarno, da gre ponekod za neustrezno delitev dela med glasila, da so informacije preveč ekstenzivne (to je obsežne — avtorjevo pojasnilo); z eno besedo: da funkcionalnost (rekli bi koristnost) in učinki različnih glasil v različnih okoljih niso sorazmerni z vloženi gnotnimi sredstvi.

Že omenjeni sveti občinskih konferenc SZDL za obveščanje bodo morali, če tega še niso storili, v svojih analizah ter predlogih »pregledati« in »izmeriti« zelo natančno in kritično tudi glasila in bilten delavcev v združenem delu. Zato je zdaj prav gotovo nujno, da bi izdajatelji oziroma njihovi družbeni organi ali odbori za obveščanje skrbno preučili, v kolikšni meri ta tisk uresničuje svojo družbeno vlogo in v kolikšni meri svoje bralce — torej predvsem delavce — usposablja za delo, gospodarjenje in upravljanje z družbenim imetjem.

Koristno bi bilo, če bi uredniški odbori pripravili ocene za kakšno leto nazaj, kako učinkovito so glasila in bilteni delavcem z objavljenimi informacijami pomagali pri njihovem delu; kako so jih usmerjali v sprejemanje odločitev, katerih rezultati se kažejo v ugodnih gospodarskih in tudi socialnih dosežkih. Hkrati pa bi bilo nujno preveriti tudi obsežnost in razumljivost objavljenih informacij, da bi ugotovili, v kolikšni meri so te prilagojene in

približane bralskim in razumskim sposobnostim uporabnikov.

Vsaka stran časnika ali revije zmore »prenesti« določeno število besed. Če slike povedo veliko, je potrebnih manj besed. Če je sporočevalcu ali piscu jasno, kaj hoče in komu hoče sporočiti, bo tudi na zahtevno vprašanje kako znal odgovoriti in napisati izbrano misel s čim manj besedami in s čim krajšimi, ki niso nepoznane tujke in ki so enopomenske. Uporabljal bo tudi podatke, številčne znake, primerjave med stanji, razmerami itn. Toda take in tiste, ki jih njegov bralec pozna in uporablja pri svojem vsakdanjem delu, v odnosih s sodelavci, prijatelji in v svojem zasebnem življenju.

Bitka za gospodarsko trdnost naše družbe vse bolj posega tudi v naša medsebojna informacijska razmerja. Čas, porabljen na sestanku, bomo vse bolj merili v dinarjih in manj v minutah, njihovo koristnost z razmerjem med izpolnjenimi in neizpolnjenimi sklepi. Pogovore po telefonu nam že vse bolj odmerjajo iz dneva v dan dražji

telefonski impulzi. Obseg pisnih sporočil, s katerimi si v okrožnicah, zapisnikih, biltenih, glasilih in na podobne načine izmenjujemo prepotrebne informacije, pa nam zdaj že odmerja tudi sam prenosnik — papir. In tega je premalo, pa tudi zelo drag je. Zato bi morali vsi, ki pri svojem delu ustvarjamo informacije, spremeniti svoj odnos do bralca. Do tistega, kateremu namenjamo svoja sporočila. Povejmo ali točneje napišimo mu v dostopnem jeziku; in to le tisto, kar je za njegovo ravnanje pomembno.

Tudi pri urejanju in izdajanju glasil in biltenov bi morali misliti na vse to. Potem bi se število informacij na njihovih straneh povečevalo, hkrati pa bi se izboljševala tudi njihova kakovost. Prav to pa je bilo osnovno vodilo tudi članom tiskovnega sveta republiške konference SZDL, ko so se zavzeli za gospodarnost pri izdajanju tiskov in publikacij, saj so hkrati zelo odločno dodali, da ne na račun kakovosti obveščanja naših delovnih ljudi in občanov.

Dušan Rebolj

Pred volilnimi konferencami organizacij SZDL

Sredi življenja in med ljudmi

Te dni so se v Sloveniji začele vsebinske, organizacijske in kadrovske priprave na volilne konference organizacij socialistične zveze. Oktobra in novembra bodo te po krajevnih skupnostih in občinah, konec decembra pa bo tudi seja republiške konference SZDL. Na volilnih konferencah bodo razčlenili in ocenili štiriletno delovanje naše najmožnejše in frontne organizacije, izvolili nova vodstva ter sprejeli programske usmeritve za naslednje obdobje.

Pri uveljavljanju ustavne in demokratične vloge socialistične zveze so bili v zadnjih štirih letih doseženi pomembni premiki in rezultati. Organizacije in vodstva so si zlasti prizadevale za nadaljnjo demokratizacijo družbenopolitičnega življenja ter uveljavljanje socialističnih samoupravnih odnosov. To med drugim potrjuje tudi podatek, da je danes v samoupravne organe, skupščine družbenopolitičnih in samoupravnih interesnih skupnosti vključenih prek 200 tisoč delegatov, številni krajanji pa politično delujejo kot aktivisti socialistične zveze. Stalna pozornost socialistične zveze je veljala predvsem delegatski praksi ter usklajevanju politične in skupščinske dejavnosti.

Bolj kot kdajkoli prej se je SZDL vključevala tudi v reševanje aktualne družbenoekonomske problematike. Še zlasti zavzeta so bila prizadevanja za smotno porabo sredstev na področju skupne in splošne porabe, boljše izkoriščanje delovnega časa, zbiranja sekundarnih surovin, varčevanja itd. Ob praktičnih rezultatih pa je dokaj pomembno tudi dejstvo, da se je izredno razširil krog aktivistov in strokovnjakov, ki sodelujejo pri iskanju najustreznejših samoupravnih in gospodarskih rešitev in ukrepov.

Ob tem pa moramo opozoriti tudi na nekatere slabosti in težave. Kljub naporom na področju uveljavljanja delegatskih odnosov, organizacije in vodstva SZDL z doseženimi rezultati ne morejo biti zadovoljna. Preveč je zgolj ugotavljanja in tarnanja, da stvari ne gredo, premalo pa konkretnih akcij in ukrepov, da bi delegatska praksa polno zaživela. Vodstva krajevnih in občinskih organizacij se često preveč opirajo na stališča in mnenja upravnih in izvršnih organov, premalo pa so odzivna na pobude delovnih ljudi in občanov.

Slabosti so opazne tudi v oblikah in metodah delovanja. Vse preveč je forumskega dela in formalnega

obravnavanja vprašanj. Članstvo prepovedko sodeluje pri nastajanju in pripravljanju političnih stališč za samoupravno odločanje. Sestajajo se v glavnem izvršni odbori in frontna predsedstva, medtem ko imajo konference premajhen vpliv na delo in življenje organizacij. Tudi sekcije in sveti pri občinskih organizacijah marsikje delujejo dokaj formalno ali pa so samo na papirju. Takšna praksa objektivno ukrepi tehnobirokratske težnje in ozi demokratične možnosti nastajanja dogovorov, stališč, sklepov in drugih odločitev.

Vse to so vprašanja, o katerih bi nove oblike političnega in samoupravnega delovanja na vseh ravneh. Socialistična zveza današnjega in jutrišnjega dne mora trdno stati sredi življenja. Še bolj kot doslej mora biti odzivna na hotenja in potrebe delovnih ljudi in občanov in stalno razvijati in krepi svojo lastno demokratično naravo. Samo tako bo lahko postala še bolj ljudska, ustvarjalna, mobilizacijska in učinkovita.

I. Z.

Ali lahko sindikat ustavi dvigovanje cen

V zadnjem času smo bili priče divjanju cen iznad vseh dogovorjenih okvirov, kar smo občutili tudi na osebnem standardu. Osebnih dohodkov nikakor niso mogli dohitevati divje rasti življenjskih stroškov, kljub temu da smo sredi leta nekoliko omilili zelo omejitvena resolucijska določila o osebnih dohodkih.

Sindikalne organizacije so skladno s svojo družbeno vlogo in kongresnimi opredelitvami opozarjale na mnogokrat neupravičene podražitve. Inflacija je prvorazredni sovražnik delavcev, ker povzroča razvrednotenje dela in njegovih rezultatov.

Tudi na račun inflacije nosi delavec največje breme stabilizacije. Sredstva množičnega obveščanja pa tudi delavci v vsakdanjih pogovorih so se čestokrat spraševali, kaj pravzaprav sindikat hoče in zmora. Kar pogosto so se pojavljala vprašanja, kako to, da sindikat vsaj formalno podpira predloge za višje cene v tozdu, panogi in ožji skupnosti, republiška in zvezna sindikalna organizacija pa sta javno vodili bitko, da bi cene zadržali v dogovorjenih okvirih in bi povsod upoštevali dogovorjene postopke za njihovo usklajevanje. Jasno je, kdo ponovno zahteva dvigovanje cen, za katere izdelke in za koliko. Najpogostejše pa da gre ponovno tudi za cene živil, energije, kar bo po znanih metodah zidanja cen zahtevalo podražitve tudi drugih izdelkov.

Po zakonu o temeljnih sistema cen in njihovi družbeni kontroli sindikati sodelujejo v postopkih samoupravnega urejanja cen in pri družbeni kontroli. Vprašanja, ki smo jih slišali, se nanašajo tudi bolj na konkretno moč sindikata, da na primer pri podražitvah kruha uveljavi dogovorjeno politiko, sprašujejo o učinkih morebitnega znižanja cen za nekaj starih dinarjev, ob tem ko je jasno, da ne sindikat niti drugi močnejši družbeni faktorji niso sposobni ustaviti splošnega dviga cen in padanja življenjske ravni, zavoljo česar je bilo kar precej negotovanja.

Treba je vedeti, da je sindikat že v času zamrznitve cen zahteval, da se pravčasno pripravi politika cen in način njenega uveljavljanja. To, kar smo sprejeli marca, je bilo prepozno in še tega se ne držimo. Sindikat se mora boriti za upoštevanje zakonov in družbenih dogovorov in zato se je moral izkazati tudi takrat, ko je šlo za ceno kruha. Gre za načela zakonitosti in ustavnosti,

na katera ne bi smel nihče pozabljati, zlasti pa ne sindikat kot najširša delavska organizacija.

Zdaj je že skoraj vsakomur jasno, da cene niso izvor, temveč posledica položaja v družbeni reprodukciji in tudi v družbeni nadgradnji. Gre za nizko produktivnost, previsoko družbeno in podjetniško režijo, pretirano razširjene nekatere neproizvodne dejavnosti, gre za odplačevanje dolgov, za veliko porabo v preteklih letih, za skaljene odnose med ponudbo in povpraševanjem, gre za neupoštevanje meril razvityh gospodarstev pri poslovanju naših gospodarskih organizacij in v celotni družbi. Zato se bodo morale cene še nekoliko dvigati. Ne smemo zanemariti dejstva, da se kljub vsem načelnim opredelitvam za povečanje deleža dohodka, s katerim naj bi razpolagalo gospodarstvo, ta delež vse bolj zmanjšuje (zdaj znaša le 59 odstotkov, leta 1981 pa je bil še 63 odstotkov, pred dvajsetimi leti pa blizu 70 odstotkov).

Sindikat pa se ne more boriti proti vsakemu zvišanju cen, zlasti tistemu, ki pomeni usklajevanje cen v posamezni reprodukcijski verigi. Boril pa se bo za njihovo uravnavanje po samoupravnih poti, tako da bo za proizvajalca končnega izdelka jasno, kako bo nadoknadil višje cene surovin, energije in vseh drugih proizvodnih stroškov.

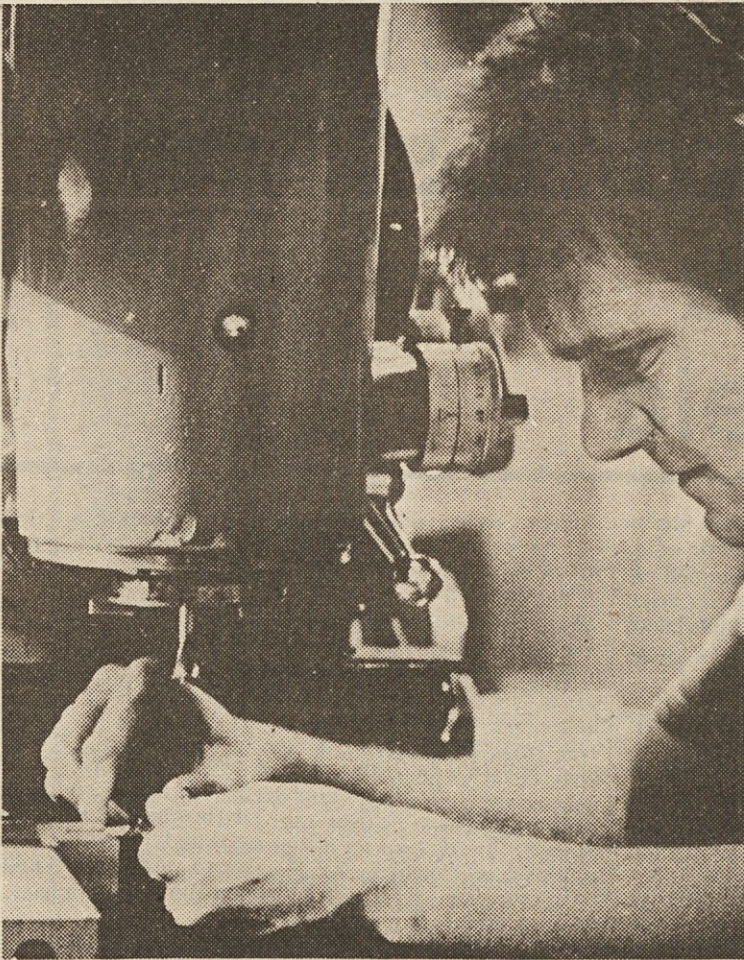
Seveda pa se bo sindikat moral tudi v bodoče boriti za očiščenje cen vseh močnejših stroškov, ki se vanje vgrajujejo, tudi prevelikih prispevkov in davkov.

Bitko za zaustavitev inflacije pa bomo dobili, če bomo odstranili njene vzroke v proizvodnji, delitvi in porabi. Potrebne so torej korenite spremembe ukrepov gospodarske politike, da bodo delavci gospodarstva celotno reprodukcijo in presežkom dela, kar seveda pomeni poslovanje po merilih tistih, ki so visoko produktivni.

To je bistvo dolgoročnega programa gospodarske stabilizacije, ki smo ga sprejeli kot edino alternativo za izhod iz družbeno-ekonomskih zagat.

Razprave o možnostih poslovanja v prihodnjem letu, te bodo čez nekaj dni, bodo pokazale, koliko smo vsi skupaj in vsak zase, tudi sindikat, pripravljeni izpolnjevati cilje in z njimi dosegati odgovorno in gospodarno ravnanje vseh družbenih in političnih subjektov.

Franček Kavčič

Delo zasluži plačilo in dostojanstvo, ne pa socialne kartice

»Ali sedanja delitev nacionalnega dohodka zagotavlja, da se delavci usmerijo k delu ali socialni?« Tako se je vprašal član predsedstva ZK SZDLJ Marjan Rožič v pogovoru z Dušanom Bogdanovom-Senkom, članom predsedstva sveta ZSJ, ko sta pretresala možnosti za zaščito delavskega standarda. Nedvomno je Marjan Rožič s svojim vprašanjem zadel v srčiko zagat, ki se porajajo v zvezi s tem vprašanjem. Nekaj je namreč na dlani: klasične metode zaščite standarda (olajšave in beneficije ljudem z nizkimi dohodki) so omejene. Osebnih dohodkov lahko zares popravita samo večja proizvodnja in produktivnost, ki pa ju seveda v zdajšnjem položaju ne moremo dvigniti čez noč. Bržda bo zaradi tega pri ljudeh, je skoraj nemogoče pristati na nekatere teze o zaščiti standarda delavcev ali celo uvedbi socialnih kartic za delavce, ki pošteno opravijo svoj sedemurni delavnik. Ne bomo pretiravali, češ da bi bilo to zanje ponižujoče, da ne govorimo o tem, kako jim tudi ustava in celoten naš deklarirani sistem zagotavljata za pošteno delo tudi ustrezno plačilo, oziroma tako, ki v nobenem primeru ne bi smelo ogroziti njegove življenjske eksistence. Vse bolj je na dlani in to bi moralo biti prav zdaj v središču naše pozornosti, da je treba zaščititi delo in tiste, ki ustvarjajo novo vrednost.

Prav to pa bo osrednja tema vrste pogovorov na najvišji ravni, kjer bodo skušali rešiti, kar se rešiti da. Pripomniti pa le velja, da morebitna nadomestila in drugi podobni socialni prijemi nikakor ne morejo imeti dolgoročnega značaja, ampak so kvečjemu lahko izhod v sili. Ob tem, ko se sprašujemo, koliko socialne politike je treba primešati ekonomski in kolikoekonomske socialni, da nihče ne bo ogrožen in da hkrati (zaradi nestimuliranega dobrega dela) ne bo prizadeta rast proizvodnje, pa je na dlani, da je zdaj življenjski standard že dosegel kritično točko. Gre za večje število delavcev, ki živijo na robu eksistenčnega minimuma, ali so že celo pod njim. To pa že ni več zgolj ekonomsko in socialno vprašanje, ampak tudi politično.

Vzroki za tako neugoden trend so znani: od pretiranega zadolževanja, zgrešenih naložb do prevelike splošne in skupne porabe, ki je slej ko prej morala pritisniti tudi na

osebno porabo. Zadnje podražitve in tiste, ki so že napovedane, so dosegle že rako raven, ki bo nujno vplivala tudi na storilnost delavcev, ne meneč se, da nenehno poudarjamo, kako jo je treba dvigniti. Nekateri strokovnjaki zatrjujejo, da je bila rast osebne porabe tudi v preteklem desetletju za kakih 20 odstotkov manjša od družbenega proizvoda in če vemo tudi to, da je akumulativnost gospodarstva nenehno padala, potem je jasno, da je novo ustvarjena vrednost dobila drugega lastnika, ne pa tistega, ki jo ustvarja.

Če zanemarimo vprašanje, ali smo v preteklem obdobju živeli nad svojimi možnostmi, lahko se vprašamo tudi, kdo je živel nad njimi in kdo zdaj živi, je skoraj nemogoče pristati na nekatere teze o zaščiti standarda delavcev ali celo uvedbi socialnih kartic za delavce, ki pošteno opravijo svoj sedemurni delavnik. Ne bomo pretiravali, češ da bi bilo to zanje ponižujoče, da ne govorimo o tem, kako jim tudi ustava in celoten naš deklarirani sistem zagotavljata za pošteno delo tudi ustrezno plačilo, oziroma tako, ki v nobenem primeru ne bi smelo ogroziti njegove življenjske eksistence. Vse bolj je na dlani in to bi moralo biti prav zdaj v središču naše pozornosti, da je treba zaščititi delo in tiste, ki ustvarjajo novo vrednost.

Tako bi vprašanje zaščite delavskega standarda odpadlo samo od sebe, socialne kartice pa bi se nanašale na reševanje primerne zunaj združenega dela.

Če ne uvedemo takih zakonitosti in ne spremenimo načina delitve, potem ne bo možnosti, da bi katerokoli delo in novo ustvarjena vrednost pokrila nedelo ali slabo delo, za katero marsikdo dobi zavidevanja vrednih dohodkov. Delu je treba vrniti dostojanstvo, ne pa socialne kartice.

Ivo Kuljaj
Janko Šaradjen

Evropski delovni čas in zakaj ne?

Očitno je, da nov delovni čas, se pravi ura pozneje, ni navdušil mnogih delavcev. Čim več prostega popoldneva, to je želja Slovencev, pa naj ga porabi zato, da bo delal ali počival in se razvedril; predvsem pa delal.

Zakaj vendar nekaj osebnega pri nas v Jugoslaviji, če pa svet okoli nas dela drugače in nekateri, posebno na zahodu, živijo bolje.

Ob premikanju delovnega časa so se nekateri začeli spraševati, ali to ne pomeni, da gremo počasi na tako imenovani evropski delovni čas. Marsikoga je zaskrbelo, da bo res tako. In zakaj za zdaj to ni mogoče?

Če bi bilo res, da Zahod živi bolje samo zato, ker ima celodnevni delavnik, bi stvar tudi pri nas lahko hitro uredili. Toda od česa bo potem delavec z nizkimi osebnimi dohodki živel? Samo od osebnega dohodka, takega, kot ga ima zdaj, ne bo mogel. To je prvi in najbrž najbolj utemeljeni pomislek. Z golim osebnim dohodkom danes delavec sam težko živi, da ne govorimo, kako mora varčevati, da izobražuje več solajočih se otrok. Zato je prisiljen, da si doma še na zemlji kaj pridelava, da mu vsaj zelenjave ali podobne vrste hrane ni treba kupovati po visokih tržnih cenah. Dokler bo naš delavec moral vrtariti, če že ne kmetovati, so zanj izredno dragocene popoldanske ure, ki jih ni pripravljen kar tako žrtvovati.

Slabe storilnosti ne moremo kar obesiti na račun popoldanskega šušmarjenja in dodatnega dela zaposlenih. Sociologi celo pravijo, da je tisti delavec, ki je že doma delaven, priden tudi na delovnem mestu. Naše slabe organizacije dela pač ne smemo kar zvaliti na pleča delavca pri stroju, ampak se raje vprašati, kaj in kako delajo tisti, ki so v delovnih organizacijah plačani za to, da delo normalno in učinkovito poteka, da je dovolj surovin in reprodukcijskega materiala, da so stroji pravilno vzdrževani in podobno.

Tudi sklepanje: če bi delavec delal ves dan, ne bi imel časa za šušmarjenje, je slaba tolažba. Res bi nekaterim za to zmanjkalo časa. To, da bi ostali brez dodatnega zaslužka razni mojstri, bo občutno manjša korist kot škoda za tiste, ki si pač na tak način nekaj ustvarijo. Dokler družbene vrzeli na tem področju ne bomo za polnili, bo pač tako, da bo marsikdo vesel, da šušmarja sploh dobi. Vzemimo primer zidave. V zadnjem desetletju razcveta, ko se je tudi zasebno veliko gradilo, za

manjše zidave ali popravila skorajda ni bilo mogoče dobiti prek družbenega podjetja ljudi, ki bi bili pripravljeni prevzeti to delo. Velike skupine delavcev so bile predrage, da bi gradbeniki svoje delavce organizirali v manjše skupine in pošiljali ob nujnem deležu režije tudi v zasebno gradnjo, tega pa niso storili. Še zdaj raje ponekod pošiljajo na prisilne dopuste ali pustijo delavce, da se pač znajdejo sami, namesto da bi kakšno gospodarsko poslopje ali podobne zasebne gradnje prevzeli ljudje, ki so gotovo strokovno dobro usposobljeni, delo pa bi opravili hitro in kakovostno.

Včasih se pač delovni organizaciji bolj spleča v zgubo in tako rekoč sede čakati na nekaj velikega, namesto da bi svoj dragoceni čas in opremo izkoristila za to, da bi delavci delali in tudi kaj zaslužili.

Podobno se dogaja v storitveni dejavnosti, kjer na primer za vodovodna popravila potrebuješ vsaj prijatelja, ker se pač danes za »normalno ceno« tudi obrtnikom ne zdi vredno priti.

Premaknitev na evropski delovni čas nam ne bi nič pomagala, če bi čas dela tako izkoriščali kot ga drugod. Če mora delavec za razne opravke po pisarnah zgubljeti ure in ure, jih bo pač zgubljal popoldne, če bo čakal v vrstah ali sedel v čakalnicah, bo to počel popoldne.

In še na nekaj »nevažnega« ali važnega ne bi smeli pozabiti. Kako se bomo pa prehranjevali? Pri tej organizaciji družbene prehrane, ko so si mnoge družine še prisiljene pripravljati kosila doma, saj denimo za mnoge srednjeolce in študente sploh ni poskrbljeno, si je težko predstavljati, kako bi vzdržali celodnevni delavnik.

Skratka, problemov, ki nas ločijo od evropskega delovnega časa v gospodarstvu je veliko. Reševati pa bi jih morali začeti prej, preden začnemo resno razpravo o celodnevniku. Za to pa bo potreben čas, saj čez noč lahko obvelja le »bolj ali manj vsiljen administrativni ukrep, ki pa se ga lahko vsaj na takih področjih, kjer nas nihče ne priganja, preudarno lotimo.

Ostati otok med razviti, ki so že dobro pretehtali, kako je treba delati, da se veliko naredi, in s katerimi hočemo v korak, gotovo ni smotno. Še manj smotno pa je zapirati oči pred dejanskimi življenjskimi razmerami, ki našo družbo še silijo v kompromis med željami in možnostmi. Časa in razvitosti pač ni mogoče prehitovati.

Gita Vončina

7 DNI V SINDIKATIH

O seji predsedstva Republiškega sveta ZS Slovenije

Brez odgovornosti stabilizacija ne bo uspela

Člani predsedstva republiškega sveta Zveze sindikatov Slovenije so na seji poudarili, da mora sindikat s svojo aktivnostjo odločilno prispevati k temu, da bodo delavci spoznali in razumeli razredno bistvo dolgoročnega programa gospodarske stabilizacije. Od tega je namreč neposredno odvisno, v kolikšni meri bodo lahko vsebino stabilizacijskega programa prenašali v vsakodnevno politično prakso.

Nesporno je — je bilo poudarjeno v razpravi — da se sindikalni delavci pri izpolnjevanju dolgoročnega stabilizacijskega programa ne smejo omejit le na razčlenjevanje gospodarskih razmer, ampak morajo osvetliti z vseh zornih kotov celotne družbenoekonomske razmere, odnose med delavci v procesu dela, med delovnimi obrati v temeljnih organizacijah združenega dela in tako dalje. Gre potemtakem tudi za kritično oceno delovanja notranjega sistema v temeljnih in delovnih organizacijah, še zlasti samoupravne delavske kontrole, ki svoje naloge marsikje ne opravlja zadovoljivo. Naloga osnovnih sindikalnih organizacij pa je, da resnično postanejo kolektivna opora samoupravnim organom v združenem delu, tudi delovanju samoupravne delavske kontrole.

V Jugoslaviji se bije razredna bitka okoli tega, v kolikšni meri bo delavec resnično subjekt in oblikovalec gospodarske politike v celoti in gospodarskih načrtov. Zato bi moral biti sindikat zelo pozoren do trditve, češ da je v sedanjih zaostrenih družbenopolitičnih in gospodarskih razmerah nujna centralizacija odločanja o dohodku. Kot so menili razpravljavci, se sindikat ne more strinjati s takimi ocenami. Res je, da je bolj kot kdajkoli nujna koncentracija družbenega kapitala, ki pa mora potekati na samoupravni podlagi usklajevanja posamičnih in skupnih hotenj.

Stabilizacijska akcija zahteva mobilizacijo vseh delavcev, ki naj bi bili sposobni obvladovati še tako zahtevne go-

spodarske razmere. To pa bo mogoče le, če bodo sindikalni aktivisti delovali med delavci, se z njimi pogovarjali in jim pomagali reševati številne dvome, ki se jim porajajo ob razmišljanju o gospodarski stabilizaciji, pa tudi za strojem. A ne gre zgolj za to. Številnih nepravilnosti pri gospodarjenju z družbenimi sredstvi in sprejemanju (ne) samoupravnih odločitev bi bilo manj, če bi v delovnih kolektivih znali »spraviti v pogon« samoupravno delavsko kontrolo, partijo, sindikat. Povsem brez haska je, da kar naprej sprejemamo takšne ali drugačne politične usmeritve, ki pa jih potem v praksi ne spoštujemo. To velja tudi za stabilizacijska »prizadevanja« sindikata, ki mu v marsikaterem delovnem okolju zmanjka moči, ko je treba preiti od besed k dejanjem.

Ocenjeno je bilo, da nam sindikalna akcija precejkrat zastane zaradi prešibke idejnopolitične razgledanosti sindikalnih delavcev. Zato se bodo morali v osnovnih sindikalnih organizacijah zganiti in v odkritih pogovornih spregovorih o idejnopolitičnih, ekonomskih in drugih vidikih stabilizacijske akcije. Nikamor nas ne bo pripeljalo — kot je nekdo dejal v razpravi — če bomo delavcem razlagali vsebino stabilizacijske politične akcije, ki jo marsikateri občinski (ali celo republiški) sindikalni funkcionar sam docela ne dojame. Zato bo tudi celodnevno posvetovanje sindikalnih delavcev (22. septembra) namenjeno odpravljanju te notranje slabosti sindikata. Člani predsedstva slovenskih

sindikato so se »tiho« strinjali, da delavec še zdaleč nima v rokah vsega platna in škarij in da zatoj tudi ne more odgovarjati za vse tiste napake v naši družbi, ki so posledica nestabilizacijskega vedenja. Poudarili so, da je delavec plačan za kvalitetno delo in da mu »mojster« vrne izdelek v ponovno obdelavo, če je to potrebno. Zato delavce toliko bolj jezi, da nekateri odgovorni tovariši zlorabljajo svoj položaj, da uvažamo sladkor, čeprav so donacije tovarne neizkoriščene, da uvažamo tudi žito in podobno. Posebej kaže poudariti že tolikokrat povedano misel, da delavec ni kriv za številne zgrešene naložbe in da naj za zgrešeno investicijsko (in gospodarsko) politiko odgovarjajo pravi ljudje. Kajti če ne bo tako, potem se nam ne bo posrečilo speljati zamišljene stabilizacijske akcije, ki teče že dalj časa, z vsem »plevelom« vred, kot je na primer nekaznovano nestabilizacijsko vedenje posameznikov ali celo delovnih kolektivov.

ustvarjanje večjega dohodka in na tej podlagi iskali izhod iz sedanjih krize.

Vprašanje je, kdo je odgovoren za številne tehnične in administrativne zaplete pri najemanju blagovnih posojil. Kot je bilo poudarjeno, je nelogično, tudi delovanje t.i. solidarnostnih krogov pri odplačevanju dolgov, ki zaradi neomejene solidarnostne »odgovornosti« marsikdaj v sozvožju blokira delovno poslovanje »nedolžnih« temeljnih organizacij.

Na koncu razprave so njemu udeleženci opozorili še na potrebo po strokovnejšem lotevanju problema prenizke družbene produktivnosti dela, strpnem političnem delu na področju neuresničene delitve po delu in rezultatih dela in po dejavni vlogi sindikata v frontni stabilizacijski akciji socialistične zveze.

Emil Lah

Predlog kadrovske spremembe v ZSS

Predsedstvo je obravnavalo in sprejelo predlog nekaterih kadrovske spremembe v Zvezi sindikatov Slovenije. Po tem predlogu naj bi razrešili članstva v predsedstvu sveta ZSJ Lojzeta Fortuna, na njegovo mesto pa predlagajo za izvolitev Zdravka Krivina, sekretarja RS ZSS, ki bi ga hkrati razrešili te dolžnosti in članstva v predsedstvu RS ZSS. Članstva v svetu Zveze sindikatov Jugoslavije naj bi razrešili tudi Janeza Bajuka iz Straže pri Novem mestu, ki bo prevzel novo delovno dolžnost v tamkajšnjem Novolesu. Lojzeta Fortuna, člana na stalnem delu v predsedstvu ZSJ naj bi po tem predlogu izvolili za drugega podpredsednika RS ZSS in člana predsedstva RS ZSS.

Odbor RS ZSS za kadrovska vprašanja tudi predlaga, da bi izvolili za sekretarja republiškega sveta ZSS Franca Hribarja, predsednika mestnega sveta ZSS Ljubljana.

O predlaganih spremembah bo zdaj stekla javna razprava v občinskih svetih ZS in v republiških odborih sindikatov dejavnosti. Razprava bo trajala do 10. oktobra, dokončno pa bo o tem sklepal Republiški svet Zveze sindikatov Slovenije.

Kot je dejal Jože Sintič, je po oceni članov sveta za vprašanja uredničenja dolgoročnega programa gospodarske stabilizacije v tej listini še vse preveč filozofije, številnih restrikcij, namesto da bi se usmerili v

Iz uvodne razprave Marjana Orožna

Videti človeka, ne le golih številok

Tudi v naši republici se pripravljajo skupni program akcij za uveljavljanje dolgoročne stabilizacije slovenskega in jugoslovanskega gospodarstva. Ko bo ta program sprejet, na podlagi razprave v razvejanem delegatskem sistemu in družbenopolitičnih organizacijah, bo postal napotilo za nadaljnje delo vseh dejavnikov v našem samoupravnem socialističnem sistemu. Zato se morajo tudi slovenski sindikati opredeliti do tega dokumenta in sicer s treh vidikov: prvič, v kolikšni meri prispeva skupni program h krepitvi družbenoekonomskega položaja delavca pri razpolaganju z dohodkom in z rezultati dela, drugič, ali zagotavlja dovolj široko samoupravno pobudo in odgovornost združenega dela v celotnem reprodukcijskem procesu, in tretjič, v koliki meri pri zagotavljanju koncentracije družbenih sredstev — ki je objektivna nujnost — izhaja od samoupravnega sporazumevanja in družbenega dogovarjanja.

Prav gotovo je, da ima sindikat kot množična organizacija delavskega razreda tudi svoje specifične naloge pri izpolnjevanju dolgoročnega programa gospodarske stabilizacije. Zato mora v svojem delovanju nameniti osrednjo pozornost tistim poudarkom stabilizacijskega programa, od katerih je najbolj odvisev družbenoekonomski in socialni položaj delavcev. Toda sindikat naj se ne bi tolkel za socialno kartico, kot nekateri predlagajo, ampak za krepitev družbenoekonomskega položaja delavcev, kot je opredeljen v ustavi in zakonu o združenem delu. Seveda pa sindikalne organizacije v boju za boljše gospodarjenje, večji konvertibilni izvoz in tako dalje, ne smejo pozabljati na samoupravni in demokratični postopek sprejemanja najpomembnejših odločitev, ki je hkrati pogoj za utrjevanje enotnosti delavskega razreda.

Pomembno je, da sindikat pri izpolnjevanju teh nalog razvija tudi nove metode dela, ki mu bodo omogočale presegati forumski način dela in krepiti neposredne stike z delavci — člani osnovnih sindikalnih organizacij. To med drugim pomeni, da moramo načrtovati manj novih obsežnih programov in pogosteje kritično oceniti, zakaj nekaterih splošno sprejetih usmeritev ne uresničujemo v samoupravni praksi. Delovati moramo tako, da bomo imeli manj praznih in formalnih sestankov in da bomo sprejemali jasne, konkretne in stvarne naloge.

Pri omenjenem programu gre v bistvu za ponavljanje starih vprašanj, ob katerih se bijejo različni interesi in razredni boj. Zato bi poudaril, da morajo tudi sindikati dejavnosti postati močnejši dejavniki združevanja dela in sredstev, ne pa da se vedejo preveč cehovsko in da vidijo le kratkoročne interese delavcev v lastni panogi.

Nasploh naj se sindikat ne bi loteval istih vprašanj kot gospodarske zbornice ali pa posnemal njihovega načina dela. Žal številne občinske sindikalne organizacije zastopajo družbenoekonomski položaj delavcev in se lotevajo obravnavanja gospodarskih problemov zgolj s pomočjo zunanjih, kvantitativnih kazalcev, kot to delajo izvršni sveti.

Iz razprave Francke Herga

Natančne analize lastnih razmer

Zamišljeno je, naj v organizacijah združenega dela ne bi pripravljali posebnih načrtov za izpolnjevanje dolgoročnega programa gospodarske stabilizacije, ampak naj bi izdelali analizo lastnih razmer do konca letošnjega leta in za prihodnje leto. V njej je treba ugotoviti, kako si bodo zagotovili ohranjanje dosežene ravni proizvodnje, izvoza in storilnosti.

Dolgoročni program gospodarske stabilizacije naj bi uredničili v dveh etapah: najprej naj bi opravili nujne naloge, ki so najpomembnejše za oživljanje proizvodnje, še večji izvoz, odplačevanje dolgov, odpravljanje nelikvidnosti in zmanjševanje inflacije. Nato bodo prišle na vrsto bolj ambiciozne naloge in dejavnosti, s pomočjo katerih naj bi pospešili materialni in celotni družbeni napredek. Seveda bomo naloge in ukrepe sproti dograjevali in dopolnjevali, pri čemer morajo pomembno vlogo odigrati pomembni in strokovni delavci.

Osnovno izhodišče delovanja sindikatov je, da mora delavec v celoti razpolagati z ustvarjenim dohodkom, dinarskim in deviznim in da naj se devize združujejo v reprodukcijski verigi. Le tako bo mogoče izboljševati oskrbo proizvodnje s surovinami in reprodukcijskim materialom in racionalizirati delovni proces in poslovanje. Kajti nujno je, da dosežemo večjo družbeno produktivnost dela in da se bomo lahko na tej osnovi lažje vključevali v mednarodno delitev dela.

Tudi razporejanje dohodka, čistega dohodka in sredstev za osebne dohodke mora spodbujati delavce k boljšemu gospodarjenju z živim in minulim delom. To pomeni, da osebnih dohodkov ne bi opredeljevali le kot porabo, ki jo je potrebno zmanjševati, ampak kot dejavnik motivacije za boljše delo in gospodarjenje z družbenimi sredstvi.

Razvojne naloge v naši republici morajo vsebovati tudi

naš odnos do naložb, ki s sedanjim ravni jo že ogrožajo nadaljnji materialni in družbeni razvoj v SR Sloveniji. In ne nazadnje: če hočemo okrepiti akumulativno in reproduktivno sposobnost gospodarstva, ga moramo razbremeniti nekaterih obveznosti iz dohodka, predvsem s prestrukturiranjem nekaterih vrst porabe, ne pa le z njenim zmanjševanjem.

Pred sejo RS ZSS o stanovanjskem gospodarstvu (2)

O porabi stanovanjskega dinarja

V dosedanjih razpravah smo slišali, da je politika porabe stanovanjskih sredstev nesprejemljiva. Ponekod se del sredstev uporablja za reševanje tekočih likvidnosti v gospodarstvu. Zlasti na to vprašanje bi morali odgovoriti na seji, ali naj bodo stanovanjska sredstva v celoti pod vplivom poslovne in posojilno denarne politike bank ali ne.

Vpliv delavcev na področje stanovanjskega in komunalnega gospodarstva — kot uporabnikov v samoupravni skupnosti, je formalno zagotovljen. Vendar delegati lahko odločajo le o nepomembnih stvareh, kajti projektantske, urbanistične in druge rešitve so brez alternativ. Tako imajo marsikdaj občutek, da so delegati sklicani le zato, da potrdijo, kar je že vnaprej določeno.

Delavci se močno jezijo, ker nekaterim enostavno ni treba plačevati stanarine, če je ne plačajo. Sprašujejo, ali smo res nemočni ob vseh institucijah, ki smo si jih ustvarili, da skrbijo za red.

Ko se začnemo pogovarjati o dvigu stanarine, ima človek občutek, da tudi tisti, ki jim vse leto ni mar, kaj se dogaja z življenjskim standardom delavcev, prisegajo, da stanarine ni možno kaj bistveno dvigniti, ker le-ta že tako močno bremeni družinski proračun.

Temu je treba potrditi. Vendar če pogledamo stvar nekoliko širše, vidimo, da pravzaprav delamo uslugo tistim, ki nimajo gmočnih težav. Z ekonomskimi stanarinami bi morali pokrivati vzdrževanje objektov in amortizacijo. Sredstev iz stanarine pa ni dovolj, zato tudi za vzdrževanje ponekod namenjajo sredstva, ki jih združujemo za stanovanjsko zidavo oziroma za subvencioniranje.

Tako so pravzaprav subvencionirani tisti, ki niso socialno ogroženi, ker plačujejo nižjo stanarino, kot bi jo morali. Posledica tega pa je tudi izredno majhna mobilnost stanovanj, kajti sedanje stanarine ne spodbujajo zamenjave prevelikih stanovanj. Tako nekateri živijo v prevelikih stanovanjih, drugi pa v

pretesnih.

Ozdi še vedno bolj »kupujejo« stanovanja, kot pa so v vlogi družbenega investitorja pri zidavi stanovanj za svoje delavce. S tem ne pripomorejo, da bi delavec (bodoči pričakovalec stanovanja) lahko vplival na odločitve o lokaciji, opremljenosti in ceni stanovanja.

Občinski sveti ZSS epozarjajo, da ni mogoče zahtevati od ozdov stvarnega načrtovanja stanovanjske zidave, vse dokler se bodo cene stanovanj tako hitro dvigale kot v zadnjem obdobju.

Ozdi pravijo, da vedo, koliko je stanovanjskih vprašanj, vendar so sredstva omejena, pa se to za dlje časa vnaprej ne ve, kaj je mogoče z njimi kupiti.

Tako se kljub družbeni usmeritvi 60:40 v korist družbene zidave v ozdih bolj zavzemajo za stanovanjska posojila za individualno zidavo. Tako je mogoče rešiti več stanovanjskih vprašanj, v ozdih pa tudi mislijo, da se dodeljeno družbeno stanovanje zanje slej ko prej »izgubi«.

ROKOVNIK '84
PRIROČNIK '84

Primerno darilo za poslovne sodelavce in prijatelje

Delavska enotnost

7 DNI V SINDIKATIH

Iz občinskih svetov ZSS

Za zmanjšanje režije in njenih stroškov

Predsedstvo občinskega sveta ZS Slovenska Bistrica je pred kratkim razpravljalo o gospodarjenju v občini v prvem polletju. Na podlagi poročila je med drugim tudi sklenilo, naj osnovne organizacije v svojih okoljih skupaj z odgovornimi delavci tozgov ugotovijo stroške, ki jih povzročajo režija oziroma delovna skupnost skupnih služb. Ugotovijo naj, ali so ti delavci polno zaposleni in če so te službe pri opravljanju svojih storitev učinkovite. Osnovne organizacije ZS naj razmislijo o novih organizacijskih spremembah delovnega procesa, da bi zmanjšali režijo in njene stroške ter povečali proizvodnjo. Razčlenijo pa naj tudi upravičenost namenjanja sredstev — prek svobodne menjave dela — za delovne skupnosti skupnih služb, ki za posamezne tozde ne opravljajo določenih del in nalog.

Inovacije prinašajo dohodek

Medobčinski svet ZS celjske regije je pripravil posvetovanje o inovacijski dejavnosti. Pregledali so, kako je z inovacijsko dejavnostjo v regiji in ugotovili, da je najbolj razvita v večjih občinah, kjer je tudi nagrajevanje bolje urejeno. Nagrajevanje inovatorjev je sploh problem, ki ga bo treba enotno urediti. Nekateri se ogrevajo za nagrajevanje na podlagi gospodarske koristnosti inovacije. Več inovacij in s tem večji inovacijski dohodek je v tistih delovnih kolektivih, so ugotovili na posvetovanju, kjer imajo vodilni in vodstveni delavci do te dejavnosti pravičen odnos, in tam, kjer imajo delavca, ki se ukvarja samo s tem. Pojasnili so tudi, zakaj se prav sindikati — poleg vsega drugega — ukvarjajo s spodbujanjem inovacijske dejavnosti: inovacije prinašajo dohodek, pridobivanje dohodka pa je najpomembnejša naloga delavcev v združenem delu in zato tudi sindikata. Poleg tega pa je tudi nagrajevanje nasploh, torej tudi nagrajevanje inovatorjev, v pristojnosti sindikatov.

M. Š.

Višje cene — iz delavskih žepov

Po prenehanju veljavnosti odloka o zamrznitvi cen so se zahteve za povišanje cen na republiški skupnosti za cene množile. Marsikatero povišanje pa ni bilo in ni upravičeno, vsaj ne v takšni višini. Tudi med bežigrajskimi organizacijami združenega dela so želele nekatere povišati cene svojih izdelkov celo za 100 odstotkov. Zato se je bežigrajski občinski sindikalni svet lotil na pobudo zveznega in republiškega sveta zveze sindikatov zahtevne akcije za politično preverjanje upravičenosti podražitev.

Glasovanje delavca za višje cene izdelkov svoje delovne organizacije ga namreč po delu, ko se iz proizvajalca prelevi v porabnika, udari po lastnem žepu. V verigi splošnih dvigov cen so namreč ostale organizacije združenega dela prisiljene storiti enako. Zato so predstavniki bežigrajskega občinskega sindikalnega sveta obiskali štiri takšne delovne organizacije v svoji občini. Pogovarjali so se s člani osnovnih sindikalnih organizacij in predstavniki samoupravnih organov. Delavci so v svojih okoljih ponovno preverili upravičenost predlogov za takšno povišanje cen njihovih izdelkov in uspeli, da se cene v povprečju ne bodo povečale za več kot 20 odstotkov. Gre predvsem za izdelke toplotne izolacije in kovinske industrije.

V. P.

Založniški svet spodbuja in obvezuje

V četrtek, prvega septembra, je bila druga seja založniškega sveta založbe Delavska enotnost. Vodila jo je njegova predsednica Francka Herga. Navzoči so poslušali poročilo o izpolnjevanju letošnjega založniškega programa in po izredno razgibani in zavzeti razpravi sprejeli tudi program izdaj za leto 1984.

V razpravi se je tudi tokrat oblikovala vrsta pobud, pa tudi zahtev, ki obvezujejo založbo. O zbirki Knjižnica Sindikati je bilo na seji rečeno, da premalo odraža povezavo med založbo in republiškim svetom Zveze sindikatov Slovenije. Nujno je, da začneta tesneje sodelovati (prek uredniškega odbora te zbirke) in sestavita dolgoročni program izdaj, v katerega bodo uvrščene teme za družbenopolitično usposabljanje. Šele tako pripravljena bo ta zbirka uresničevala svoj namen. Zbirka Aktualna tema se odlikuje po sprotnem odzivanju na aktualne probleme. Tudi za to založniški svet zahteva programiranje dela in povezavo s sindikalno politično šolo. Izdaje v preostalih zbirkah so v glavnem odvisne od denarne podpore kulturne skupnosti Slovenije. Seznan del, za katera bo založba zaposila za subvencijo, so na seji temeljito pretehtali, pri nekaterih naslovih pa so se po vsestranskem kritičnem pretresu na založniškem svetu odločili za nadaljnje iskanje možnosti in utemeljenosti za njihovo objavo. Tako je v sedanjih kritičnih gmotnih razmerah tudi prav. Tudi pri oblikovanju knjižnih programov moramo biti skrajno odgovorni in selektivni.

Bora Zlobec

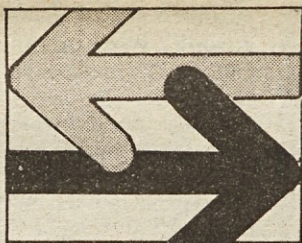

Izgubili smo Franceta Kimovca-Žigo

Smrt je iztrgala iz naših vrst še enega predvojnega revolucionarja, komunista, učitelja v polnem pomenu besede, Franceta Kimovca-Žigo. Imel je izredno težko življenje v mladosti, saj je bil rojen na majhni kmetiji v predmestju Ljubljane, zgodaj je izgubil očeta, občutil revščino in krivice takratne družbe ter se zaradi mamine izjemne požrtvovalnosti šolal za učitelja. Prav na učiteljsko je bil sošolec Edvarda Kardelja, s katerim se je spoprijateljil in seznanil z marksizmom. Osemnajstletni je postal član SKOJ, vodil je marksistični krožek, kar je opredelilo njegovo življenjsko pot.

Od takrat je več kot pol stoletja deloval v naprednem delavskem in komunističnem gibanju. Kot je bilo takrat v navadi, idealistom, ki so se borili za pravico in napredek, ni bilo z rožami postlano. Oblast je začutila nevarnost njihovih idej, delovanja in novi Martini Kačurji so morali v odročne hribovske šole, enorazrednice, da jim je bilo onemogočeno širše napredno politično delovanje. Hkrati naj bi kazenska premeščanja idealiste spametovala, da se ne splašajo boriti za ideale in napredek, da se je bolje ukloniti vsakršni oblasti, ki je do poslušnih prizanesljiva, trdo pa preganja vse upornike.

Neizprosno režimo do naprednih učiteljev je okusil tudi Franc Kimovec-Žigo. Ker ni dobil zaposlitve, je moral najprej delati na domači majhni kmetiji, da se je lahko preživljal. Prvo službeno mesto je dobil v Gorenjih Sušecah pri Dolenskih toplicah. Zaradi revolucionarnega delovanja med kmečko in delavsko mladino je bil kazensko premeščen na nemško enorazredno šolo na Smuki na Kočevskem. Spoznaval se je z začetki nacističnega gibanja med kočevskimi Nemci, skušal je uveljaviti slovensko bit na slovenski zemlji, kjer se je spopadal z nacionalistično zagrizenimi kočevskimi Nemci.

MIMOGREDE

Naj vam povemo nekaj novega v zvezi s kadrovsko politiko. Nedavno tega so v delovni skupnosti ene od družbenopolitičnih organizacij na ravni republike sprejemali novo tajnico. Na razpis del in nalog se je seveda prijavilo veliko mladih deklet, ki so v glavnem izpolnjevala vse zahtevane pogoje. Pri končni izbiri pa ni odtehtalo izključno znanje strojepisja in še česa, kar običajno spada k izbiri, pač pa zapletena vprašanja: kdo je predsednik republiškega izvršnega sveta, kdo predsednik RK SZDL, republiškega sveta ZSS itd. Krutosti navkljub moramo zapisati, da so bili rezultati porazni. To je zlasti potrdila članica komisije za izbiro kandidatke z metanjem vlog po mizi, kar je seveda pomenilo, da kandidatka ne ustreza.

Povsem se strinjamo s tako kadrovsko politiko. Nevzdržno je, da mladi ne vedo, kdo jim že lep čas odmerja kruh in bo še odločal, kako tanka ali debela bo njegova rezina. Tistih nekaj imen, ki jih poznamo že vrsto let, bi mlade brihtne glave vendarle morale poznati. Tu ne pomagajo niti ne opravičujejo njihovi odgovori na zastavljena vprašanja potem, ko je nestrpna komisija dala kandidatki tudi že odgovor: a ta? R. Č.

Iz programa občinskega sveta ZSS Novo mesto

V bitki proti belim miškam

Ko smo prebrali sklepe in stališča zadnje avgustovske seje občinskega sindikalnega sveta Novo mesto, smo opazili, da vsi s področja družbenopolitičnega izobraževanja, polletnega gospodarjenja in snovanja sindikalnih nalog do konca leta skupaj ne zavzamejo toliko prostora kot točka o problematiki alkoholizma.

Prav z zanimanjem smo prebrali, kaj meni sindikat o premočnem vplivu kapljice na delavce med vinorodnimi dolenski grički. Iskali smo, ali so se občinski sindikalisti spustili v vsebinsko analizo vzrokov za rast alkoholizma med delavci — so jih morda našli v nizkih osebnih dohodkih, v bohotni rasti cen, v nezadovoljstvu nad IMV-ejevo prodajo deviz, za katere menda odštevajo tudi za 300 odstotkov več dinarjev kot določa uradni tečaj ...?

No, iskali smo zaman. O vzrokih ne duha ne sluha. Pač pa smo zasledili kup podrobnosti bolj tehnične narave, ki zapletajo boj proti posledicam alkohola. Brali smo, da ni preventive in da tudi disciplinski ukrepi ne izvajajo dosledno. Delo z alkoholiki obvisi običajno na osamljenem sindikalnem delavcu, zatorej je občinski sindikalni svet osnovnim organizacijam naložil zahteven in obsežen program dela, ki naj bi ga opravili do konca leta: spremembe in dopolnitve samoupravnih aktov, večja disciplina, alkotesti so le del tega

Spet je moral po kazni na šolo v Podgrad pod Gorjanci. Kot nikjer, tudi v Podgradu ni prenehal s političnim delovanjem v prosvetnem društvu med kmečkimi fanti in dekleti, aktiven je bil tudi v učiteljskem društvu, kjer je vodil boj proti kraljevsko absolutističnemu režimu.

Na novem službenem mestu v Trbovljah je spoznal življenje upornega proletariata, z rudarji in delavci, ki jih je spoznaval pri kulturno-prosvetnem društvu »Vzajemnost«, kjer je bil režiser v dramski sekciji. Zavzeto delovanje med rudarji, napredne ideje, pripravljenost na boj, so ga leta 1940 pripeljale v vrste komunistične partije. Ilegalno se je družil s trboveljskimi komunisti, bil je eden redkih izobražencev, ki so zavzeto podpirali boj delavcev za pravice in izboljšanje življenjskih razmer.

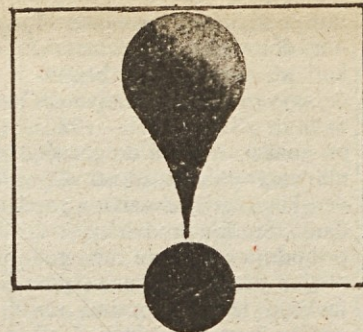
Po okupaciji je zbežal v Ljubljano, kjer ni več dobil mesta za poučevanje. Zaposlil se je drugje, začel pa je zelo aktivno delovati kot sekretar rajonskega odbora OF Trnovo, Gradišče in Center, nato je bil v letih 1942—43 sekretar okrožnega komiteja KPS za Ljubljano. Zaradi nevarnosti, da bi ga policija odkrila, je bil postavljen za sekretarja okrožnega komiteja KPS Grosuplje-Stična. Od pomladi do osvoboditve pa je deloval na Primorskem kot organizacijski sekretar oblastnega komiteja KPS za Slovensko primorje.

Po osvoboditvi je opravljal številne odgovorne naloge v Centralnem komiteju KPS, šolstvu, socialistični zvezi, kjer je bil dolga leta njen sekretar in podpredsednik. Deloval je tudi z društvom slovenskih duhovnikov, skrbel za gradnjo Poti spominov in tovarštva.

Franc Kimovec-Žigo se je vse življenje boril proti krivicam, za pravičnejše, bolj humano življenje. Zelo plemenit in čuteč je hotel pomagati povsod, kjer je le mogel. Čeprav navidez zelo miren, zapreden v premišljanje in kajenje svoje pipe, z zelo zgodaj osivelimi lasmi, je bil videti kot posebljena podoba dobrega, mirnega človeka. Toda občutljiv za krivice, okoriščanje, poniglavost, za napredek, je znal ne ravno z dvignjenim glasom, vendar dovolj odločno nastopiti proti vsemu nazadnjaškemu, kar ga je zelo motilo. Dovzetan za šalo, družbo, tudi kritičen in piker, je vseskozi veljal za plemenitega učitelja, ki je svoje bogato znanje in življenjske izkušnje in politično modrost rad prenašal tudi na mlajše rodove. Znan je bil po zelo natančnih, ostrih oznakah, ki so v kratki, zgoščeni misli odkrivale bistveno. Zelo ga je ogorčila poniglavost, stremuštvost, zlorabe, slabo delo političnih aktivistov.

V svojem življenju je zelo skladno družil vlogo učitelja, vzgojitelja, političnega delavca, organizatorja, ki je bil pripravljen trdo delati za spremembe. Skromen ni silil v ospredje. Največ mu je pomenilo dobro opravljeno delo, napredek, vsak uspeh, ki je osrečil ljudi. Cenil je dobro v ljudeh, za boljše življenje je tudi nesebično deloval.

Vinko Trinkaus

PREDLAGAMO

Kaj morajo storiti sindikalne organizacije, ko postaja vse bolj očitno, da utegne zmanjkati surovin, reprodukcijskega materiala in še česa, ko grozi padec proizvodnje? O tem piše v sklepih predsedstva svet ZS Hrvaške o aktualnih političnih nalogah sindikata pri izvajanju nalog gospodarske stabilizacije: organizacije sindikata v organizacijah združenega dela morajo delovati tako, da bo pravočasno znano, kje, kdaj in v kakšnem obsegu utegne zaradi različnih motenj stati proizvodnja. Od poslovnih organov morajo zahtevati, da bodo izdelali ustrezen program, ki bo določil način zagotavljanja potrebnih surovin in reprodukcijskega materiala, čas nadaljevanja proizvodnje oziroma zaposlovanje delavcev v drugih temeljnih organizacijah v okviru delovne organizacije, sozda pa tudi družbenopolitične skupnosti.

Za mnoge organizacije združenega dela kajpak to ni novost, saj so se za take primere dobro pripravile, ponekod pa so takšne »rezervne programe« preizkusili tudi že v praksi. Prav bi bilo, da nam tisti, ki so se za takšne primere skrbno pripravili ali so že prekaljeni, posredujejo svoje izkušnje, mi pa jih bomo objavili in tako pomagali tistim »bolj bosim«. Naj bo to naloga sindikalnih aktivistov v združenem delu. Pišite nam torej!

Ciru Brajer

Peter Štefanič

Miroslav Štrajhar o gospodarskih razmerah v revirjih

Delavce najbolj jezi neodgovorno ravnanje

Spredsednikom medobčinskega sveta ZSS revirskih občin Trbovlje smo ob nedavnem obisku v revirjih pokramljali tudi o aktualnih gospodarskih in političnih razmerah v zasavski regiji. Miroslav Štrajhar nam je o gospodarskih rezultatih v letošnjem prvem polletju povedal:

Celotni prihodek ozdov zasavske regije je bil v prvem polletju dosežen z indeksom 126 (največ v Zagorju, 131) v primerjavi z enakim obdobjem lani, medtem ko so se porabljeni sredstva večala z indeksom 130 (največ v Zagorju, 135). Amortizacija je rasla z indeksom 130, dohodek regije pa 120.

Sredstva za reprodukcijo so večja za 23 odstotkov, akumulacija pa za 13, ki pa je vrednostno zelo nizka in ne omogoča normalnega razvoja in prestrukturiranja gospodarstva.

Zadovoljive finančne rezultate pa so dosegli v maloštevilnih delovnih organizacijah, kar je izredno zaskrbljujoče, saj v razvojni intenzivnosti zadnjih 10 let (1970—1980) po analizi in oceni dolgoročnih razvojnih možnosti slovenskih regij intenzivno padamo. Študije predvidevajo v prihodnje v Zasavju večje razvojne probleme, ker se pojavljajo izrazite prvine razvojne depresije, nizek delež razvojno obetavnih proizvodov, pomanjkanje razvojnih projektov, toga proizvodna struktura in premajhna povezanost z drugimi regijami.

— Kaj pa v največji meri vpliva na dosežen obseg proizvodnje?

»Pri izpolnjevanju proizvodnih načrtov imamo številne težave kot na primer pomanjkanje reprodukcijskih materialov — predvsem izdelkov barvne in črne metalurgije (STT, Varnost, Elektroelement, Sijaj, Mehanka), tekočih goriv Cementarna, IGM, Siporex) in težke montageološke razmere, predvsem na hrastniškem in zagorskem področju, kjer so težave zaradi ogromnih količin pritakajoče vode in pritiskov največje. Posledica tega je, da najpomembnejši proizvajalci niso izpolnili načrtov (ZPT — proizvodni tozdi v Hrastniku in Zagorju, STT, IGM, SGD Beton, Steklarna...«

— Slišali pa smo, da so izvozni rezultati revirskega gospodarstva v prvem polletju kar ugodni.

»Da. Revirsko gospodarstvo je v letošnjem prvem polletju doseglo ugodnejše

izvozne rezultate kot v enakem obdobju lani.

Skladno z usmeritvami se je povečal izvoz na konvertibilno tržišče za 3 odstotke, ob tem pa se je uvoz s tega področja zmanjšal za 20 odstotkov in se delno preusmeril na klirinško področje.

Ugotovljamo, da bi lahko izvoz še povečali, zato s politično akcijo spodbujamo organizacije združenega dela za povečanje izvoza predvsem na konvertibilno področje. Regionalna usmerjenost izvoza je 74,6 odstotkov: 25,4 odstotkov v korist konvertibilnega.

— Žal se tudi izgubam ne da izogniti. Vemo, da jih je večina v energetiki, kaj pa ostale?

»V prvem polletju letošnjega leta je imelo v Zasavju izgubo 10 ozdov, skupno okoli 483 milijonov dinarjev. Okoli 90 odstotkov skupne izgube odpade na energetiko, ostalo pa na industrijo gradbenega materiala in zdravstvo. Poseben primer je zdravstvo, kjer je v celoti odpovedala regijska solidarnost.

Poudariti moram, da so bile razprave o polletnem gospodarjenju posebno zavzete v ozdih z izgubo, da bi ugotovili vzroke zanjo in odpravili težave.

Delavci so bili zelo kritični do družbenogospodarskega položaja predvsem v tistih delovnih organizacijah, ki so presegle proizvodne načrte, pa so vseeno imeli izgubo (Rudnik Trbovlje je presegel plan za 30 odstotkov, Siporex za 5 odstotkov).

Izguba vpliva na slab likvidni položaj REK, ki pritiska na TB; ta rešuje položaj in pritiska na ostalo združeno delo.

Ob izgubah pa je treba poudariti, da so izredno močni pritiski za povišanje OD — tu ni kaj skrivati in se ni čuditi — saj so realni OD padli za več kot 10 odstotkov, položaj se zaostruje predvsem po zadnjih podražitvah. Tako bo vse težje uveljavljati načela nagrajevanja po delu in njegovih rezultatih, saj so proti temu vse večji odpori in se veča težnja po uravnilovki.

— Najbrž ima pri tem odločilno vlogo divjanje cen. Kaj pa lahko poveste o tem?

»Dostikrat je bilo tudi v razpravah poudarjeno vprašanje cen in očitek, da do njih nimamo pravega odnosa. Zasavske delovne organizacije so sicer namenile za OD za 22 odstotkov več sredstev kot v enakem obdobju lani, vendar je z rastjo cen pritisk na standard le preobčuten, da bi delavci to mirno prenesli. Tu se govori o nemoči družbenopolitičnih organizacij z ZK na čelu in postavlja vprašanje, zakaj pristajamo na vse. Tako predlagajo, da bi morali divjanje cen preprečiti z ekonomskimi in političnimi ukrepi.

Skupna in splošna poraba je v okviru predvidevanj in dovoljene rasti. Zaskrbljuje položaj v občinski zdravstveni skupnosti v Hrastniku in Zagorju, ki imata 22,4 milijonov din izgube.

— Vse opisano se odraža tudi v političnih razmerah v revirjih. Kako bi jih lahko ocenili s strnjanimi besedami?

»Posledice omenjenih gospodarskih težav se prav gotovo kažejo tudi v političnih razmerah in so njihov zvesti odraz.

Ostaja dosti neprikritega negotovanja ob skokovitem naraščanju cen, saj občani govorijo o zmedni na tem področju. Ob tem pa so posebno kritični upokojenci, ki dokazujejo, da nekateri tega ne bodo mogli prenesti in se bodo morali odreči nekaterim življenjskim artiklom, na primer mesu.

Veliko nejevolje je prinesla informacija o novih davkih, občani zelo slabo sprejemajo davek na stanovanjske hiše, saj je vsaj za naše območje značilno, da so zidali zasebne hiše z obilico odrekanja ravno neposredni proizvajalci, ki niso dobili družbenih stanovanj. Morali so precej varčevati, medtem ko tisti v družbenih stanovanjih niso. Zdaj pa bi morali za to plačevati davek, se sprašujejo.

Se večje nezadovoljstvo se pojavlja v zvezi z davkom na osebene avtomobile. Razmišljanja niso usmerjena toliko proti davku kot proti razmerjem. Občani in delavci trdijo, da fičo in mercedes nista v nobeni primerjavi z odnosom 1:3, kolikor je razmerje predvidenega davka. Zavzemajo se za to, da se razmerje določa na podlagi cene in da se to dodatno uredi s faktorjem na luksuz, ter da fičo ne bi bil obdavčen.

Delavci in občani so vse bolj občutljivi do raznih nepravilnosti, o katerih je preveč črnih informacij. Nimam namena napadati novinarjev, ki to objavljajo, vendar številne okoliščine kažejo na nered in neodgovornost (stanovanja v Beogradu, gnitje poljskih pridelkov, poneverbe itd.). Tu smo kot družba zelo neučinkoviti. Delavci nam to zamerijo in zahtevajo odgovornost na vseh ravneh. Sprašujejo, kdo sprejema sklepe npr. o takšnih stanovanjih v Beogradu, v posmeh vsem in celotni družbeni usmeritvi.

V zadnjem času se vse bolj pojavljajo težnje za spremembo delovnega časa in sicer za začetek dela ob 6. uri zjutraj, še posebno v velikih kolektivih. Medobčinski svet ZSS je ozdom posredoval zahtevo, da razčlenijo dobre in slabe strani obstoječega delovnega časa. Od odgovorov bo odvisen začetek dela po 24. septembru, predvsem pa od usmeritev večjih OD, ker so njim prilagojene prevoz in storitve.

I. Ž.

KAKO GOSPODARIMO

O dosedanem delu in načrtih sindikalnega izobraževalnega centra

V Radovljici se bogati sindikalna dejavnost

Prvi ponedeljek v septembru je sindikalni izobraževalni center v Radovljici nudil kaj nenavadno podobo. Sindikalni aktivisti ali novinarji, ki večkrat obiščemo to izobraževalno središče, se kar ne bi mogli načuditi miru, ki je vladal v tem, sicer vedno živahnem objektu.

Pa je šlo le za navidezen mir. Prav tega dne so se zbrali po dopustih vsi delavci doma in se dogovorili o svojih prihodnjih nalogah. Kajti v naslednjih dneh bo šlo zares.

Že v sredo so pričakovali udeležence seminarja republiškega sindikata delavcev kemije, konec tedna pa so že imeli na programu pogovor o seminarjskih delih udeležencev spomladanske sindikalne politične šole. Z naslednjim tednom pa se je začela prava izobraževalna sezona, saj so se zbrali stalni prebivalci centra — udeleženci šeste skupine enomesečne sindikalne politične šole. Tem bo sledilo še pet novih skupin, vmes pa bodo tekle tudi druge oblike družbenopolitičnega usposabljanja sindikalnih aktivistov in članov drugih družbenopolitičnih organizacij.

O dosedanem delu sindikalnega izobraževalnega centra, ki leži ob prijetnem gozdičku, v neposredni bližini Radovljice, ob vzhodni Julijskih Alp in Karavan, smo se pogovarjali z njegovim upravnikom Ladom Matjašičem in pedagoškim vodjem politične šole Petrom Finžgarjem.

V letošnjem prvem polletju so v centru nudili storitve 61 organizatorjem družbenopolitičnega in strokovnega izobraževanja. Vsega skupaj je bilo 93 daljših ali krajših izobraževalnih oblik s 3569 udeleženci. To so razveseljive številke, saj se je v primerjavi z enakim obdobjem lanskega leta njihovo število povečalo za 16,2 odstotka, število udeležencev pa za 10,7 odstotka.

Najbolj zadovoljni so, ker so letos uspeli zamenjati razmerje med »sindikalnimi« in »zunanjimi« gosti. Letos se je namreč za 67 odstotkov povečalo število izobraževalnih oblik, ki jih je organiziral RS ZSS in njegovi organi ter za 89,8 odstotka povečalo število udeležencev sindikalnih izobraževalnih oblik.

Iz izkušenj vemo, da se obiskovalci centra vedno počutijo prav dobro, da je znan po dobri in obilni hrani in prijaznem osebjem, ki skrbi za vsestransko dobro počutje gostov. Seveda nas je zanimalo, kako uspejo vse naloge opraviti z — za tolikšen objekt

— majhnim številom zaposlenih — le štirinajst jih je. »Predvsem smo imeniten, tovariški in usklajen kolektiv,« sta povedala sogovornika. Gostje se čudijo — zlasti začudeni so bili na seminarju vodij delovnih skupnosti vzhodnih družbenopolitičnih organizacij — kako je mogoče, da jim je knjigovodkinja, s katero so prej opravljali finančne posle, že čez uro stregla v kuhinji. Pa je že tako. V centru vsi poprimejo za vse, če je potrebno. Tako ni redko, da tajnica priskoči na pomoč pri pomivanju posode v kuhinji ali pa, da se družno lotijo kidanja snega.

No, pa se vrnimo k delovnim razmeram v centru. Skupaj imajo 25 sob, od tega 19 z dvema ležiščema. Preostale sobe imajo tri ali štiri ležišča, prav vse pa so opremljene s sanitarijami. Skupaj imajo 64 ležišč, prav nič pa niso v zadregi, če — in to se zgodi prav pogosto — je gostov še enkrat več. Tedaj jim zagotovijo ležišča v zasebnih sobah v neposredni bližini centra. Zmogljivost kuhinje je 180 obrokov in obiskovalci menijo, da bi jih (obroke namreč) lahko pisali z veliko začelnico, tako dobri in obilni so.

V centru so seveda vse možnosti za sodobno izobraževanje. V treh predavalnicah lahko dela po trideset, petdeset in osemdeset udeležencev, imajo tudi študijsko sobo s knjižnico, pa dnevni prostor za sprejem gostov in kabinet za predavatelje. Imajo tudi vse sodobne učnovzgojne pripomočke, od episkopov, kino-projektorjev, do magnetofonov in diktafonov in drugih pripomočkov. Da o bogati strokovni knjižnici, kjer si slušatelji lahko izposodijo večino družboslovne literature, lahko pa jo tudi kupijo

in odnesejo domov, niti ne govorimo.

V domu je tudi stalna razstava knjig založbe Delavske enotnosti, stalna likovna razstava, poskrbljeno je tudi za šport in rekreacijo. Skratka prav ugodne okoliščine za delo.

V centru so torej zadovoljni s svojimi uspehi. Povprečno imajo dnevno kar 45 gostov, kar glede na zmogljivost pomeni 73,5-odstotno zasedenost. Kljub skrbnemu načrtovanju — nekatere oblike imajo načrtovane za leto in več naprej — pa zasedenost še ni enakomerna. Niha od 20 gostov na začetku tedna pa do 130 ali celo 150 ob koncu. Je že tako, da skušajo prireditelji vse krajše izobraževalne oblike pripraviti ob prostih dnevih.

V Radovljici računajo tudi s tem in so vsemu kos. V kratkem času je center postal nepogrešljiv sestavni del sindikalne dejavnosti. Slušatelji se vanj radi vračajo, na izobraževalne oblike ali pa na obisk. Poglavitno pa je, da se dejavnost, ki teče v centru, vedno bolj čuti v vsakodnevni sindikalni aktivnosti, v bazi, kot smo grdo navajeni reči.

Igor Žitnik
Sliki: Andrej Agnič

V knjigarni Delavske enotnosti na Tavčarjevi ulici 5 v Ljubljani dobite odslej tudi vse publikacije Zavoda za statistiko!

ROKOVNIK '84
PRIROČNIK '84

Vsebinsko bogatejši in ustreznejši!

Delavska enotnost

Tovarna lesnopredelovalnih strojev v KLI Logatec je izraz potreb

Izvirne rešitve v sodelovanju z znanstveniki

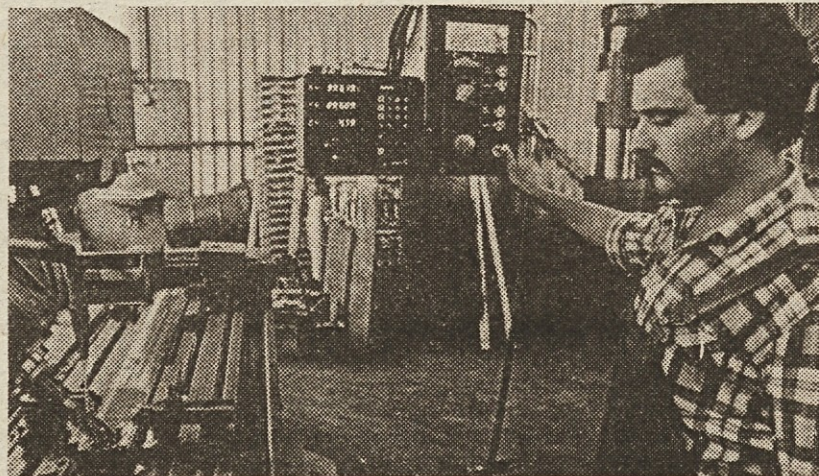
Nova tovarna lesnoobdelovalnih strojev v Logatcu, ki spada v Kombinat lesne industrije, je nastajala sorazmerno dolgo. Tako kot v številnih delovnih kolektivih so ob vzdrževalnih delih tudi ti delavci razmišljali o posodobitvah delovnih naprav, strojev ter izboljšavah delovnih operacij. Vzdrževalci v KLI so začeli najprej z izdelavo preprostih lesnoobdelovalnih strojev. Neugnana sla po odkrivanju novega, boljšega in nenazadnje tudi cenejšega stroja jih je privedla do proizvodnje vrtnalnih strojev za lesno predelovalno industrijo, ki so plod njihovega znanja, v zadnjem času pa jim pomagajo tudi sodelavci različnih inštitutov in Iskre. Gre za vrtnalne stroje z numeričnim krmiljenjem, ki bodo v začetku prihodnjega leta že na voljo naši pohištvni in drugi lesni industriji.

Inž. Drago Arhar, ki je direktor tozda Energetsko strojnih obratov v KLI Logatec, nam je dejal, da so se resno lotili te proizvodnje v začetku leta 1980, zdaj pa so že sposobni zagotoviti vsem jugoslovanskim potrebam. Odziv kupcev je zelo ugoden,

saj bodo letos naredili za 120 milijonov dinarjev vrtnalnih strojev, obe-tajo pa si, da bodo lahko v prihodnjem letu že izvozili v ČSSR za 150 milijonov dinarjev vrtnalnih strojev. Toda s tem niso povsem zadovoljni. Prebiti se želijo tudi na zahodnoevropsko tržišče in zato se dogovarjajo o sodelovanju z zahodnonemško tvrdko OTT, s katero bodo izdelovali brusilne stroje.

»Sedaj že lahko trdimo, da smo uveljavljeni izdelovalci lesnoobdelovalnih strojev. Dobro smo se odrezali na hannovrskem velesejmu in tudi na naših sejmih je veliko zanimanje za naše stroje. Pravzaprav imamo srečo, kajti vsak stroj, ki ga izdelamo, je sad sodelovanja z našimi tehnologi v lesni proizvodnji. Sicer pa to ni serijska proizvodnja vrtnalnih in drugih strojev. Takšna proizvodnja ni mogoča, saj ima vsaka lesna tovarna svoje zahteve in mi moramo svoje stroje prilagajati njihovim tehnološkim in organizacijskim zahtevam in potrebam.«

S svojim proizvodnim programom hočejo biti v KLI v samem vrhu,

tako po tehnoloških rešitvah kot tudi kakovosti strojev. To jim sedaj očitno uspeva, čeprav teče proizvodnja za zdaj v težkih razmerah, v halah, ki za takšno proizvodnjo sploh niso primerne. Odločili so se za zidavo prave tovarne lesnoobdelovalnih strojev, ki bo pod streho do konca leta. Naložba znaša 26 starih milijard, od sedanjih 55 zaposlenih v tej temeljni organizaciji združenega dela pa bo število zaposlenih v prihodnje naraslo na okrog 120 delavcev. Če opozorimo na to, da jih je bilo na samem začetku organizirane proizvodnje lesnoobdelovalnih strojev pred dobrimi tremi leti le 8, je takšen skok v tako kratkem času zagotovo zavidanja vreden.

Seveda pa ne smemo mimo nekaterih kritičnih ugotovitev na tržišču lesnoobdelovalnih strojev pri nas, na katere nas je opozoril Drago Arhar. »Dosedlej se ni še nihče v Sloveniji resno ukvarjal z raziskavo tržišča, kajti naše tovarne so bile preveč usmerjene le v uvoz opreme iz zahodnih držav. Ti časi so minili. Zato je skrajni čas, da bi v okviru sestavljene organizacije združenega

dela Slovenijales ustrežni oddelki naredili več. Tako naj ravnajo, kot to delajo predstavniki tujih tvrdk pri nas, ki imajo natančne podatke, katera tovarna rabi kakšen stroj, kdaj ga je kupila in kdaj ga bo treba dati v staro šaro. Tedaj, ali pa še mnogo prej, pride predstavnik tuje tvrdke v tovarno in ponudi nove stroje ali kaj drugega. Tega pri nas še ne znamo narediti. Zdi pa se mi tudi odveč, da vsaka tovarna lesnoobdelovalnih strojev organizira svojo prodajno mrežo in raziskavo trga.«

Tudi po kadrih smo povprašali v KLI Logatec. S sedanjo sestavo so zadovoljni, zlasti pa z ljudmi, ki delajo v razvoju. Študentirajo bodoče sodelavce na vseh ravneh šolanja, še več skrbi pa bodo morali nameniti zlasti tistim smerem v srednjem usmerjenem izobraževanju, ki usposablja rezkarje in podobne profile poklicev, ki jih bodo potrebovali v novi tovarni lesnoobdelovalnih strojev v Logatcu. Sodeč po dosedanjih rezultatih jim to uspeva in brzkone bomo lahko čez leto ali dve zapisali, da nova tovarna dela s polno paro.

Marjan Horvat

KAKO GOSPODARIMO

V kranjski Savi si zelo prizadevajo za povečanje inovacijske dejavnosti

Kepo so vrgli – kdaj se bo sprožil plaz

Ena izmed delovnih organizacij, za katere lahko trdimo, da imajo pravi odnos do množične inovacijske dejavnosti, je kranjska Sava. Resda so tudi v tej delovni organizaciji še vedno zelo daleč od optimalne stopnje razširjenosti inovativne dejavnosti, vendar pa se zelo trudijo, da bi jo spodbudili in v zadnjem obdobju so dosegli nekaj spodbudnih dosežkov. Zlasti so uspeli z letošnjo akcijo za spodbujanje delavcev k inovacijam: medtem ko so se prejšnja leta stalno »vrteli« okoli 100 prijavljenih inovacij in so jih lani zabeležili 111 (ugotovljeni dohodek je dosegel 49 milijonov din), so imeli letos ob polletju že 193 predlogov in 35,6 milijona din ugotovljenega prihranka. Večji del tega prihranka gre seveda pripisati že uporabljenim inovacijam iz preteklih let, zato pa se bo inovacijski dohodek v prihodnjem in naslednjih letih zaradi letošnje akcije prav gotovo močno povečal.

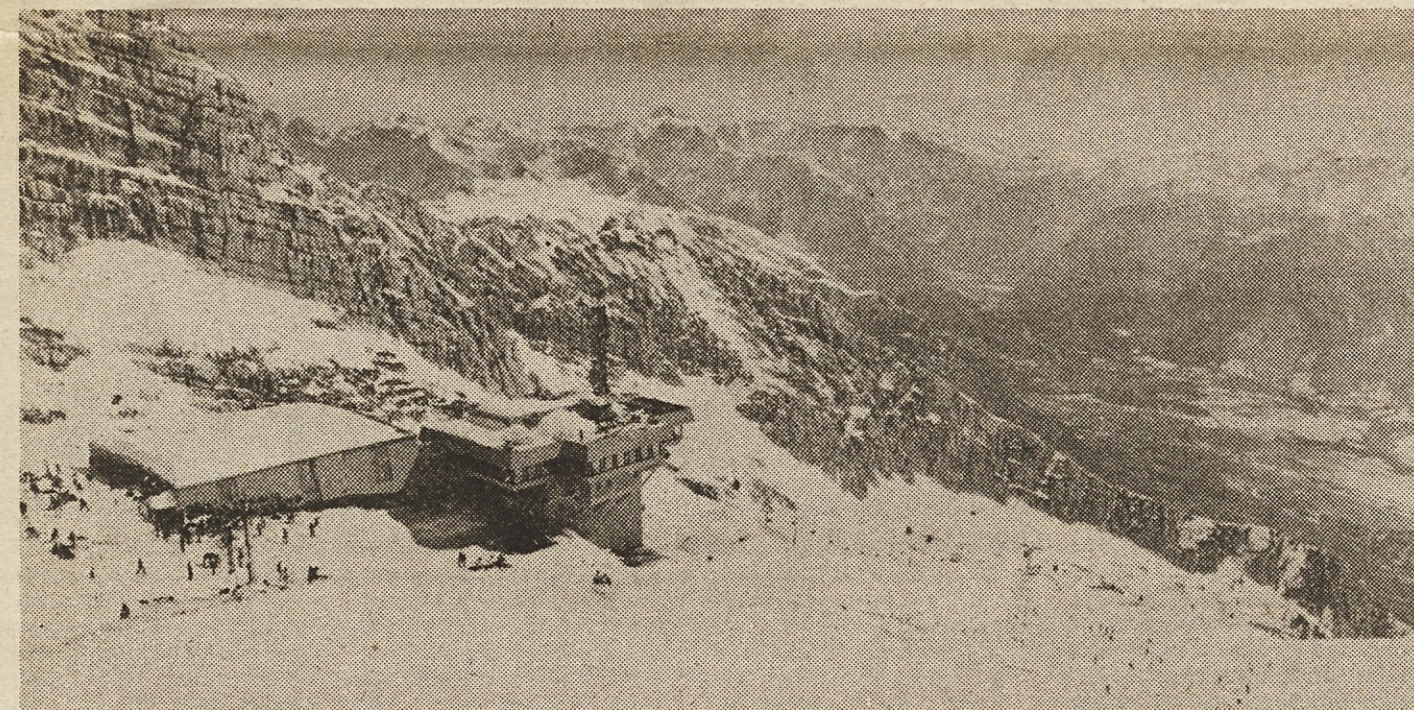
Saša Strupijeva, referentka za množično inovacijsko dejavnost v Savi, nam je povedala, da so omenjeno akcijo zaključili v dveh mesecih in pol in da je dala 91 predlogov. Iz »redne« inovacijske dejavnosti je komisija dobila 101 predlog. Dosedlej jih je pregledala (iz akcije) že 45 in kar trideset predlogov ocenila kot uporabne.

»Pa tudi večine tistih, ki smo jih zavrnili, nismo zavrgli zato, ker bi bili nesmiselni,« je dejala Saša Strupi, »ampak zato, ker trenutno nimamo gmotnih možnosti, da bi jih uvedli v prakso.«

V Savi so vsak smiselni predlog nagradili s 500 dinarji, predlogi, ki jih bodo uporabili, pa bodo seveda še posebej nagrajani, kot določa njihov samoupravni sporazum. Lestvica, po kateri so nagrajani inovatorji, je sicer močno regresivna, vendar pa najboljši inovatorji vsako leto »potegnejo« kar lepe zneske. Za prihranek deset milijonov dinarjev (inovacija je bila speljana v drugi polovici lanskega leta) je inovator prejel 250 tisoč din nagrade. Seveda gre za veliko »stvar« — novo tehnologijo, ki so jo v Savi zaščitili (iz poslovnih razlogov pa je niso dali patentirati).

»Večina inovacijskih predlogov pa spada v takoimenovano zvrst koristnih predlogov, za katere dobijo avtorji enkratno nagrado,« je pojasnila Saša Strupi in dodala: »Ker je akcija uspela, bomo inovacijsko dejavnost seveda še spodbujali na podoben način. Komisija za inovacijsko dejavnost ima na zalogi še nekaj standardnih in stalnih oblik spodbujanja te dejavnosti. Inovatorjem dajemo diplome, delimo posebne interne nagrade za pospeševanje te dejavnosti, razpisujemo natečaj za inovatorja leta, pripravljamo strokovne ekskurzije za inovatorje. V delovni organizaciji deluje tudi sekcija društva izumiteljev in avtorjev tehničnih izboljšav. Ustanovili smo poseben odbor, katerega naloga je po-peševanje inovacijske dejavnosti. Objavili smo tudi že tri interne razpise za reševanje tehničnih ali tehničnih vprašanj. Za zdaj gane sicer ni bilo veliko odziva, toda dejaj bi, da smo kepo zakotalili. Kdaj bo iz nje nastal plaz, pa je v naših razmerah seveda težko reči.«

Boris Rugelj

Lepo, a tudi nevarno smučišče na Kaninu: poslej več možnosti za dobro smuko.

Alpski turistični center Bovec: polsezona je bila dobra, vendar ne dovolj za miren »sen«

S čim (še) privabiti turiste?

»Vse bi bilo v redu, če ne bi stroški in obveznosti iz dohodka tako skokovito naraščali,« je dejal Živko Kavš, vodja žičnic na Kaninu, sicer pa (po potrebi) namestnik direktorja Alpskega turističnega centra v Bovcu. »Veslje nad dobro smučarsko sezono in siceršnjim preseganjem nekaterih postavk z gospodarskega načrta so nam pokvarili stroški in obveznosti, ki so zrastle še bolj kot naš prihodek in dohodek. Zato smo ob polletju zaključili periodični obračun s 7,14 milijona dinarjev ostanka dohodka, kar je za 35 odstotkov manj kot smo predvideli.«

Kdor na hitro preleti podatke letnega poslovnega poročila, pomisli, kako slabo so načrtovali v ATC. Seveda je treba upoštevati prav noro gibanje cen v letošnjem letu, sicer ob polletnem planu prihodka, ki so ga celo presegli za deset odstotkov in ki je bil za 52,6 odstotka večji od lanskega ob polletju, ne bi dosegli samo dve tretjini načrtovanega ostanka dohodka. To pa je razumljivo ob

podatkih o povečevanju »odhodkov«: materialni stroški so bili za 63,5 odstotka večji kakor lani v prvem polletju, obveznosti iz dohodka (ki je letos kljub stroškom za 5 odstotkov višji od načrtovanega) so dvakrat večje in ob tem obstreli kar 2,4 krat.

»Ob takem gibanju stroškov in obveznosti težko pričakujemo, da bomo ob koncu leta dosegli podoben poslovni uspeh kot ob polletju,« je dejal Živko Kavš in nadaljeval: »Prej bi verjel, da bomo zdrknili povsem v bližino rdečih števil. Seveda imamo nekaj adutov še v svojih rokah in to dobesedno: v naši prizadevnosti, pridnosti, varčnosti. Vprašanje pa je, če bodo zadostovali v boju z vse višjimi cenami in vse manjšimi denarnimi možnostmi domačih gostov ter upadanjem zanimanja tujcev.«

Kako privabiti in obdržati več gostov, tako domačih kot tujih, je seveda prva skrb 174-članskega kolektiva Alpskega turističnega cen-

tra. Zimske sezone so v glavnem dobre (zlasti zadnja, ko drugod niso imeli dovolj snega vso zimo), poletne sezone pa niso tisto, kar bi lahko bile... V Bovcu, kjer lahko hkrati gostuje 1500 turistov, kakih velikih poletnih športno rekreativnih zmogljivosti sicer ne potrebujejo. Vprašanje pa je, ali sta dve teniški igrišči, kegljišče, zaprti bazen (v hotelu Kanin), peš pot ob Soči ter možnost najemanja koles dovolj za športne in rekreativne potrebe gostov...

»Menda se bomo že letos lotili gradnje novega kampa ob Soči, namenjenega predvsem kajakašem na divjih vodah,« pravi Živko Kavš. »Zanimanje za ta šport ali rekreacijo, če hočete, je iz leta v leto večje in zato kaže tovrstne turiste pritegniti z večjim udobjem.«

Vsi pomembnejši naložbeni načrti pa so v Bovcu seveda usmerjeni v zimsko sezono. Smučanje na Kaninu naj bi bilo že to zimo varnejše, ob sedežnicah manj gneče in nikakor ne

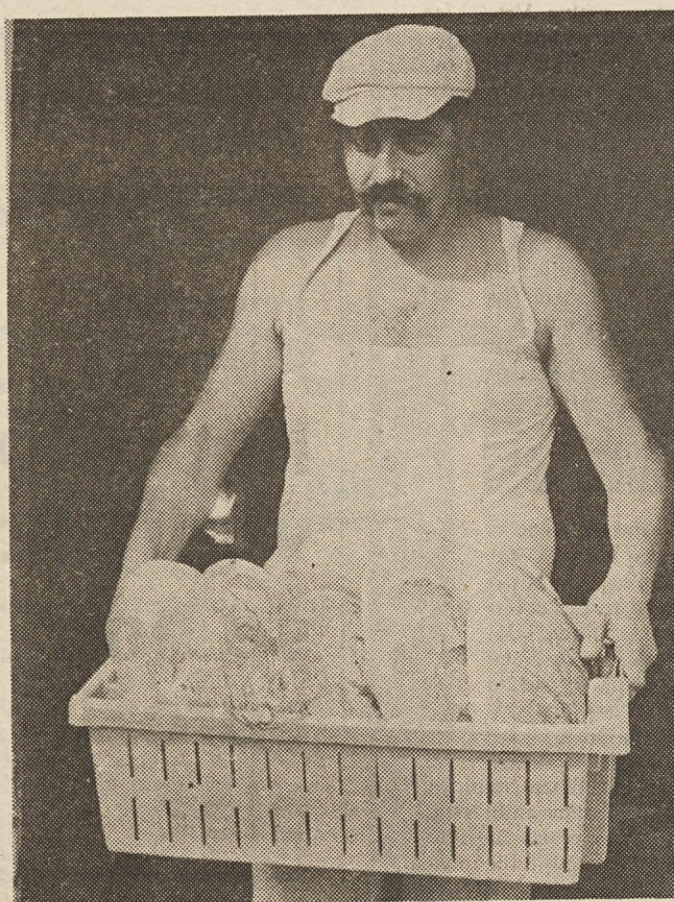
obsojeno samo na dneve, ko na Kaninu ni megle.

»Na Kaninu bomo dogradili cesto do postaje B, novo sedežnico od tu do sedanje trisedežnice,« je razlagal Živko Kavš. »Dogradili pa bomo tudi smučarske proge na relaciji Škripi—Gozdec, se pravi med B in C postajo gondolske žičnice. Tako se bo zmogljivost Kanina povečala najmanj za 1000 smučarjev, gneča pa bo celo manjša. Za slabe dneve, ko je na Kaninu megla ali piha premočan veter, pripravljamo za vasjo Čezsoča 830 m dolgo smučišče za vse kategorije smučarjev (tudi za trening tekmovalcev). Vlečnica bo zmogla prepeljati 700 oseb na uro. Letos bomo uredili tudi tekaške proge.«

V prihodnjem letu pa naj bi v Čezsoči potegnili še eno vlečnico in uredili naravno drsališče. Vsaj za zimsko razvedrilo bo tako v Bovcu precej bolj poskrbljeno kot doslej.

Boris Rugelj

LJUDJE MED LJUDMI

Ivan Cevzar je že pet let gornjegrajski pek.

Pri peku v Gornjem gradu Imam lep, a težak kruh

Če imate radi kruh in pravljice in če vas zanima, kam se je preselil pek Mišas, stvaritev pisateljice Svetlane Makarovič, obiščite Gornji grad v Zgornji Savinjski dolini. Tam živi in peče pek IVAN CEVZAR, ki mu od tedenske peke ostane neprodan le hlebec kruha.

»Zato je dober, ker je pečen v navadni štajerski peč,« pravi pek Ivan. Seveda ima njegova krušna peč v primerjavi z industrijsko parno pečjo tudi nekaj slabosti. Porabi namreč 1400 litrov kurilnega olja na mesec, ki ga mora Ivan Cevzar kot zasebni pek plačati za liter 15 dinarjev dražje kot delovne organizacije. Krušna peč se začne greti že dvajset minut pred kruhom. Toliko kruha, kot bi ga spekla parna pekarina v sedmih urah, speče Ivan v dvajsetih. Kljub temu pa se mu je, ko

je šel pred petimi leti med zasebne obrtnike, ta odločitev splašala. Pred tem je bil zaposlen pri Merxu v Velenju in v nekoga dne izvedel, da lahko vzame za utečeno gornjegrajsko pekarno v najem ter začne na svoje. Odločitev ni bila lahka. Moral se je z družino preseliti iz Letuša v Gornji grad. Pravzaprav sta z ženo in dvema otrokoma še vedno razpeta med obema krajeva. Večina dneva in noči prebivata v Gornjem gradu, kjer pečeta in

čen čas, sprejelo takšno stališče: Čepprav je bil delavec v delovnem razmerju za določen čas, je treba poudariti, da je izpolnil pogoj nepreretanega dela šestih mesecev v smislu 1. odst. 91. čl. zakona o delovnih razmerjih (uradni list SRS, št. 24.83).

Delavec ima namreč pravico izdati letni dopust, ko mu preteče čas nepreretanega dela, ki ga določijo delavci v samoupravnem splošnem aktu o delovnih razmerjih, pri čemer pa ta čas ne sme biti daljši od šestih mesecev. Ker je bil delavec devet mesecev v delovnem razmerju, mu mora organizacija zagotoviti takšen letni dopust, kot bi ga imel, če bi bil v delovnem razmerju za nedoločen čas, kar pomeni, da je imel delavec pravico izdati celotni letni dopust, ne pa le devet dni, kot je to zmotno ugotovila delovna organizacija. Ker je bilo znano, kdaj bo delavcu prenehalo delovno razmerje, mu je lahko organizacija zagotovila izrazno celotnega letnega dopusta še pred prenehanjem delovnega razmerja. Razumljivo je, da mu pripada tudi pravica do celotnega regresu za letni dopust, tako kot vsem delavcem delovne organizacije.

Pravico do letnega dopusta, ki je sorazmerno času, prebitemu na delu, ima le tisti delavec, ki v koledarskem letu ni izpolnil pogoja nepreretanega dela šestih mesecev oz. krajeje dobe, ki je v zvezi s pravico do letnega dopusta delavca, ki je sklenil delovno razmerje za dolo-

podajata, uradno sta še vedno iz Letuša, hčerka pa hodi v gornjegrajsko osnovno šolo.

Po posvetovanju s svojim prvim pekovskim mojstrom, katerega mnenje in prijateljski nasvet Ivan še danes zelo ceni, je spoznal, da bo peka kruha vedno najbolj gotov kruh. »Pe-karna stoji na tem mestu že od leta 1938. Ko sem jo pred petimi leti vzal v najem, je bila prenovljena, zato nisem imel nikakršnih težav z dovoljenji za obrt. Odločil sem se in takoj prevzel delo. Všeč mi je, želim si, da bi tudi sin prevzel moj poklic,« razmišlja Ivan Cevzar.

Od enim zjutraj do devetih dopoldne mesijo mehanske roke v dveh velikih kotlih testo, Ivan in njegov sodelavec pa oblikujeta in tehtata struce, hlebce, žemlje, buhteljne, preste, jabolčne zavitke in potice. Z dolgim lesenim loparjem jih polagata globoko v peč za približno slabo uro. In tako iz noči v noč — vsak dan 600 kosov (štruc ali hlebcev) kruha. »Kako je dober,« pravijo Gornjegrajski in sosedje iz Šmartnega ob Dreti, Bočne in Nove Štife. Marsikateri hlebec pa roma tudi na kranjsko stran čez Crnivec.

V Ivanovi pekarni lahko kupite primorski polbeli kruh v 70-dekagramskih štručah po 26 dinarjev, istrski beli kruh v 80-dekagramskih štručah po 32,80 dinarja za kilogram. »Ljudje imajo najraje istrski beli kruh, ki bi ga lahko prodal, kolikor bi ga spekel,« pravi Ivan. Vendar pa je tudi polbeli kruh prav tako okusen. Nasploh porabi Ivan več črne kot bele moke. Zelo je zadovoljen tudi z nedavnim ukrepom, ki določa sedemdeset in osemdesetdekagramske štruce. »Ljudje so prej več kruha metali stran, zdaj pa ga je ravno dovolj. Kaj pa osnovne vrste kruha? Gornjegrajski pek ga ne peče. Osemdesetdekagramska štruca bi veljala 23 dinarjev in se mu pri tako majhni peki ne bi splašala. Ljudje so z njegovimi kruhom in s ceno zadovoljni. Če jim kaj ne bi bilo všeč, bi mu že povedali. Res je, ko sem se pogovarjal s kupci, nihče ni natančno vedel, koliko sploh stane kruh.

Ivan Cevzar si v petih »obrt-niških« letih še ni privoščil pravega dopusta. Nekoč je vsi za nekaj dni zbolel, pa so bili vsi iz sebe — in brez kruha. Precej si obeta od živilske sekcije obrtnega združenja v Mozirju, katere predsednik je že drugo mandatno dobo. »Šele letos smo sklenili dogovor med nami — petimi zasebnimi peki in Merxom, da si bomo med letnimi dopusti ali boleznijo pomagali in pokrili potrebe vseh ljudi,« pravi naš sogovornik. Tako bo lahko pek Ivan odpejal dopust v družino in zaslužni dopust in poskusil še kakšen drug kruh, ne le svojega. Vas pa vabi v Gornji grad, da poskusite njegovega. Tretjega septembra je stekla čez Crnivec tudi asfaltirana cesta.

Dober je, dober... KRISTINA GOVŠEK, gospodinja iz Gornjega grada: »Zelo smo zadovoljni z našim pekom in kruha po trgovinah sploh ne pogrešamo. Kupujemo

Zadnji teden avgusta je bilo v Vuzenici že trinaesto srečanje mladih zamejskih rojakov, likovnikov v okviru »Koroške likovne kolonije mladih«.

ROKOVNIK '84 PRIROČNIK '84
Primerno darilo za poslovne sodelavce in prijatelje
Delavska enotnost

bel kruh, če ga zmanjka, pa tudi polbelega. Mislim, da stane kilogram okoli 40 dinarjev, ampak nisem čisto prepričana. Saj veste, cene grede gor tako hitro, da si človek ne more vsega zapomniti. Za šestčlansko družino kupim kilogram kruha na dan. Tudi sama doma včasih kaj spečem, a moka ni več takšna kot nekoč. Zato se, mislim, tudi peka ne posreči najbolje. »

MILAN HAJDIN, programer iz Ljubljane: »V Gornjem gradu imamo počitniško hišico, zato na žalost njihovega kruha ne morem jesti vsak dan. Velikokrat odneseva z ženo kakšen

ljudi nas poje dvokilogramski hlebec na dan. Včasih smo se znali nasiti s samim kruhom. Danes pa sam kruh kar ne gre po grlu, pa mu je treba pomagati s kakšnim namazom. » DAMJAN BOŽIČ, dijak iz Gornjega grada: »Kruha pojem pa kar precej, tudi samesega, če ne gre drugače. Sicer pa je tale naš kruh tako dober, da gre v slast in dolgo ostane svež. Med tednom kupujemo kruh v Celju in povem vam, da

Udeleženci likovne kolonije mladih iz zamejske Koroške in Madžarske.

Vuzenica Likovno srečanje mladih rojakov

Tu so že vrsto let Bojan Golija in mariborska pedagoška akademija, Božidar Jakac, letos pa je prišel na otvoritev likovne razstave, ki jo je pripravila ta kolonija v Auli Slovenica v Celovcu. Razstava zdaj potuje po zamejski Koroški in je deležna velike pozornosti in priznanja.

Sicer pa tudi ta oblika spoznavanja med rojaki ne bi mogla zaživeti, če ne bi bilo razvijajočih domačinov iz Vuzenice in Mute, ki vsako leto za teden dni vzamejo v goste in oskrbo rojake.

Tako se spletejo tudi prijateljske vezi in poznanstva, ki so zdaj res bolj enostranska, ker nam depozit bolj ali manj zapira pot na Koroško. Zal takšnega družinskega povezovanja ni z rojaki iz sosednje Madžarske. Otroci pa se v tem času naučijo slovensčine, saj navadno ob začetku slovenska beseda, še posebej mladim Madžarom, le stežka steče, ob koncu pa že kar dobro govori-jo.

hlebec tudi domov in ga shraniva v zamrzovalni skrinji. Pa mi vseeno tukaj kruh bolj tekne kot doma. Najbrž je to zaradi zraka in zato, ker se več gibljem v naravi. Koliko stane kilogram — ne, tega pa ne vem. Vem samo, da so mi naročili, naj kupim črnega. Sicer pa, ali ni zdaj moka enotna? »

IVICA PUSTOLEMŠEK, kuharica iz Križa pri Gornjem gradu: »Kupim take vrste kruh, kakršnega dobim, saj se vozim ponj dva kilometra daleč. Doma ga spečem le takrat, ko ga v trgovini zmanjka. To pa se zgodi bolj poredko. Sedem

ljudi nas poje dvokilogramski hlebec na dan. Včasih smo se znali nasiti s samim kruhom. Danes pa sam kruh kar ne gre po grlu, pa mu je treba pomagati s kakšnim namazom. »

MARIJA REPENŠEK, gospodinja iz Gornjega grada: »Še nikoli ni bil tako dober, kot je zadnja leta. Sladek je in okusen kot domač. Seveda ga moram včasih speči tudi doma. Če se v soboto ne podvizam dovolj, ga zmanjka. Še posebej zato, ker obiščejo naš kraj mnogi turisti. Na dan kupim za 4 ljudi kilogram in pol kruha. Nova polbela moka me prav nič ne moti. Samo da je!« Besedilo in fotografije: Vida Petrovič

je tale boljši kot industrijski. Za štiri ljudi kupim eno štruco in ga nič ne ostane. Za ceno pa ne vem. »

MARIJA REPENŠEK, gospodinja iz Gornjega grada: »Še nikoli ni bil tako dober, kot je zadnja leta. Sladek je in okusen kot domač. Seveda ga moram včasih speči tudi doma. Če se v soboto ne podvizam dovolj, ga zmanjka. Še posebej zato, ker obiščejo naš kraj mnogi turisti. Na dan kupim za 4 ljudi kilogram in pol kruha. Nova polbela moka me prav nič ne moti. Samo da je!« Besedilo in fotografije: Vida Petrovič

Bova dobila prostor v vrtcu?

Razmišljanje o tem, kdo varuje naše otroke

Vsi otroci niso v vrtcu

Kam z otrokom, ko mora mati (ali pa oče, če slučajno on vzame porodniško) spet v službo, se začno spraševati starši že kmalu po rojstvu otroka. Mnogi dajo prošnjo za sprejem v vrtec, še preden zagleda malo bitjece luč sveta...

Če nisi prav hud socialni problem, če nimaš zares močnih zvez ali pa izredne sreče, potem so vrata vrta vsaj za nekaj časa zaprta, saj je povsod najtežje dobiti prostor v jasli. Zato ni čudno, da so starši nori od veselja, če varstvo sploh dobijo: pa naj bo to pri babici, dedku, teti, stricu ali zasebni varuhinji, ki prajateljcem ustreznega izraza zanje še nismo izumili.

»Črnes jim rečemo zato, ker v bistvu »fušajok«, ker njihovega dela nihče ne nadzoruje, ker to ni njihova redna zaposlitev. Večina jih je zelo imenitnih, toda nekaterim res nihče ne bi smel zaupati otrok.

Toda kaj, ko je treba v službo, na delo, ko se izteče porodniška. In kaj bi bilo, če

še tet, stricev, babic in dedkov in tudi »črnis« varuhinj ne bi bilo? Če bi vse zasebne varuhinje samo v Ljubljani čez noč odpovedale, bi naslednji dan ne šlo na delo okoli 5000 mater ali očetov.

Zakaj »črnis«?

Rečimo »črnis« varuhinjam raje zasebne in zavečajne se, da je prava sreča, naj jih imamo, čeprav nekateri jim rečemo »črnis« — zares slabo ravnanje z otroki in hojega dela nihče ne nadzoruje, ker to ni njihova redna zaposlitev. Večina jih je zelo imenitnih, toda nekaterim res nihče ne bi smel zaupati otrok.

Oktober izide

ROKOVNIK '84 PRIROČNIK '84
Delavska enotnost
Krislil Valt

tudi ne počne. Čeprav ima skoraj deset otrok v varstvu, jo lahko vsako jutro srečate v trgovini. Same jih pusti doma, na štedilniku pa kuha juho. To, da bi se lahko zgodila nesreča, nje pač nič ne skrbi... Meni pa ta podatek ne da miru. Bajje ji nihče nič ne more. In kot kaže, ji res ne. Saj je še socialna delavka na tem koncu Ljubljane obupala nad njo. Staršem se svetuje, naj ji svojih otrok ne zaupajo. Pa pridejo drugi iz drugih krajev njihove skupnosti in ji dajo v varstvo svojega otroka. In tako se ta rečevleče iz leta v leto. Starši sicer z varstvom niso zadovoljni, a danes pustiti službo in ostati doma... Tega starša ne samo nočeta, ampak si tudi ne moreta privoščiti, saj je standard zgrajen na dveh osebnih dohodkih, cene pa še kar naprej divjajo.

Kaj torej napraviti s tistimi redkimi zasebnimi varuhinjami, ki sploh niso ustrezne? Menim, da bi morali vsajoma legalizirati varstvo vseh privatnih varuhinj in njihovo delo tudi redno nadzorovati. Kdo? Samo vrtci in vzgojiteljice!

Ze kar vidim, kako so vzgojiteljice in varuhinje jezne, ko prebirajo tale prispevek in se hudejejo, češ kaj vse nam bodo še napravili, ko da že sedaj ne delamo veliko, pa kakšne osebne dohodke imamo? Kdo pa naj bi to bolje naredil od njih? Nihče! In če hočemo vsedem otrokom zares zagotoviti zdrav telesni in duševni razvoj, kot na vseh sejah in sestankih o otroškem varstvu papagajsko ponavljamo, potem bo pač treba že enkrat ugrizniti v to kisljo jabolko. Pomagati pa bi jim morale seveda še patronažne sestre, socialne delavke na terenu in skupnosti otroškega varstva, ki se preveč poglabljajo v papirje, premalo pa poznajo stiske staršev in tudi

vzgojiteljic in varuhinj v vrtcih.

Družinsko varstvo — kaj je to?

Ob vsem tem moti najbolj to, da se družinsko varstvo v Ljubljani, kjer je pred vrata ostalo okoli 8000 otrok, med njimi nekaj nad 5000 dojenčkov, tako počasi razvija. To je premalo znana oblika varstva. Čeprav je zelo imenitna, se je za nameček otepaajo še nekateri vrtci. Začnimo z dobrimi stranmi družinskega varstva. Ob današnjih cenah stane prostor za enega otroka v vrtcu nekaj nad 450.000 dinarjev. Če imamo v občini, na primer, samo eno varstveno družino, kjer varuška varuje pet dojenčkov, smo prihranili natanko 2.250.000 novih dinarjev. V Ljubljani je v družinsko varstvo vključenih nekaj manj kot 400 otrok.

Tudi otroci, ki jih varujejo na domu, manj zbolejajo kot tisti v vrtcu. Nad družinskimi varuhinjami bolj vrtci, česar za druge ne moremo reči. Pa še to. Varuhinje so redno zaposlene delavke! Ponovimo! Družinsko varstvo je zelo poceni za našo družbo, saj v zidovni ni treba vlagati. Nekateri vrtci pa se ga otepaajo, ker še vedno velja tog pravilnik o družinskem varstvu. V njem namreč piše, da si mora varuška v primeru bolezni sama preskrbeti na-

domestno varstvo. Vrtci, kjer so ravnateljice elastične, kjer razumejo stiske staršev, gredo prek tega neživiljskega člana in vzamejo tisti čas, ko varuška zbolí, otroke v vrtec.

Po naši stari razvadi pa še drugače kažemo, kako smo leseni. Če varuška nima vile z vrtom, če stanuje v višjem nadstropju ali če ima za nekaj centimetrov manjše stanovanje, kot piše v normativih, je nočemo sprejeti za družinsko varuhinjo. Ampak to, da potem na črno varuje otroke, to pa nikogar več ne zanima. Sploh pa — naj mimogrede povem — zelo grdo delimo otroke. Tistim, ki so v vrtcih, nudimo vse; za ostale pa se ne zmenimo veliko. Da ni tako? Če bi ne bilo, bi že davno bolj pospešeno razvijali družinsko varstvo. In za to bi morali veliko več narediti tisti, ki sedijo v občinskih, mestnih in republiški skupnosti otroškega varstva.

Sploh smo grozno togi. Kar naprej poslušamo in beremo, da je toliko in toliko nezaposlenih, tudi vzgojiteljic in varuhinj. Pa se nihče pri skupnosti otroškega varstva ne spomni, da bi lahko organizirali tudi nekakšen biro za varovanje otrok, kjer bi bile zaposlene letеče varuhinje. Hodiš bi po domovih in varovale otroke tistih staršev, ki gredo na sestanek, morda samo v kino ali na klepet k prijateljem. Biro naj bi imel v časopisih objavljen svojo telefonsko številko in starši bi poklicali tja, če bi potrebovali izredno varstvo. Sami pa bi seveda zanj tudi plačali. Toda, če se že bomo tega lotili, se močno bojim, da bomo to obliko tako zbirkratizirali, da ne bo za nikogar več privlačna. To, da se bomo nanjo leta in leta pripravljali, pa je že tako jasno...

Zadnjič pa sem po naključju srečal znanca trgovca na cesti in pogovarjala svase čisto druge stvari; nisem ga spraševal, ali ima na zalogi to in ono, kajti srečal sem ga zunaj delovnega časa, torej ga nisem smel dodatno obremenjevati. A karkoli sem vprašal, nenehno je delal »c, c, c« in majal z glavo.

In takrat sem spoznal, da so naši trgovci pravzaprav hudi nevrotikeri. Tisto slikanje in zmanjevanje z glavo jim je prešlo v kri in meso, saj je že druga generacija pod vplivom socialističnih zakonov distribucije doblin. Tisti smeh, ki pa me je pri trgovcih zavedel, da sem mislil, da je njihov poklic prijeten, da je le logična samoobramba njihovega organizma pred sikajočo tresavico.

Zato pozivam vse kupce, naj vendar že nehaajo spraševati naše trgovce takšne nesmisle kot so, ali imajo na zalogi to in ono.

(Pre)visoki normativi Zadnjič sem šla na sprehod s svojim sinom. In kaj sem videla. Otroke na igrišču. Vzgojiteljice (in to kar tri) so pa mirno sedele na klopi in klepetale. Za otroke se sploh niso menile. Verjamem, da je to naključje, čeprav sem podobne reči slišala že od drugih staršev. To meče slabo luč na vse tiste, ki se zares s srcem posvečajo otrokom, ki so jim zaupani. In menim, da je tega kriva ravnateljica. Od nje je namreč odvisno skoraj vse, predvsem pa disciplina.

Pa vendar. Dandanes ogromno zahtevamo in pričakujemo od vrtec. Financiramo pa jih tako, da komaj životarijo. Osebnih dohodkov ni, ki so nizki, da ne govorim o visokih normativih. Matični ali oče doma komaj dobro negujeta enega dojenčka. Tam pa jih imata varuhinja in medicinska sestra 16. Res je, da jima ni treba kuhati in pospravljati tako kot staršem doma, ampak že previti (vsaj trikrat) tolikšno četico otrok... Sprajšujem, zakaj pri nas tolikokrat zatiskamo pas pri naši mladini. Delo z otroki ni lahko. Človek mora imeti veliko znanja pa predvsem ljubezni, da ohrani mirno kri, ko okrog njega brečljivo otroške glave. Nagrajujmo pošteno delo vzgojiteljic in varuhinj, ki vzgajajo in gradijo našo mladino. Ir varčujemo tako, da bomo investirali samo tja, kjer bo kaj dobička in ne le izgub.

Grdo se sliši. Pa vendarle. Otroci so postali zelo dragi, pravi luksuz. In kot vse kaže, bodo cene v vrtcih spet poskočile. Kako tudi ne, saj se draži hrana, ogrevanje... Bodo starši res vse zmogli sami?

Neva Zeleznik

LJUDJE MED LJUDMI

Kozerija Poklicna bolezen

Precej časa že premišljuje, ali imajo naši trgovci prijeten ali težak poklic. Navidez, kadar na vprašanje kupcev odkimavajo, da nimajo določene blaga, se zdi, kot da ne delajo nič in da skratka živijo zelo simpatično samoupravno življenje. Toda po temeljitih razmisleku in dodatnem opazovanju sem ugotovil, da je trgovski poklic v splošni in posebni stabilizaciji izredno težak.

Glejte! Stopim v trgovino in vprašam, recimo: »Ali imate desni smerni kazalec, sprednji, za stoenko?« »C, c, c,« zaslesija trgovec in odkima z glavo.

Medtem ko jaz še malo stojim, takole kot tele, vpraša še nekaj drugih kupcev po drugih predmetih. In nenehno trgovec sika tisti svoj »c, c, c« ter maje z glavo. Včasih sicer v nekaterih trgovinah naletiš tudi na take trgovce, ki ne delajo »c, c, c« in odmigujejo z glavo, ampak se smejejo in tudi odmigujejo z glavo.

Zadnjič pa sem po naključju srečal znanca trgovca na cesti in pogovarjala svase čisto druge stvari; nisem ga spraševal, ali ima na zalogi to in ono, kajti srečal sem ga zunaj delovnega časa, torej ga nisem smel dodatno obremenjevati. A karkoli sem vprašal, nenehno je delal »c, c, c« in majal z glavo.

In takrat sem spoznal, da so naši trgovci pravzaprav hudi nevrotikeri. Tisto slikanje in zmanjevanje z glavo jim je prešlo v kri in meso, saj je že druga generacija pod vplivom socialističnih zakonov distribucije doblin. Tisti smeh, ki pa me je pri trgovcih zavedel, da sem mislil, da je njihov poklic prijeten, da je le logična samoobramba njihovega organizma pred sikajočo tresavico.

Zato pozivam vse kupce, naj vendar že nehaajo spraševati naše trgovce takšne nesmisle kot so, ali imajo na zalogi to in ono.

Bogo Sajovic

Dobrodošla novost, ne le za prometne strokovnjake

Zveza združenj soferjev in avtomehanihkov Slovenije je izdelala knjigo »Ljudje v prometu« avtorja dr. Marka Poliča. Knjiga obravnava najnovejša dognanja na področju prometne psihologije. Namenjena je vsem, ki se ukvarjajo z izobraževanjem, organizacijo in vodenjem prometa. Koristna bo za vse tiste voznike, ki bi radi več vedeli o tem, kako se človek vede v prometu.

V pripravi za tisk imajo tudi knjigo z naslovom »Nakladanje in razkladanje tovora«, ki je namenjena poklicnim voznikom in organizacijam združenega dela, ki se ukvarjajo z različnimi prevozi. Knjige lahko naročite na Zvezi ZŠAS Slovenije, Glinška 3 — 61111 Ljubljana.

ODMEVI

Ne jemljite nam samoupravljanja Delegati so začutili »ozadje« zgodbe

Prebral sem spretno oblikovano zgodbo novinarja Ivana Kuljaja, objavljeno v dveh zaporednih številkah Delavske enotnosti (4. in 11. avgusta). Zgodba govori o razmerah v Dolenjskem informativnem in tiskarskem centru Novo mesto (nadalje DITC). Čutim družbeno in moralno odgovornost, da bralcem osvetlim dejanske razmere v DITC, in sicer na podlagi lastne ocene razmer, oblikovane v kratkem, vendar vsebinsko bogatem in razgibanem obdobju opravljanja dolžnosti direktorja omenjene delovne organizacije.

Da bi lažje ločili vzroke od posledic, je prav, da posežeemo v leto 1979. Tedaj se je z združitvijo časopisno založniškega podjetja Dolenjski list in Knjižotiska oblikovala nova delovna organizacija z dvema tozdoma: Grafična priprava časopisa je vse do konca leta 1981 obstajala v sestavi tozda Dolenjski list, nakar je tudi Grafika postala samostojen tozid v DITC.

Cilji združevanja so bili jasni in vsestransko podprti, toda vse je ostalo pri zapisanih besedah. Delovna organizacija je nosila v glavnem le skupno ime, saj so bila združena le računovodska in kadrovska opravila. Druge funkcije so še naprej opravljal posamezni tozdi. Ali bolje povedano, delovna organizacija DITC je izvrševala opravila, ki so jih sprotili dirigirali tozdi. Tako organizirana delovna organizacija vse do mojega prihoda ni delovala kot samoupravna organizacija združenih tozdov. Skupni cilji in skupni interesi, dogovorjeni in zapisani, niso mogli preskočiti tozdrovskih okvirov in udejaniti vloge delovne organizacije. Tako po štirih letih obstoja take delovne organizacije lahko ugotovimo in povzamemo:

— da je 116 delavcev v DITC organiziranih v 3 tozde in DSSS, in sicer z nič manj kot štirimi direktorji in tremi tehničnimi vodji,

— da je vloga delovne organizacije do danes popolnoma neopredeljena,

— da delovna organizacija ne opravlja ustreznih in potrebnih poslovnih dolžnosti, ampak, kot je bilo že pojasnjeno, le posamezna opravila,

— da so skupni cilji ostali le na papirju, ker so jih tozdi zaradi svojih hotenja popolnoma razvrednotili,

— da je taka organiziranost neracionalna in tudi draga, ker podvaja opravila in ker je delitev dela neustrezna,

— da so vsi poskusi po učinkovitejši integraciji delovne organizacije naleteli na obrambne tozdrovske plotove,

— da odnosi v tozdih in med njimi milo rečeno niso na zadovoljivi ravni, in

— da so pristojnosti in odgovornosti tako v tozdih kot v delovni organizaciji popolnoma ne definirane.

Takšne ugotovitve in ocene so zabeležene tudi v zapisnikih samoupravnih organov in DPO.

Delovna skupnost skupnih služb s 6 delavci v računovodstvu in dvema delavcema v kadrovski službi ne more biti odgovorna, da na ravni delovne organizacije ne delujejo tudi druge službe, nujno potrebne za enotno delovanje in razvoj delovne organizacije. Torej je več kot jasno, da takšno stanje z vsemi negativnimi predznaki v DITC ni nastalo z mojim prihodom v to delovno organizacijo, do česar je prišlo oktobra 1982. Zato sedanjega položaja in razmer ne gre prepisovati le kadrovske politiki

in kadrovanju direktorja za to delovno organizacijo, dasi tudi tega ne gre zanemariti, ampak predvsem razvoju odnosov v tozdih in med njimi.

Moja odgovornost in »krivda« je povezana zgolj s tem, da sem se najprej spopadel z oceno razmer in stanja, pri čemer sem vzel za merilo cilje in naloge, ki si jih je ob združitvi zastavila delovna organizacija. To je bilo izhodišče za opredelitev skupnih ciljev in predlaganih ukrepov za postopno sanacijo razmer v DITC. S pripravljenim delovnim gradivom, v katerem so bili ponovno poudarjeni že ob združitvi sprejeti skupni cilji, predlogi ustrežnejše delitve dela in združevanja sorodnih opravil, sem želel, da se poenotijo cilji in da se začne sistematično reševanje in urejanje razmer v delovni organizaciji DITC. Poleg opredeljitve skupnih ciljev so v delovnem gradivu navedena tale izhodišča,

— enotno načrtovanje in enotna programska ureditev DITC,

— ustrežnejša delitev dela med organizacijskimi enotami DITC,

— usposobitev tozdov za opravljanje proizvodnih nalog (priprava, kontrola, vzdrževanje, kvaliteta itd),

— združevanje vseh poslovnih funkcij, ki jih je smotno združiti na ravni delovne organizacije,

— skrajna gospodarnost pri delu z družbenimi sredstvi,

— uveljavljanje samoupravnega položaja delavcev TOZD in DSSS in

— razmejitev pristojnosti in odgovornosti med nosilci samoupravnih in poslovnih dolžnosti.

Prepričan sem, da ni nobena od teh trditvev takšna, ki bi bila nasprotju s tistimi, za kar so se delavci ob združitvi že opredelili in tudi ne z aktualnimi družbenimi zahtevami. Celotno delovno gradivo ni bilo oblikovano kot podlaga za odločanje, ampak kot pobuda za razpravo in razmišljanje. Delavski svet delovne organizacije DITC je delovno gradivo obravnaval, sprejel in ga izročil v javno razpravo. Že samo dejstvo, da je bilo gradivo dano v javno razpravo, je bilo za TOZD Grafika nesprejemljivo. V tem tozdu so gradivo zavrnil, češ da je nestrokovno pripravljeno. To pa pomeni, da so zavrnil svoja lastna, že prej sprejeta stališča. Zanikali so torej sebe in z etiketo o nestrokovnosti predlaganih rešitev zavrnil gradivo, ki bi ga morali s strokovnega vidika prav delavci tozda Grafika dopolniti in izboljšati.

Omenjeno delovno gradivo pa sem oblikoval s pomočjo kadrov v delovni organizaciji, ki so bili pri tem pripravljene sodelovati in številnih dobrih poznavalcev grafične dejavnosti v Sloveniji. Zato upravičeno mislim, da so oceno o nestrokovnosti gradiva v Grafiki oblikovali predvsem z namenom, da zaščitijo svoje ozke tozdrovske interese. Prepričan sem, da delovno gradivo, če ga beremo kot celoto, prenese vsako strokovno oceno, seveda pod pogojem, če je strokovnost v funkciji iskanja najustrežnejših in najbolj gospodarnih rešitev, ne pa v vlogi manipuliranja in obrambe lastne nestrokovnosti in tozdrovske zaprtosti. Zaradi

odklonilnega stališča tozda Grafika je bilo v kali zatrto vse nadaljnje prizadevanje, da bi se uredile razmere v DITC. Poudariti moram, da v to delovno organizacijo nisem prišel zaradi kadrovanja komiteja, ampak sem se za ta korak odločil sam, trdo prepričan, da bomo s skupnimi naporii uredili razmere. Spričo tega, da je bil na opisani način zavrnen koncept razvoja in sanacije, in da je bil dialog z Grafiko blokiran, sem bil prisiljen odpovedati se delovnim opravilom direktorja DITC. Tega nisem storil zaradi užaljenosti, kot mi pogosto očitajo, niti ne zato, ker nisem bil pripravljen, da bi zasnovano ustrezno spremenili in dopolnili. To sem storil zato, ker sem bil globoko prepričan, da v obstoječih razmerah ne morem opravičiti vloge in odgovornosti direktorja.

Neusklajeni in protislovni tozdrovski interesi prav gotovo ne omogočajo oblikovanja delovne organizacije kot samoupravne organizacije združenih tozdov. Razhajanja in različni pogledi do temeljnih razvojnih in organizacijskih vprašanj pa niso značilni le za poslovske organe, ampak tudi za OOKZ, osnovne organizacije sindikata in samoupravne organe.

Sedanje razmere v DITC ne morejo nikogar razbremeniti odgovornosti. Toda nikakor ne more biti enako odgovorna n. pr. Tiskarna, ki je ves čas, odkar obstaja DITC, »vneto« podpirala ideje in predloge o nujnosti tesnejšega povezovanja celotne dejavnosti v DITC, kot so v svoji oceni zapisali komunisti tega tozda.

Ocena političnih samoupravnih in poslovnih razmer v TOZD Grafiki pa ne more mimo ugotovitve, da delavci tega tozda zaviralno delujejo tako na lasten razvoj kot na razvoj delovne organizacije DITC. Naslednja dejstva naj to trditvev podkrepijo:

— TOZD Grafika je bila ustanovljena v začetku leta 1982 brez poglobljenih ocen in analiz o možnostih za tehnološko in organizacijsko povezovanje s sorodno dejavnostjo tozda Tiskarna, dasi je bila v skupnih ciljih takšna povezava poudarjena kot prednostna,

— obseg dejavnosti tozda Grafika se v zadnjih petih letih nenehno zmanjšuje, kljub obsežnim vlaganjem v novo tehnologijo: skladno s tem se kažejo tudi poslovni rezultati,

— število zaposlenih delavcev v Grafiki je precej večje, kot to lahko prenese sedanji obseg proizvodnje,

— nabavljena sodobna oprema fotostavnice kljub nekajletnemu uvajanju ne daje ustreznih rezultatov (izkorišča se le nekaj odstotkov njenih zmogljivosti),

— pred petimi leti nabavljena sodobna, a draga reprokamera leži v skladišču, medtem ko je morala Tiskarna kupiti drugo reprokamaro,

— nekateri delavci Grafike so kljub ustanovitvi novinarskega servisa v okviru DITC zadržali zasebno urejanje tovarniških časopisov, kar prav gotovo ne more biti v interesu drugih delavcev v DITC,

— kljub ugotovitvi, da so nekateri delavci Grafike zasebno opravljali dela z delovnega področja tozda in dohodek usmerjali na svoj račun, torej so delali v skupno škodo tozda, ustrezni organi niso ukrepali,

— tudi ko je šlo za utemeljeni

sum kraje, ustrezni organi tozda niso sprožili ustreznega postopka,

— družbeni pravobranilec samoupravljanja je v zadnjem obdobju nekajkrat zadržal nezakonito sprejete »samoupravne« sklepe tega tozda,

— delavci tozda Grafika so kljub opozorilu in seveda drugačnemu dogovoru na ravni delovne organizacije sprejeli samostojno in brez vednosti dveh tozdov svoj in neusklajen pravilnik o delitvi osebnih dohodkov,

— delavci Grafike so na zborih delavcev zavračali oz. spreminjali številne druge iniciative delovne organizacije, med drugim je pomembno poudariti tudi to, da v tem tozdu niti eden od predlogov kolegija ni bil sprejet v dogovorjeni obliki.

Sodbo o tem, kdo v obravnavanem okolju ogroža samoupravne odnose in družbeno lastnino, prepuščam bralcem. Predlogi ukrepov družbenega varstva v tozdu Grafika so rezultat ocene pristojnih organov, toda po mojem prepričanju ni dilema v tem, ali v DITC tako ukrepati ali ne. Bistvo problema je v tem: ali obstoj, razvoj in delovanje DITC, kot ga opredeljujejo temeljni skupni cilji ali pa samostojen razvoj posameznih tozdov. Delavci tozda Grafika bi končno že lahko spregledali in ugotovili, po kateri poti se jim obeta obstoj in razvoj.

Popolnoma pa se strinjam z oceno Kuljaja, da se je predsedstvo občinskega sindikalnega sveta osmešilo. Toda ne zaradi spreminjanja stališč v zvezi s predlaganimi ukrepi, ampak zaradi svojih smešnih ugotovitev in stališč, ki po moji oceni kažejo, da ta družbenopolitični dejavniki deluje forumsko in odtujeno od resničnega dogajanja, in da so njegovi prijemi, vsaj v tem primeru, drobnopolitkantskega značaja. Menim, da mora predsedstvo občinskega sindikalnega sveta pojasniti delavcem tozdrov Časopis in Tiskarna ter seveda širši javnosti merila za ocenjevanje samoupravnih razmer, na podlagi katerih je ugotovilo, da je stopnja samoupravnih odnosov v tozdu Grafika večja kot v ostalih tozdih in delovni skupnosti.

Ob koncu pa naj še povem, da bi bil več kot zadovoljen, če bi lahko sprejel Kuljajovo oceno o tem, da so sedanje razmere v delovni organizaciji povezane le z neustrezno kadrovske rešitvijo direktorja DITC. Če bi bil vzrok res v tem, potem bi bila sanacija razmer v DITC hitra in prez problemov odpravljena: direktor naj gre in vse se bo uredilo. Direktor bo res odšel; to bi storil že tedaj, ko je odstopil, pa tega ni mogel napraviti. Nemogoče razmere pa bodo ostale, takšne seveda, kot so bile pred prihodom direktorja DITC, stare torej najmanj štiri leta. Da jih ni zakrivil direktor, v odpovedi ni treba še dodatno pojasnjevati. Nadaljnja sanacija bi povzročitelje nastalih razmer morala imenovati s pravimi imeni. Direktor, ki odhaja, pravzaprav ni želel nič drugega kot več reda, boljše in smotrnejšo organiziranost, več dela in manj privatizacije, jasnejšo prihodnost za vse tozde in vse delavce v DITC ter samoupravno opredeljenost z nedvoumnimi pristojnostmi in odgovornostmi vseh in vsakogar. Odpor proti tem zahtevam v Grafiki pa je pravo ozadje, ki ga novinar, kljub temu, da je dejstva poznal, ni hotel ne videti in ne komentirati.

Janez Slapnik,
Novo mesto

Vsi separati in sklepni dokument komisije zveznih družbenih svetov za vprašanja ekonomske stabilizacije so izšli v zbirki Aktualna tema, založbe Delavska enotnost.

št. 1: IZHODIŠČA DOLGOROČNEGA PROGRAMA EKONOMSKE STABILIZACIJE	125 din
št. 2: PROTIINFLACIJSKI PROGRAM	65 din
št. 5: ELEMENTI POLITIKE IN SISTEMA EKONOMSKIH ODNOSOV S TUJINO	40 din
št. 6: DOLGOROČNI PROGRAM EKONOMSKE STABILIZACIJE STANOVANJSKEGA IN KOMUNALNEGA GOSPODARSTVA	65 din
št. 7: DOLGOROČNI PROGRAM RAZVOJA AGROINDUSTRIJSKE PROIZVODNJE	50 din
št. 8: VPRAŠANJA ZAPOSLENOSTI IN SMERNICE DEJAVNOSTI ZA NJIHOVO REŠEVANJE	20 din
št. 10: POLITIKA RAZVOJA DRUŽBENIH DEJAVNOSTI KOT FAKTOR EKONOMSKE STABILIZACIJE	20 din
št. 11: TEMELJI IN OKVIRI DOLGOROČNE SOCIALNE POLITIKE	40 din
št. 12: DOLGOROČNI PROGRAM EKONOMSKE STABILIZACIJE V PROMETU	40 din
št. 14: TEMELJI STRATEGIJE TEHNOLOŠKEGA RAZVOJA	60 din
št. 15: STRATEGIJA DOLGOROČNEGA RAZVOJA ENERGETIKE JUGOSLAVIJE	70 din
št. 16: POLOŽAJ IN RAZVOJ DROBNEGA GOSPODARSTVA	30 din
št. 19: PRILAGAJANJE GOSPODARSKEGA SISTEMA ZAHTEVAM STABILIZACIJE	90 din
št. 20: STRATEGIJA IN TEMELJI RAZVOJNE POLITIKE	100 din
št. 21: SKLEPNI DEL DOLGOROČNEGA PROGRAMA EKONOMSKE STABILIZACIJE (Sinteza dela Kraigherjeve komisije)	120 din
št. 22: RAZVOJ PRAVNEGA SISTEMA Z VIDIKA GOSPODARSKE STABILIZACIJE (s priložo Pravni sistem in ekonomska stabilizacija — govor Sergeja Kraigherja na 21. srečanju pravnikov v Opatiji 26. 5. 1983)	80 din
št. 23: REGIONALNI VIDIKI RAZVOJA JUGOSLAVIJE	60 din

PRIPOROČILO!

Nepogrešljiv pripomoček pri izvajanju stabilizacijskega programa so tudi naslednje brošure iz zbirke Knjižnica sindikati:

št. 56 — Temeljni problemi združevanja dela in sredstev	210 din
št. 59 — Kriteriji prestrukturiranja slovenskega gospodarstva	220 din

AT št. 18 — Ekonomske zakonitosti in stabilizacija 65 din

Naročila pošljite na naslov: Delavska enotnost, Ljubljana, Celovška 43, kupite pa jih lahko v Knjižarni Delavske enotnosti na Tavčarjevi ul. 5 v Ljubljani in v kioskih po vsej Sloveniji.

NAROČILNICA

Pri Delavski enotnosti, Celovška cesta 43, Ljubljana nepreključno naročamo izv. Aktualna tema št. 1, 2, 5, 6, 7, 8, 10, 11, 12, 14, 15, 16, 18, 19, 20, 21, 22, 23.

in izv. Knjižnica sindikati št. 56, 59.

Naročeno pošljite na naslov:

Ulica, kraj, poštna številka

Ime in priimek podpisnika

Datum Podpis

zig

Predsednik RS ZSS Marjan Orožen podelil odlikovanja hrastniškim rudarjem in se seznanil z njihovimi težavami

Načrti za varnejše in boljše delo

V sredo, 7. septembra je na slovesni skupni seji delavskih svetov rudnika v Hrastniku predsednik republiškega sveta Zveze sindikatov Slovenije Marjan Orožen podelil državna odlikovanja štiridesetim delavcem jam Ojstro in Hrastnik za njihovo požrtvovalnost in trud pri odpravljanju posledic vdora vode v jamo ter reševanju rudniške opreme.

Red zaslug za narod s srebrno zvezdo so dobili: Adam Baloh, Kazimir Grešak, Jože Kandolf, Ivan Kolar, Franc Romih in Jože Vidmar.

Red dela s srebrnim vencem: Franc Horvat, Leopold Hriberšek, Miha Jakopič, Jože Lenart, Adam Lukmar, Ivan Makek, Ciril Makotar, Avgust Padežnik, Karel Planko, Jože Poto-

čan, Drago Resman, Franc Ribič, Jože Rutar, Drago Sivka, Anton Šketako, Ludvik Škorjanc, Alojz Terbovc, Vinko Ulaga, Stanislav Urh, Anton Vidmar in Ludvik Završnik.

Medaljo zaslug za narod: Alojz Bratec, Bego Hergič, Rafael Tomšek, Alojz Janc, Zijad Kašumović, Miroslav Kerndl, Franc Klopčič, Kazimir Močilar, Branko Teklar, Alojz Varga, Anton Volavšek, Alojz Zavrl in Alojz Zupanc.

Po slovesni podelitvi se je predsednik RS ZSS Marjan Orožen pogovarjal s predstavniki delavskih svetov, nagradjenci in vodilnimi delavci rudnika. Seznanili so ga s težavami, ki v zadnjem času pestijo hrastniške rudarje.

Posebej so omenili nenehne vdore vode in blata, ki so zlasti letos izredno pogosti. Pravijo, da jih je bilo letos več kot vsa leta prej. Predsednika sindikatov so seznanili s pripravami sprememb odkopne metode, ki naj bi preprečevala vdore vode. Pripravljene imajo tri variante, vendar za tisto, ki jo bodo uporabili, se še niso odločili. Spremembe bodo dolgotrajne in bodo zahtevale precejšnja finančna sredstva. Prav tako bo na začetku manjši izvoz. Ko pa jo bodo uvedli, bo večja predvsem varnost dela, omogočena uporaba sodobnih strojev in na ta način bo tudi večji izkop.

Govorili so tudi o pomanjkanju rudarjev zavoljo številnih bolniških izostankov ter majhnem dotoku novih delav-

cev iz drugih republik. To zadnje zaradi vse manjših razlik v osebnih dohodkih ter nenazadnje v povečani bonifikaciji v nekaterih drugih republikah na 18 za 12 mesecev. Zahtevali so, naj slovenski sindikati podprejo njihovo zahtevo po enakih ugodnostih, pri čemer jih je predsednik podprl.

Težave imajo tudi z ustanovitvijo obratne ambulante v rudniku, ki bi v veliki meri zmanjšala odsotnost z dela. Pripravljene so ambulante financirati, vendar so naleteli na odpor v zdravstvenem domu.

Zaradi vseh teh težav in še mnogih drugih so ob polletju imeli izgubo in jo bodo imeli tudi ob koncu leta.

A. A.

Železarna Štore: doslej brez zastojev v proizvodnji

V Štorah so kalili jeklo z znojem

Kot je slišati v Železarni Štore, bo njihov najbolj sporni tozd Tovarna traktorjev prvič končal poslovno leto brez izgub. Tovarna sicer še vedno posluje s polovično zmogljivostjo, po sanacijskem načrtu pa zdaj vgrajujejo v traktorje zvečine domače dele. Traktorji iz Štor gredo za med, točneje za devize, med kupci pa le težko odkriješ slovenskega kmeta. Kaže, da je v drugih republikah reprovoriga že tako sklenjena, da so tudi kmetje deležni deviz.

To poletje so se v Železarni Štore dvakrat vsi potili. Delavci v proizvodnih obratih in tisti v vodstvu ter skupnih službah. Čez poletje, ko je čas dopustov in so zaradi klimatskih razmer v železarni še težje delovne razmere, naj bi povečali proizvodnjo. Zamisel, ki je pustila v dvomih tudi največje optimiste.

Upoštevač domače gospodarske razmere in recesijo v zahodnem svetu, so v vodstvu Železarne Štore že konec lanskega leta predvidevali, da se jim ne obetajo dobri časi. Seveda, če ne bi bilo vmes nekaterih »čeejev«. Eden najpoglavnejših je v povečani proizvodnji in doslednem upoštevanju sklenjenih pogodb.

Toda kako čez noč povečati proizvodnjo v kolektivu, ki ima že desetletja odlična izračunana vložena dela. Vodstvo je menilo, da je kljub vsemu še rezerva in to v najkritičnejšem času, v poletnih mesecih.

Strokovne službe so pripravile točne načrte in izračune ter

s temi dejstvi so potem šli pred delavce. Ugotovili so namreč, da prav v poletnih mesecih, ko zaradi težkih klimatskih razmer in dopustov najbolj upada proizvodnja, lahko z reorganizacijo omilijo ta izpad.

»Priprave na ta poseg so bile dolgotrajne in so od strokovnih služb zahtevale ogromno dela. Ne smemo pozabiti, da v železarni ni noben obrat obstal zaradi pomanjkanja reprodukcijskega materiala, kar je bilo v minule obdobju zaradi znanih razmer drugod že vsakdanji pojav,« pravi inž. Peter Knez, vodja oddelka za ekonomiko in organizacijo proizvodnje. »Prav tako pa smo imeli pred očmi dejstvo, da povečanje proizvodnje v najtežjih delovnih razmerah, gre za izjemno vročino, ne sme kvarno vplivati na zdravje delavcev. Z vsem tem smo šli med delavce in se dogovorili. Računica je jasna: večja proizvodnja — večji dohodek — večji osebni dohodki.«

Z akcijo so začeli junija. In

glej, novotarija bi skoraj doživela neuspeh! Prišlo je do nepredvidenih okvar, toda ko so na koncu meseca opravljeno delo sešteli, so ugotovili, da so kljub vsemu presegli načrtovano proizvodnjo. Proizvodnja v juliju je osupnila tudi največje optimiste, avgustovsko pa so spet ovirale okvare. Kakorkoli že, proizvodnjo so povečali za 20 odstotkov!

»Dogovorili smo se, da so do večjih osebnih dohodkov upravičeni samo proizvodni delavci do delovodje, drugi pa ne. Odmev je bil nad pričakovani, kaže, da dinar pridobiva vrednost. Seveda je pri tem najpoglavnejše, da smo upoštevali samo kakovost, tiste izdelke, ki so vzdržali norme. Tako so delavci pri plavžu, v obeh jeklarnah in livarnah, v valjarni in mehanski obdelavi čez poletje prišli do nadpovprečnih osebnih dohodkov. V akcijo smo vključili tudi Tovarno traktorjev, ki je v zamudi s svojo proizvodnjo.

V našem primeru je šlo za

zahtevno in odgovorno delo, ki bi ob neuspehu doživelo upravičeno kritiko. Prav ta akcija pa je pokazala, da je naš delavec voljan delati in tudi potrpeti. Ta akcija pa ima tudi družbeno negativen predznak, ker nas je povečana in uspešna proizvodnja potisnila med kršitelje dogovora o osebnih dohodkih. Gre v bistvu za manj kot pol odstotka, ki ga pa bomo verjetno uspešno zagovarjali.«

Železarna v Štorah je kljub recesiji evropske železarske in jeklarske industrije vse uspešnejši izvoznik. Ob tem je zanimivo, da prav s traktorji, ki so jim še nedavno povzročali toliko glavobola, dosega boljše tržne učinke v tujini kot doma.

Zdaj v Štorah skušajo uvajati v vsakdanjo prakso podoben način dela kot čez poletje in ga skušajo raztegniti čez vse leto. Pravijo, da so za to objektivne možnosti in da njihova samoupravna zakonodaja uokvirila prav ta način dela ter plačilo po dejansko vložnem delu.

Janez Sever

Nekatere razsežnosti združevanja Steklarne in Sijaja v Hrastniku

Igra odprtih kart

V hrastniški Steklarni je končno le prevladala zdrava gospodarska in samoupravna pamet. Potem ko so njeni delavci prvič glasovali proti združitvi z bližnjim Sijajem, je ponovljen referendum uspel.

Najbrž zdaj, ko združeni delavci zastavljajo vse moči, da bi se v novi delovni organizaciji v vseh pogledih gospodarno organizirali, ni čas za razglabljanje o prvem propadlem referendumu. Zabeležiti pa le velja, da temu ni botroval vodilni kader v Steklarni, čemur smo sicer kar po pravilu priča, ko gre za neuspele tovrstne referendume. »Res je,« smo slišali v Steklarni, »da v takšnih primerih lahko velikokrat iščemo krivce med vodilnimi ljudmi, ki jim je več za lastne položaje kot za perspektive njihovih ozdov. Vedno pa le ni tako. Mislimo, da gre vzroke za prvi neuspehi referenduma iskati v samozadovoljstvu ljudi. Miselnost, da ni treba ničesar spreminjati, kadar nam gre dobro (zadovoljivi gospodarski rezultati, primerni osebni dohodki...) je tu še kako prišla do izraza. No, ko smo v drugo delavce le prepričali, da ni časa za samozadovoljstvo ter da ne gre za nikakršno politično združitev, temveč da so v ospredju gospodarski in samoupravni cilji, je zagata minila sama od sebe.«

Kdaj se ni bati za izid referenduma

Kaj nam pove hrastniški primer? Predvsem to, da je treba pred delavci nastopiti z odprtimi kartami. Delavcu je danes bržda poglavitno, da ima delo, da ima zagotovljen reprodukcijski material in da ob tem njegov kolektiv dosega dobre poslovne rezultate, kar naj se pozna tudi v njegovi kuverti. In če neka združitev pomeni predvsem to, potem se ni bati za izid referenduma o združitvi. Res pa je nekaj: Hrastničani so se premalo potrudili, da bi delavcem do podrobnosti razložili vse gospodarske in druge prednosti združitve. In kot se običajno dogaja, samozadovoljniji in demagogi prav tu brž izkoristijo manevrski prostor, ki se jim ponudi. Učinki takšnega delovanja so znani. Vedno jih občutijo delavci, ki so formalno nekaj sprejeli ali ovrgli. Najbrž ni treba zdaj posebej naštevati vseh primerov, ki bi potrjevali to trditve.

Vročina brez primere

Poklic steklopihalca je vse prej kot lahek. 64 stopinj Celzija, ki so jih v letošnji poletni vročini zabeležili v hrastniški Steklarni, je bržda zadosten razlog za takšno trditve.

V Hrastniku vedo, da se v takšnih razmerah ne da delati, zato so ob najhujših vročinskih valih poleti za štiri ure popoldne prekinili proizvodnjo. Izpad so nadomestili ponoči. Delavci so namreč morali izpolniti svoje norme, Steklarna pa obveznosti do tujih in domačih kupcev.

No, kot smo dejali je v Steklarni prevladala zdrava pamet. Za to gre zasluga sindikatu kot tudi vsem drugim dejavnikom, ki so ugotovili, kje so najprej storili napako in jo potem popravili. Ko so storili to, so delavci kaj hitro ugotovili, kaj je njihov resnični interes. Ko so zvedeli, da združitev nikakor ne pomeni nižjih osebnih dohodkov za tiste, ki delajo v težkih delovnih razmerah, ker bi pač morali pomagati slabim gospodarjem, so vnovič oživela razmišljanja o nesmotrnem proizvodnem procesu in drugih slabostih. Prav na tej točki pa so se ujeli z družbenopolitično akcijo za združitev, ki je tudi težila k optimalni proizvodnji in zmanjševanju čezmerne režiije. V Steklarni so torej iz te »združitvene« zgodbe lahko izluščili nauk, ki uči, da velja včasih prislunhiti tistemu, kar mislijo delavci, in narobe, da tudi ni vedno slabo tisto, kar pride »od zgoraj«.

Kaj so resnična delavska hotenja

V primeru hrastniškega združevanja Steklarne in Sijaja se ni treba posebej truditi, da bi to dokazali. Podatki so dovolj zgornji. Pred združitvijo je bilo v Steklarni okoli 1700 delavcev organiziranih v 5 tozdov in delovno skupnost skupnih služb. V Sijaju so imeli tri tozde in delovno skupnost. V njem je delalo 400 delavcev. Poslej (po združitvi) naj bi iz vsega tega nastali štirje tozdi in ena delovna skupnost skupnih služb. Tako narekuje elaborat za združitev, ki naj bi polno zaživel v začetku prihodnjega leta. V Steklarni so nam zatrtili, da takšna organiziranost ne samo da združuje v Hrastniku vse, ki imajo opraviti s steklom, ampak omogoča tudi največje delovne učinke (rezultat koncentracije dela, sredstev in znanja) vsakega posameznika. Ob vsem tem naj ne bi bila krnjena niti ena samoupravna pravica, ki so jo delavci obeh delovnih organizacij uživali doslej. Vprašamo se lahko; ali niso to tista resnična hotenja delavcev, kot tudi vodilnih in širše družbene skupnosti? Vprašanje je odveč, še zlasti takrat, kadar si delavci s posebnimi pooblastili, družbeno pravilno tolmračijo družbeno zaupanje in temu primerno tudi ravnajo: V Hrastniku so nam zatrtili, da je tako: Kaj pa v vseh tistih ozdih, kjer je ogrožena socialna varnost delavcev tudi zato, ker so njihovi šefi formalno za združitev, ki naj bi delavcem odpirala večje perspektive, v resnici pa delujejo proti njej, ker v novi organizaciji ne bi bili tako »veliki« direktorji kot so bili prej?

Takšnih primerov ni malo. O njih smo brez dlake na jeziku spregovorili tudi že v našem časniku. Sindikat, katerega osrednja naloga je skrb za socialno varnost delavcev, bi se s takšnimi pojavi moral ostreje spopadati. Pa tudi partija, saj gre konec koncev za uresničevanje sklepov ene letošnjih sej CK ZKJ, ki ni obrodila takšnih sadov, kot bi si želeli. Žal o teh stvareh še vedno le veliko govorimo (in še to zgolj načelno), prav nič pa nismo slišali, da bi kje kak komunist pred svojo organizacijo odgovarjal, ker je iz znanih razlogov oviral združevanje.

Ivo Kuljaj

Mirovno gibanje se je razplamtelo

V povorkah številne znane osebnosti

Komaj je v ZRN pojenjalo dolgo vroče poletje, s temperaturami, kakršnih niso zabeležili že tristo let, so se tu začele napovedane dejavnosti gibanja za mir. »Vročja jesen« naj bi vzbudila v najširšem delu prebivalstva odpor proti predvideni namestitvi novih ameriških raket konec tega leta. To je po mnenju voditeljev gibanja edina možnost »malega človeka«, da v tako imenovanem svobodnem svetu pove, kaj misli o uradni politiki in da opozori, da se ob odločanju o oboroževanju odloča predvsem o njegovi usodi.

Prve večje manifestacije gibanja za mir so bile 1. septembra. Ta dan je za Zvezo zahodnonemških sindikatov protivojni dan — v opomin in spomin na strelje Hitlerjeve Nemčije 1. septembra 1939 proti Poljski in začetek uničevalne 2. svetovne vojne. Letos so bila ob tem dnevu v ZRN številna protestna zborovanja, vsa pod sindikalnim geslom: Nikoli več vojne — razorožitev je zahteva časa! S tem so se sindikati neposredno pridružili gibanju za mir. Po mnenju generalnega sekretarja DGB Ernsta Breita je v deželi široke demokracije to prava oblika odpora proti nameščanju novih raket na ozemlju ZRN in ne generalni štrajk, ki so ga od sindikatov pričakovali nekateri. Miroljubnih manifestacij se je udeležila tudi socialdemokratska stranka.

Med največje manifestacije ob 1. septembru je spadala tridnevna blokada ameriškega raketnega oporišča Mutlangen, kjer naj bi še letos namestili nove uničevalne rakete Pershing II. Tu so se v podporo gibanju za mir in v znak protesta proti oboroževalni tekmi med Vzhodom in Zahodom, ki že kritično ogroža mir v svetu, pridružile demonstrantom številne znane osebnosti, med njimi nobelovec Heinrich Böll, zvezna poslanka »zelenih« Petra Kelly, upokojeni general Bastian, številni ugledni znanstveniki, pisatelji, pesniki, politiki SPD, »zelenih« in sindikatov. Simbolično so zasedli ozemlje pred oporiščem tako, da so posedli v travo ter prepevali miroljubne pesmi. Na dokaj provokativno vprašanje za TV, zakaj protestira proti Amerikancem, ki ščitijo ZRN, in ne proti Sovjetski zvezi, ki jo ogroža, je pisatelj Heinrich Böll odvrnil, da protestira tam, kjer je doma in tam, kjer nameravajo namestiti še več uničevalnega orožja. »Oboroževanje proti oboroževanju vodi v pogubo«, je še pridal. Drugi dan blokade se je med protestnike vključilo 1000 mater in 1000 otrok, ki so simbolično opozorili, da oboroževanje ogroža obstoj prihodnjih generacij človeštva.

Protestne manifestacije so potekale pretežno mirno, razen izjem. Tako je prišlo ob zasedbi ceste, ki vodi v ameriško letališko oporišče Bitburg, do nasilnega pregona protestnikov, pri čemer je policija uporabila

vodne curke, 305 udeležencev te manifestacije pa je začasno pridržala.

Ali bo »vroča jesen« res vroča? To vprašanje si mnogi postavljajo zdaj, po pretežno mirnem poteku miroljubnih manifestacij prvih septembrskih dni. Tako ime bi ji mnogi pridali že zdaj, če bi s tem ocenjevali zagnanost in množičnost privrženosti ideji miru. Vse več ljudi je pripravljeno iti tudi na cesto ter tam opozoriti na izjemno nevarnost za mir v svetu. Tako v Frankfurtu, Darmstadtu, Saarbrücknu, Bonnu... Po ZRN so bile manifestacije množično obiskane, potekale pa so mirno. Če se bodo tako odvijala tudi najmnožičnejša protestna zborovanja povojne ZRN, ki so napovedana za drugo polovico oktobra, ni moč predvideti. Osnovni moto protestov je zagotovitev miru v svetu, zato poziva vodstvo gibanja k mirnim protestom. Tako menijo tudi v SPD, sindikatih, cerkvah, drugih organizacijah, ki so se pridružile jesenskimi akcijam.

Nekateri skrajnejši so za druge, tudi nasilne oblike odpora proti sedanjim politikim bonnske vlade, čes da preveč popušča »velikemu bratu« — ZDA. S tem se ZRN spreminja v »atomski Auschwitz«. Po njihovem mnenju je to potrebno preprečiti, pa četudi z nasiljem proti ameriškim vojakom in njihovim bazam. Prav tega pa se mnogi zelo bojijo. Odtod tudi skrbne priprave policije na tovrstne provokacije ter predvidena zaostroitev predpisov o redu na demonstracijah. Vodstvo gibanja za mir se ne strinja z nasilnimi oblikami demonstracij, vprašanje pa je, kako bo nedavna nasilna prekinitev mirnega protesta na cesti proti oporišču Bitburg vplivala na bodočo taktiko v mirovnem gibanju.

Akcije gibanja se nadaljujejo. Njegovih privrženec je čedalje več, zlasti mladih. »Nikoli se ne sme ponoviti, da bi se tudi mi lahko izgovarjali: 'Nismo vedeli!' ali 'Poslušali smo ukaz!' pravijo mladi. Gibanju nudijo podporo tudi pristaši iz drugih držav. Tako je na manifestaciji 3. in 4. septembra v Hamburgu sodelovalo 200 pevkarjev, opernih pevcev, drugih umetnikov iz vsega sveta. »Mir v svetu...« je tu skupaj s Harryjem Belafontejem kot v en glas zapela zbrana množica in v mislih se ji je gotovo pridružilo še veliko radijskih in televizijskih poslušalcev, ki so del tega sporočila sprejeli v kratkem sporočilu o tej manifestaciji.

Uspeh ženevskih pogajanj postaja zdaj, po zaostroitvi odnosov med vesilama, zaradi nesrečnega južnokorejskega letala toliko pomembnejši. Mnogi, ki so še nedavno s strani gledali na gibanje za mir, spoznavaajo, da prav taka oblika odpora množic lahko pripomore k zausovitvi mednarodnega oboroževanja in slabšanja odnosov med vesilama.

Nada Beltram

Mednarodne in notranjepolitične dileme sovjetskih sindikatov

»Zaporniki« burijo duhove sindikalnega dialoga

Sovjetski sindikati na zunanjepolitičnem področju še naprej namenjajo osrednjo pozornost prizadevanjem za ohranitev miru v svetu. Kot ocenjujejo, je mednarodni položaj vse bolj napet, saj se oboroževalna tekma nadaljuje. Odnosi med vesilama so vse bolj obremenjeni z veliko mero nezaupanja in vse močnejši je vtis o kritični ravni sovjetsko-ameriških odnosov.

Kot poudarjajo sovjetski sindikalni funkcionarji ob številnih priložnostih, zahodnoevropska javnost in celo sindikati v Zahodni Evropi pogosto »ne razumejo«, v čem je bistvo pozicije Sovjetske zveze in socialističnih držav v boju za mir in razoroževanje. Zato je ena od najpomembnejših nalog sovjetskih sindikatov, da v okviru razvejane mednarodnega sodelovanja pojasnjujejo, kakšni so vsebinski cilji njihovega delovanja v mednarodni skupnosti. V sovjetskih sindikalnih krogih prevladuje prepričanje, da se morajo sindikati na razne načine vključevati v evropsko mirovno gibanje, vplivati na javno mnenje in oblikovanje zunanje politike v vseh državah.

Tako kot najvišji sovjetski politični vrh tudi sindikati niso zadovoljni z Reaganovo zunanjo politiko, ki pa — po ocenah sovjetskih sindikatov — počasi izgublja pristahe po vsem svetu. Zato so nekateri prepričani, da Ronald Reagan ne bo zmagal na prihodnjih ameriških volitvah.

Mednarodna dejavnost sindikatov Sovjetske zveze je sicer v precejšnji meri usmerjena k delu Mednarodne organizacije dela, s katero pa sovjetski sindikati »nimajo poravnanih računov«. Predvsem jih moti, da se predstavniki zahodnih sindikatov vedejo, kot da se po prvi svetovni vojni ne bi nič spremenilo. Jedro letošnjih polemik v tej organizaciji med sovjetskimi in zahodnimi sindikati pa je t.i. poljsko vprašanje in delo »zapornikov« in nizko plačane delovne sile iz Vietnam na deloviščih naftovoda in plinovoda v Sovjetski zvezi. Kot zatrjujejo sovjetski predstavniki, na omenjenih deloviščih ni za-

pornikov, vietnamski delavci pa opravljajo ta dela na podlagi dogovora z vietnamsko vlado. Zatorej po sovjetski oceni ni nobenega razloga, da bi se Mednarodna organizacija dela vmešavala v ta dogovor.

Na notranjepolitičnem področju so osnovne naloge sovjetskih sindikatov v ustvarjanju možnosti za večji vpliv in sodelovanje delavcev pri upravljanju v podjetjih, boljše gospodarjenje in zaščita delavčeve življenjske ravni. Tako naj bi nadaljnji razvoj »socialistične demokracije« delavce bolj pritegnil k upravljanju podjetij. Vloga sindikata pa je, da organizira delavce za odločanje v podjetjih in da jih vsestransko usposablja za opravljanje te naloge. Delavci naj bi bolje razumeli ekonomiko podjetij in celoten ekonomski proces, saj po sovjetskih ocenah »nič ne more zamenjati iniciative delavcev na delovnem mestu«. Ker nekatere sindikalne organizacije niso dovolj aktivne, sovjetski sindikati precej pričakujejo od novega Zakona o podjetjih in delovnih kolektivih, ki povečuje vlogo podjetij pri načrtovanju proizvodnje in gospodarjenju nasploh, pa tudi vlogo, pravice in obveznosti sindikata v podjetju.

Boljše gospodarjenje (zmanjševanje proizvodnih stroškov, večja storilnost, kakovostnejši izdelki, učinkovitejše investiranje) in zadovoljevanje socialnih potreb v sovjetski družbi sta nalogi, ki se jih sindikat loteva že dalj časa. Kot poudarja, je boljše gospodarjenje osnovni pogoj za zadovoljevanje socialnih potreb. Toda sovjetski sindikati imajo težave zato, ker pritisk na povečevanje cen najpomembnejših življenjskih dobrin (hrana, komunalne usluge, prevozi, stanarine) ne poenjuje. Očitno je, da se nekateri predstavniki vlade zavzemajo za to podražitev, ki naj bi jih v večji meri »podredili delovanju objektivnih tržnih in ekonomskih zakonitosti«. Zato bo zanimivo spremljati, kako se bo sindikalno-vladni dialog o teh občutljivih političnih vprašanjih odvijal v prihodnje.

Emil Lah

MEDNARODNO DELAVSKO GIBANJE

Tri leta po avgustu 1980

Obletnica poraženih

Politični obračun tretje obletnice sporazumov, ki jih je poljska vlada konec avgusta 1980 podpisala s stavkajočimi delavci, je na svoj način nenavaden: zdi se, da nobeden od tistih, ki so jo skušali izrabit za političen obračun, ni dobil tistega, kar je pričakoval. To velja še posebej za podtalno Solidarnost (ki jo je tokrat javno podprl tudi Walensa) kot tudi za oblast: medtem ko prvi tokrat ni uspelo ustvariti napetosti, s katero bi si izsilila vnovični vstop na politično prizorišče, je druga tudi tokrat ostala brez »delegatskega mandata« poljskega ljudstva in je morala v bitko z represivnimi ukrepi in ne z aktivno podporo poljskega prebivalstva.

Zahteva, ki je določala razsežnosti bojišča, je prišla v prvi polovici avgusta najprej iz podtalnosti, nato pa jo je podprl tudi Lech Walensa, ki se je za kratek čas otrešel previdne zadržanosti, v kateri se uri vse odtlej, odkar je prišel na prostost: oblasti naj bi do 22. avgusta vnovič začele dialog s predstavniki Solidarnosti in predstavniki cerkve o tem, kako bodo izpolnile obveznosti, sprejete pred tremi leti v sporazumih z delavci, sicer da bo Solidarnost organizirala »bele stavke« (upočasnjeno delo) in — 31. avgusta —

uveljavljanje Solidarnosti (iz njenega zadnjega obdobja legalnosti), ki pa bi omogočil počasen nastanek nekakšnega katoliškega sindikalnega gibanja (z Walenso ali brez njega). Nezadovoljstvo, ki je nastalo na vrhu poljske katoliške cerkve, je bilo izraženo v pismu, ki ga je kardinal Glemp naslovil na generala Jaruzelskega v avgustu, vendar pa brez posebne haska; pri čemer se zdi, da pisma ni narekovalo samo Glempovo razočaranje, marveč tudi njegov strah, da bo zaradi neuspeha spet zrasel odpor med nižjo duhovščino, ki se je dolgo časa zavzemala za bojevitejši odnos do generala.

Solidarnost plačuje račune za svoje hibe

Kar zadeva Solidarnost, je letošnja avgustovska bitka pokazala, da plačuje račune za svoje poglobitve hibe iz obdobja legalnosti: za pomanjkanje organizacijske strukture in za pomanjkanje skladnega in zaokroženega programa. Protestne akcije, ki jih je skušalo organizirati podzemlje, so pokazale, da izkušnja s Solidarnostjo ni pozabljena (in tudi nikoli ne bo), da pa ostanki sindikata niso orga-

boj kot sredstev javnega prometa. Oblasti so na to odgovorile z dovolj različnim in nekajkrat ponovljenim »ne«, poudarjajoč pri tem, da sta Solidarnost in Walensa stvar preteklosti, ki se ne povrne več, obveznosti iz sporazumov pa uresničene.

Kaj bo zmagovalc z zmago

Gledano s stališča tekmovanja med tremi najpomembnejšimi sestavnimi deli poljskega družbenega prizorišča po avgustu 1980 so se v tem procesu zadnjega tedna letošnjega avgusta najbolj odrezale oblasti, seveda predvsem zato, ker so imele na svoji strani najtehtnejši argument — organiziran aparat za represijo. Vendar pa politika ni športna panoga, zato je v njej manj pomembno, kdo zmaga, bolj pomembno pa, kaj lahko kdo s svojo zmago (ali porazom!) naredi. Če letošnji poljski avgust presvetlimo s temi merili, nastaja vtis, da so ostali praznih rok vsi trije, ki so po avgustu 1980 krojili usodo poljske družbe — oblasti, katoliška cerkev in podtalna Solidarnost.

Poljska katoliška cerkev z obiskom papeža in s tem, da se je potihem odpovedala Solidarnosti (takšni, kakršna je bila 13. decembra 1981, ko je kazala roge ne samo oblastem, marveč že katoliški cerkvi in njenemu pokroviteljstvu nad neodvisnim sindikalnim gibanjem), očitno le ni dosegla svojih družbenopolitičnih ciljev, med katerimi je bil poglobitveni teženja, da se vnovič utrdi v poljski družbi kot simbol kontinuitete poljske nacionalne identitete, kot »alternativa« Poljska, kot Poljska, kakršna bi lahko bila, če bi se stvari razvijale drugače. Brez dvoma je »identifikacija« poljskega prebivalstva s takšno cerkvijo slej ko prej visoka in bo taka tudi v prihodnosti, vendar pa cerkev te identifikacije tokrat ni mogla utrditi tako, kot je pred obiskom papeža želela, kajti oblasti niso ustregle njenim zahtevam po izpustitvi vseh političnih zapornikov, niso pripravljene obnoviti tistega minimalnega intelektualnega pluralizma, ki se je razvijal po klubih in društvih (nasprotno, prav odločno so ukinitve zvezo poljskih književnikov, ker se jim — kot že nekatera združenja poprej — ni hotelo podati) in prav tako niso bile voljne odkriniti vrat za takšen sindikalni pluralizem, ki sicer ne bi odpiral manevrskega prostora za vnovično

nizirani tako, da bi bili kos državnim represiji, ki se je v procesu odpravljanja vojnega stanja zelo izpopolnila in seže zdaj od delovnega mesta do ulice. V takšnih razmerah je na Poljskem prav gotovo še presenetljivo veliko ljudi, ki izrekajo svojo osebno solidarnost s Solidarnostjo ali se z njo celo identificirajo, vendar pa nekdanji neodvisni sindikat ta hip nima sredstev in moči, s katerimi bi se oblastem lahko vsilil za partnerja v političnem procesu. Podtalna Solidarnost je ostala praznih rok in zato tudi ni čudno, da je Walensa na sam kritični dan, 31. avgusta, naredil nekaj previdnih korakov nazaj.

Tretji partner v tem trikotniku, država, ki je zaradi še vedno trajajoče krize politično še nadalje skrčena na del poljskih oboroženih sil, je bila za razliko od avgusta 1980 bolj opremljena (ob začasni in ob dokončni odpravi vojnega stanja se je repertoar represivnih ukrepov zelo izpopolnil) in tudi bolj pripravljena to opremljenost uporabiti ter preprečiti nasprotniku vstop na politično prizorišče. Kar ji je tudi uspelo.

Poljske oblasti potrebujejo posrednika

Toda če je bil obseg protestnih akcij prepričel, da bi se na poljskem družbenem prizorišču vnovič uveljavilo neodvisno delavsko gibanje, pa je bil hkrati prevelik, da bi smele oblasti govoriti o zmagi. Solidarnost se ni mogla ponovno uveljaviti kot partner, pri čemer pa je največja hiba, da poljske oblasti vse bolj kravato potrebujejo partnerja, ki bi posredoval med njimi in med družbo. Novi sindikati se še vedno ne morejo zadržati med delavce: frontno Patriotično gibanje nacionalnega prepoda je še vedno prazna beseda; kar zadeva Poljsko združeno delavsko partijo, pa še vedno ni pravega odgovora na vprašanje, ali je Jaruzelskemu uspelo skupaj s Solidarnostjo razbiti tudi najbolj konservativno krilo v partiji, tisto krilo, ki je tudi pred 13. decembrom 1981 sabotiralo sleherni reformni poskus. Poljska družba skratka še vedno nima tistih notranjih organov in mehanizmov, ki družbi omogočajo ravnotežje in razvoj. Kar pomeni, da družbenih in političnih napetosti še zlepa ne bo konec in da bodo poljske obletnice še naprej kristalizacijske točke takšnih napetosti.

Marjan Sedmak

Izšel je zbornik razprav iz Ziherlovih dni

Obvladovanje kriznih pojavov v naši družbi

V okviru knjižnice FSPN je pred kratkim izšel zbornik razprav Krizni pojavi, v katerem so zbrani avtorizirani referati in prispevki iz Ziherlovih dni 1982 — Sociološki in politološki prispevki k obvladovanju in preraščanju kriznih pojavov v naši družbi. Center za družbenopolitično izobraževanje pri FSPN s to knjigo nadaljuje izdajateljsko in založniško dejavnost, ki jo je začel z izdajanjem zbornika referatov iz Ziherlovih dni 1981 — Odgovornost v samoupravni družbi.

V knjigi je zbranih prek 40 razprav vrste avtorjev (sociologov, politologov, komunikologov, ekonomistov, družbenopolitičnih delavcev in drugih), ki obravnavajo krizo v jugoslovanski družbi z različnih vidikov. V svojih razpravah obravnavajo avtorji krizne pojave predvsem s tehle vidikov: identifikacija in opis kriznih pojavov, analiza vzrokov kriznega stanja v jugoslovanski družbi, nakazovanje možnih ukrepov za preraščanje krize. Način obravnavanja problematike ni enostranski. Gre za poglede na krizno stanje z različnih zornih kotov in na različnih področjih, hkrati pa se v glavnem vsi avtorji strinjajo, da lahko govorimo o krizi in kriznih pojavih na vseh področjih družbenega življenja. Ugotavljamo tudi, da gre pri tem za medsebojno povezanost in soodvisnost kriznih pojavov na različnih sektorjih družbe, iz česar lahko sklepamo, da se srečujemo z globalno družbeno krizo.

Pri razčlenitvi vzrokov krize lahko opazimo več različnih prijemov: nekateri vidijo vzroke za krizo v razkoraku med normativnim in stvarnim, med vrednotno orientacijo in prakso, drugi ugotavljajo, da so vzroki strukturne narave, da so glavni vzroki krize v protislovni strukturi jugoslovanske družbe, tretji vidijo vzroke tudi v odnosu oz. razkoraku med starim in novim — preseganje starega in hkrati dosledno in enostransko razvijanje novega.

Pomemben prispevek k večji uspešnosti preseganja krizne situacije nam bo nudila pričujoča knjiga, saj v zadostni meri razkriva in osvetljuje konkretne razsežnosti in številne vidike družbene krize. Prispevki v publikaciji so razdeljeni po tematskih sklopih, tako kot so bili obravnavani na Ziherlovih dnevih 1982: — teoretične in metodološke osnove za proučevanje kriznih pojavov; družbenopolitični razvoj in stagnacija v Jugoslaviji; politični sistem in usmerjanje družbenega razvoja; mednarodni in medrepubliški odnosi; kriza in oblikovanje vrednot; množično komuniciranje in kriza javnosti.

Knjiga bo koristen pripomoček vsem, ki se na različne načine ukvarjajo z obvladovanjem in preseganjem krizne situacije v družbeni praksi. Služila pa bo tudi znanstvenim in raziskovalnim delavcem s področja družboslovja v njihovem nadaljnjem teoretičnem in raziskovalnem delu. Pri svojem študiju pa jo bodo koristno uporabljali tudi študenti družboslovnih fakultet.

Knjigo je mogoče dobiti v knjigarni Delavske enotnosti v Ljubljani, ali pa jo naročiti na FSPN — Center za družbenopolitično izobraževanje, Ljubljana, Kardeljeva ploščad 5. Njena cena je 650,00 din.

J. K.

IZOBRAŽEVANJE ZA AVANOST KULTURA

Kipar samouk Slavko Ferkolj: Kiparjenje je del mojega življenja

Igro narave lahko dleto še oplemeniti

V prispevku bomo pobliže predstavili Slavka Ferkolja — kiparja samouka, ki ga odlikujejo številne lesene plastike. So plod njegovega lastnega snovanja in pričajo o izvrstnem poznavalcu plemenitega kiperskega materiala. Treba je že uvodno poudariti, da so njegove plastike vseskozi stvarne in strogo povezane z naravo. To povezanost z naravo je čutili tudi pri njegovem snovanju, ker avtor posega izključno po lesu, ki ga je moč dobiti v naravi.

— **Zanimivo nas, kdaj ste se začeli ukvarjati s kiparstvom? Vemo, da ste kipar in rezbar samouk.**

»S kiparstvom, izključno z lesom, sem začel delati približno pred 15 leti, ko sem prenehal oblikovati glino. Tedaj sem namreč spoznal pravi material, ki me je pritegnil. To je bil les.«

— **Zanimivo je, da ste si izbrali prav les in ne kamna. Zakaj?**

»Kot sem že omenil, sem izdeloval tudi figure iz mavca. Poglejte, svojo mladost sem preživel na očetovi kmetiji v Krnovem, po vojni pa sem se preselil na Gorenjsko, v idilično vasico Tupalče. Vseskozi sem bil v stiku z naravo. V gozdu sem se seznanjal z različnimi drevesnimi vrstami, ki so mi ponujale motiv že s stoječim deblom, razraščeni vejami in prepletanimi koreninami. Prav ta povezanost z naravo, z gozdom, me je prevzela, da sem si izbral les.«

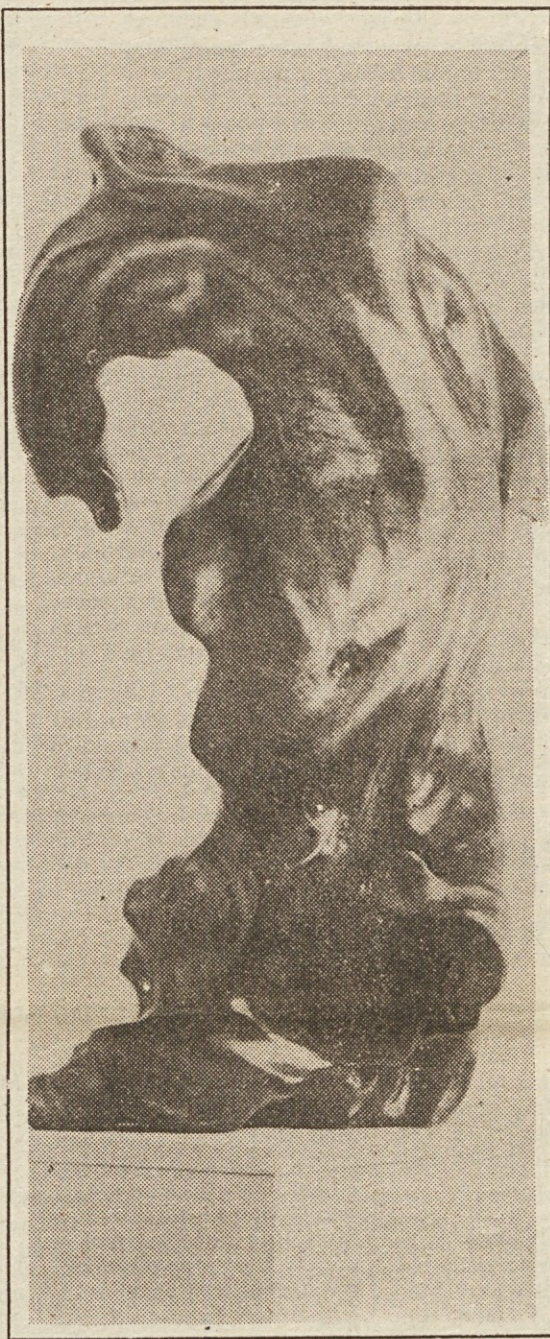
— **Kipar, ki dela izključno z lesom, mora le-tega dobro poznati in seveda vedeti, kakšen les je najprimernejši za kipersko obdelavo. Katere vrste lesa uporabljate?**

»Obdelujem trde vrste lesa. Gre za nekatere redkejšje vrste, negoj in maklen ali jesen, javor, oreh in hruško. Skoraj vedno uporabljam debla s koreninami vred, ki rastejo v neobičajnih razmerah (na previsih, motena nadaljnja vegetacija) ali izjemnih, ko se drevo razbohoti v konglomerat.

— **Vseeno pa bi radi slišali, kako se lotite dela in kako nasploh kiparite.**

»Moram priznati, da so pomembni trije dejavniki — od motiva do domišljije in seveda moj način nadaljnje obdelave. Zelo pomembno vlogo ima kajpak tudi les. Za že dozorelo zamisel najdem ustrezno drevo, ga naravno sušim in hkrati določam mikrolokacijo bodoče skulpture. Že sama oblika posebnih debel je često naklonjena zamisli, treba ji je le pomagati do izraza. Za znamenitega kiparja Michelangela je znano, da je, denimo, mnogo časa prebil v kamnolomu, kjer so mu pod neposrednim vodstvom pripravljali ustrezne bloke.

Groba obdelava je bila torej opravljena že na kraju samem, nato je sledila »osebna« obdelava (npr. nedokončani »sužnji v Firencah«). Praviloma je kipar-

ska enota vedno izdelana iz enega kosa marmorja. Podobno ravna tudi sodobni kiparji z lesom. Ne zakrivajo več površine plastik z različnimi izravnalnimi masami in barvami kot nekoč — izkoriščajo zlahne lastnosti lesa za sodobno kipersko izražanje.

— **Povejte nam, kaj predstavljajo vaša dela?**

»V deblih in koreninah iščem predvsem človeka na njegovi življenjski poti, njegove stiske, kljubovanja, vztrajanja, upanja, odhajanja pa tudi ljubezen. Pomagajo mi torej že naravne oblike, gladka površina skulptur še bolj poudari barvitost lesa, vse skupaj pa v končni fazi poveže prozorni zaščitni lak. Poskušam do kraja izkoristiti plemenitost lesa in njegov poseben značaj. Morda bi ob tem, ko že govorim o svojih delih, dodal še to, da sem že po prvih poskusih obdelave takih posebnih kosov začutil širšo možnost izražanja čustev. Od tedaj ves prosti čas namenjam oblikovanju oziroma kiparjenju in z dletom pomagam mojim »ujetnikom«, da zažive svoje svobodno življenje. Naj na koncu odgovora naštejemo nekaj svojih del, ki predstavljajo zelo različne motive, npr. ženo, ki je izdelana iz javorja, motiv zmage, motiv zelene Krke, kobilice, motiv vetra, osame — omenjene skulpture so izdelane iz jesena, pa motiv mame, mitov trpina, motiv slovesa. Kdo bi vse našteval! Veliko je teh del.«

— **Koliko časa porabite za kakšno novo figuro?**

»Neposredna izdelava traja nekaj tednov do več mesecev, odvisno od ideje, velikosti itd.«

— **Ste morda svoja dela že razstavili?**

»Mislim, da je za slehernega umetnika velik uspeh, če lahko svoja dela pokaže javnosti. Moja dela so bila predstavljena na šestih samostojnih razstavah. Prav ugodne kritike številnih obiskovalcev so mi vlile poguma in novega delovnega zagona. Nad mojim delom sta bedela in me spodbujala akademski slikar Karel Pečko in umetnostni zgodovinar dr. Cene Avguštin, za kar sem jima sila hvaležen.«

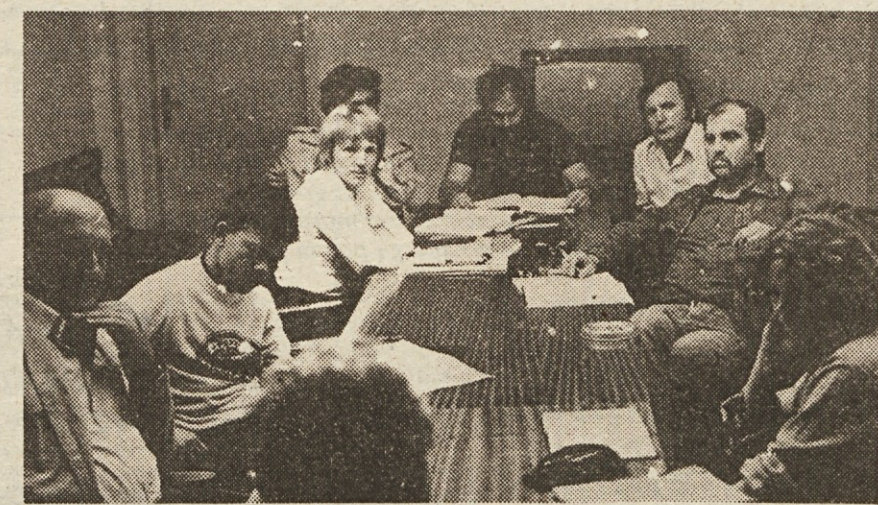
— **S pozornim očesom odkrivajte v drevesih, deblih in koreninah speče oblike in z rezbarskim dletom skušate tem predmetom na nek način vliti življenje. Vemo, da sta si les in kamen povsem različna. Menite, da je težje obdelati les kot kamen?**

»Res je, da sta si les in kamen povsem različna. Mislim pa, da je obdelovanje lesa ali kamna v vsakem primeru zahtevno opravilo in težko se je odločiti, kaj je pravzaprav težje.«

— **Kaj pa vaši načrti?**

»Pripravljam nekaj razstav, zato nadvse hitim, da bi pripravil čimveč novih skulptur.«

Zdravko Erjavec

Predstave se v Drami še niso začele, igralci pa se že pripravljajo na prvo predstavo. Posnetek je z vaje za najnovejšo žalostno komedijo o agrarnem — Moj ata, socialistični kulak, Toneta Partljiča.

V delovnih organizacijah se odločajo za abonmaje v Drami

Privlačen in veder spored

Letošnji repertoar ljubljanske Drame obeta obilo zabave, saj si bodo obiskovalci gledališča lahko med sedmimi predstavami ogledali kar štiri komedije. Kaj nam ponuja letošnja Talijina sezona v Drami? Najnovejšo žalostno komedijo o agrarnem Toneta Partljiča, zgodovinsko dramo o Molieru Mihaila Bulgakova, eno najznamenitejših angleških komedij 18. stoletja — Solo za obrekovanje Richarda Sheridan, novo igro sodobnega poljskega dramatika Slawomira Mrožka Peš, Brate Karamazove Dostojevskega v dramatisaciji Andreja Hienga, Molierovo komedijo Tartuffe in komedijo Barillonova poroka Georgesa Feydeauja.

Za letošnjo sezono se je že okoli sto ljubljanskih in okoliških delovnih organizacij odločilo za abonma v Drami. Po besedah Toneta Homarja, organizatorja abonmajeve, pa jih pričakujejo še več, saj je letošnji program pester, primeren za vsakogar, predvsem pa

večinoma veder. Smeha nam tako ali tako vedno manjka. »Zanimanje za predstave v Drami in gledališču nasploh raste,« je dejal Tone Homar. Ljudje imajo manj denarja za daljše izlete ob koncih tedna, bolj ostajajo doma in se raje odločajo za prijetne »kulturne« večere v gledališčih ali v kinu. Cene abonmajeve veljajo letos od 280 do 840 dinarjev za sedem predstav, vpisati pa se je mogoče še ves september in celo med letom. Lansko sezono je ljubljanska Drama zaključila s 318 odigranimi predstavami, med njimi 34 gostovanji (v Celju, Trstu in Gorici) ter številnimi nagradami članom in sodelavcem Drame. Letošnjo gledališko sezono pa začne Drama s svojim novim znakom — dvema profiloma Antona Tomaža Linhart, ki si stojita nasproti. Eden se smeje, drugi je resno otožen — izraza, ki nam ju v isti sapi lahko pričara na obrazu le gledališče.

V. P.

Odličja svobode tudi letos

Zveza kulturnih organizacij Slovenije bo tudi letos podelila prizadevnim kulturnim delavcem, skupinam, društvom in organizacijam tradicionalna priznanja odličja svobode za nadpovprečne uspehe pri kulturno-političnem in organizacijskem delovanju na področju ljubiteljske kulturne dejavnosti.

Razpis je objavljen v zadnji, 57. številki Kulturnega poročevalca, ki ga lahko dobite v kulturnih društvih in na občinskih zvezah kulturnih organizacij.

Odličja se podeljujejo za vidne dosežke pri spodbujanju in organiziranju kulturnega življenja, zlasti delavcev in mladine, za uvajanje sodobnih oblik, raziskovanje kulturnih potreb, izobraževanje, načrtovanje, obveščanje, širjenje kulturne vzgoje in negovanje kulturnih izročil NOB.

Kandidate lahko predlagajo poleg občinskih ZKO krajevne skupnosti, šole, delovne organizacije, združenja, samoupravne interesne skupnosti, družbenopolitične in kulturne delovne organizacije in druge organizacije, ki se ukvarjajo tudi s kulturno dejavnostjo in delujejo v vsem slovenskem kulturnem prostoru in sorodne organizacije zunaj SR Slovenije.

SPORT, ODDIHI IN REKREACIJA

Večina počitniških domov že zaklenila svoja vrata

Koliko se nas je letos kopalo v morju

Vprašanje letnega oddiha smo v Sloveniji, posebej zadnja leta, precej zanemarili, razen nekaterih izjem. Zadolžni smo bili s tem, kar pač imamo, pri tem pa pozabljali, da se mora sleherni človek, ki pošteno dela, vsaj enkrat letno zares oddahniti.

Zato je tudi letošnje poletje veliko naših delovnih ljudi preživelo svoj redni letni dopust doma. Nekateri so ga izrabili za delo na svojem koščku zemlje, mnogi za dodatni zaslužek. Torej tudi med počitnicami so se mnogi pošteno znojili in dodali svojim žuljem še nove.

Razlogov za to je več. Po podatkih zavoda za statistiko imajo slovenske delovne organizacije v svojih počitniških domovih še vedno manj kot 30 tisoč ležišč. Podatek seveda ne potrebuje komentarja, saj vemo, da je povpraševanje po zmogljivostih naših počitniških domov precej večje od ponudbe. S tem, kar imamo, si danes hkrati lahko privoščimo v počitniškem domu dopust le vsak trideseti delavec. Ker pa vemo, da odhajajo naši delavci na letni oddih v krogu svoje družine,

je podatek o zmogljivosti domov še toliko manj spodbuden.

Še tega ne znamo izrabiti

Torej tudi letošnje poletje je lahko preživelo dopust v počitniških domovih organizacij združenega dela le malo ljudi. Škoda, saj je dopust tu za delavca najbolj poceni in zato dostopen tudi takšnim z najtanjšimi kuvertami. Za vse, ki bi si želeli preživeti dopust pod streho svojega počitniškega doma, pa žal, ni prostora. Zmogljivosti so premajhne.

Sicer pa že dolga leta ugotavljamo, da so tudi te, sicer skromne počitniške zmogljivosti, slabo izkoriščene. Že v teh prvih septembrskih dneh so naši počitniški domovi zaprti. Zaklenjeni bodo do prihodnjega poletja, prav tja do začetka glavne turistične sezone. In tako iz leta v leto. Mnogi sicer zagotavljajo, da ni pravega zanimanja za dopustovanje v pred in posezoni. Malo pa je takih, ki so kaj storili za to, da bi delavci lahko letovali, denimo, tudi

septembra ali oktobra. Kaže, da je bolj preprosto konec avgusta zakleniti vrata in ponavljati malce obrabljeno misel, da si želijo ljudje le sonca in kopanja.

Izhod v tesnejšem povezovanju

Ker so naše počitniške zmogljivosti slabo izkoriščene, je vzdrževanje domov seveda vse prej kot poceni. Zato njihovi upravljalci tudi skrbno skrivajo dejanske stroške oskrbnega dne, saj so najmanj tolikšni kot v komercialnem turizmu.

Izdatke za vzdrževanje počitniških domov torej čuvamo dobro zaklenjene, obenem pa vemo, da nas vztrajanje pri starem ne bo privedlo na zeleno vejo. Zato sindikati in tudi drugi spodbujajo ustanavljanje počitniških skupnosti, ki omogočajo z združevanjem, povezovanjem in sodelovanjem razmeroma ceneno letovanje delovnih ljudi.

Tudi praksa potrjuje, da je prihodnost domačega turizma v skupnem iskanju rešitev. To nazorno dokazujejo nekatere

naše počitniške skupnosti, predvsem iz Krškega in Murške Sobote, kjer delavci preživljajo s svojimi družinami zaslužene počitnice v mikavcih in sodobno urejenih leto-

viščih. Cene v omenjenih dveh letoviščih so ekonomske, pa kljub vsemu dostopne tudi delavcem z nizkimi osebnimi dohodki.

Andrej Ulaga

Pestra dejavnost šahovskega društva Iskra

Srečanja na dnevnem redu

Sindikalna konferenca Iskre Industrije kondenzatorjev Semič in šahovsko društvo Iskra sta v Semiču pripravila že 33. hitropotezno prvenstvo Iskre. V zelo močni konkurenci je ponovno zmagal Leon Mazi iz Kranja.

Vrstni red ostalih najboljših: 2. Jože Pucelj, 3. Anton Jerina, 4. Janez Krek, 5.—6. Dane Černe in Marjan Butala, 7. Albin Oblesčak, 8.—9. Bogdan Brezigar in Marjan

Štampihar, 10. Rihard Piskar, 11. Jurica Zadravec, 12. Jože Fortuna, 13. Jure Muhič, 14. Ciril Kosmina, 15.—16. Anton Stare in Sandi Černač itd.

Za pokal 100 točk je po dveh tekmovanjih vrstni red: 1. Leon Mazi 30 točk, 2. Marjan Butala 23, 3. Dane Černe 19,5, 4. Anton Jerina 16, 5.—6. Jože Pucelj in Brane Deželak 14, 7. Bogdan Brezi-

gar 13, 8. Janez Kumše 12,5, 9. Janez Krek 12 itd. Točke si je priborilo že 24 šahistov. Med šahistkami je bila najboljša Olga Štampihar. Drugo mesto je osvojila Majda Mazi in tretje Bojana Mrak. Po več kot dveh letih je prejela Olga Štampihar tudi pokal zmagovalke za tri osvojene zmage. Poleg nje so bile zmagovalke v tem ciklusu še: Olga Tičar, Milka Lampe, Joži Hribar, Jadranka Rija-

vec, Majda Mazi in Jelena Markovič. Med gosti so bili najboljši: 1. Stanislav Mrak, 2. Ivan Kobler, 3. Anton Škerlj, 4. Matjaž Brezovar, 5. Velimir Vujič.

Naslednji hitropotezni turnir Iskre bo konec leta v Kranju. Šahovsko društvo Iskra bo v sodelovanju s sindikalnimi organizacijami do konca leta pripravilo še vrsto zanimivih tekmovanj. Razpisalo

bo turnir brezkatégornikov in četrtkatégornikov ter drugokategorikov. Oktobra bo zopet vsakoletno srečanje starejši — mlajši. Vsak ponedeljek je v šahovskem domu redni hitropotezni turnir, konec vsakega meseca pa vikend nagradni turnir. Šahisti v Kranju pa imajo v menzi vsak četrtek redne treninge in tekmovanja.

Bogdan Brezigar

Gimnastika srca in ožilja

Pri telesnih naporih dihamo globoko in tako aktiviramo tudi prepono, ki deli prsni koš od trebuha. Prepona stiska vranico in jetra, ki so prepojena s krvjo, zato kri ob vsakem telesnem naporu hitreje kroži po človeškem organizmu.

Če se ukvarjamo s športom, spodbudimo tudi delovanje srca, ki utripa hitreje in bolj intenzivno. To je za človeško telo izrednega pomena, saj je srce nekakšen motor, ki pošilja arterialno kri z veliko kisika tudi v najbolj oddaljene dele organizma.

Telesna aktivnost torej veliko pripomore k učinkovitejšemu delovanju srca in ožilja, vendar tudi v tem primeru pretiravanje ni zdravo. Strokovnjaki učijo, da lahko na razmeroma zelo preprost način ugotovimo, če pri športu pretiravamo. Takole pravijo: z naprezanjem ne pretiravamo vse dotlej, dokler se lahko med aktivnostjo z lahkoto pogovarjamo. Ko pa nam že pošteno zmanjkuje sapa, ko že hlastamo po večji količini zraka, tedaj moramo malce popustiti. In ker pretiravanje škoduje, je veliko bolje, da odnehamo malce prej.

Športov, ki so primerni za vsakogar in pri katerih lahko takoj popustimo, ko se zasopemo, je precej. Na prvem mestu naj omenimo hojo. Zanj ni potrebna posebna oprema in zelo prijetna je, če pešočimo v prijetni družbi, v lepi naravi, na dobrem zraku. In če pospešimo korak, če med hojo tudi lahkotno tečemo, že govorimo o priljubljenem »teku za zdravje«.

Za začetek tečemo med hojo le po nekaj deset metrov. Po nekaj tednih vadbe pa bomo lahko brez težav pretekli že kilometer ali več. Prve uspehe vadbe lahko pričakujemo šele po poldrugem mesecu vadbe. Ti nas bodo razveselili, saj bomo uživali v večji prožnosti telesa, izgubi odvečnih kilogramov in predvsem v velikem boljšem duševnem in telesnem počutju. Srce bo namreč s precej večjo lahkoto črpalo kri in jo poganjalo po vsem telesu, zato se bo ta lažje in hitreje pretakala po žilah.

DELAVSKEGA HUMOR

Najglasnejši smeh izza stroja

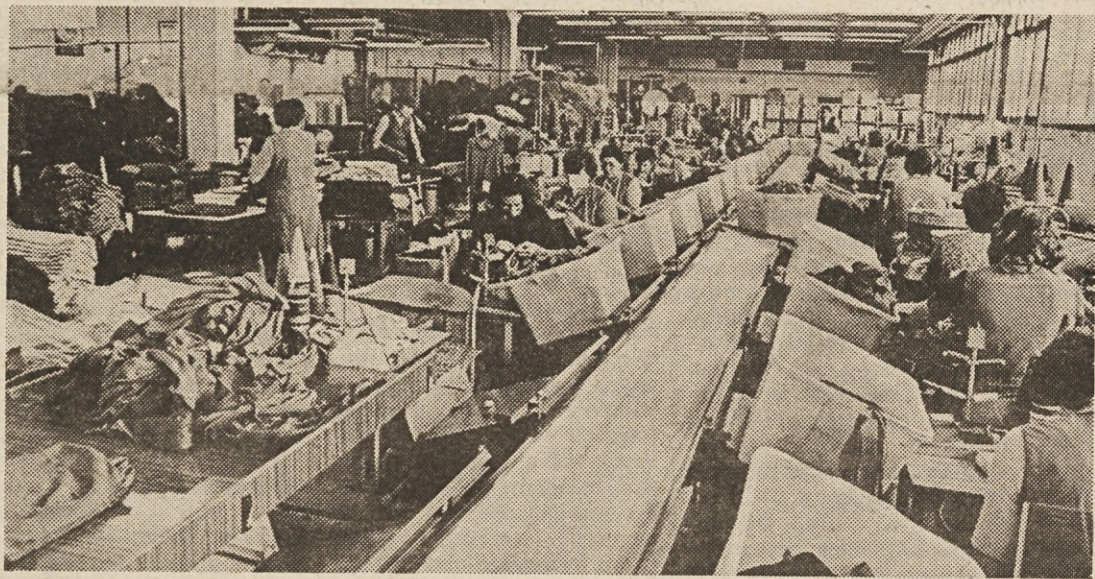
UDARCI Z GLAVO

- Nimamo dovolj požiralcev ognja — za vse žgoče probleme.
- Ko padejo v vodo načrti, se odgovornost seli z obale na obalo.
- Dlje se bo vrtel oni, ki pleše, kot drugi, ki godejo
- Vrag je odnesel šalo — stvarnost bomo morali prenesti sami.
- Problema ni težko načeti — a kako ga potem porazdeliti?

Boromicin

TUKAJ SE VSAJ LAHKO ZANESEM, DA VLAK NE BO IMEL ZAMUDE

Zadnje mesece je v šentviški Rašici tudi ob sobotah delovno vzdušje

Vodja tozda Vltava Bogomir Volkar

Rašica v Šentvidu pri Stični zadnje mesece ogromno dela za izvoz

Kratki roki, a visoka kakovost in nobenih zamud

»Namesto dopusta delamo nadure, vse sobote, pa še domov si nosimo delo.« je velik kup puloverjev na kuhinji pojasnjevala Bregarjeva Mari. »Ogromno dela imamo zadnje mesece. Za izvoz delamo in trudimo se kolikor se da, saj pravijo, da naša država zelo potrebuje devize. Ja, včasih je težko. Delo in roki nas priganjajo in nobena ne bi rada odpovedala prav v tem času, saj bi druge morale delati več namesto nje.« je še dodala. Začutil sem, da Mari ne hodi v Rašico le na »šihnt«, ampak na delo, ki ga ima rada.

»Še se vrnem,« sem dejal in se odpeljal v približno deset kilometrov oddaljeni Šentvid pri Stični, v rašiško tovarno konfekcije Vltava.

»Res je, veliko dela imamo,« je kar takoj potrdil vodja tozda Vltava Bogomir Volkar. »Za Italijo delamo in to zelo zahtevne artikule. Zahtevajo seveda vrhunsko kakovost. Najhujše pa so kratki roki, ki so postali še bolj napeti zaradi zamud pri nabavi materialov v prejšnjih fazah. Mi smo finalistni in odstopanja od rokov ni.

No, za julij in avgust smo načr-

družini, katere člani so že od malega vajeni delati. Predvsem pa vedo, kdaj je treba poprijeti s podvojeno močjo. Delo je tisto, ki jih veže, in zavedajo se, da so od njega v marsičem odvisne.

»Mislim, da imajo naše delavke izredno razvito odgovornost do kolektiva in dela,« je še dodal vodja tozda. »Prepričan sem, da če bi vsi delavci v naši državi vsaj približno tako odgovorno delali, bi stabilizacijo hitro izpeljali oziroma sploh ne bi bila potrebna. Še en primer vam lahko povem za popestritev tega, kar sem pravkar povedal. V devetih letih, kolikor sem tukaj, smo imeli le en primer kršitve delovne discipline. Tudi bolniških izostankov je v zadnjem času vse manj. Bolniške, še posebej če gre za bolnega otroka, naše delavke ne izkoristijo, ampak za tiste dni, ko so doma, vzamejo delo s seboj. To pa ne samo zaradi manjšega osebnega dohodka, ampak predvsem zaradi solidarnosti. To si upam trditi, ker jih dobro poznam. Prav prejšnji teden smo imeli tak primer.«

Marijana Žagar dela v Rašici že šest let.

»Ja, prejšnji teden, ko je bila

dela na verižkanju in hkrati pri obračunu opravljenega dela. Kljub temu pa je v avgustu doma dokončala 148 izdelkov. »Delo je precej naporno, posebno oči trpijo, pa še čas je treba najti. Navadno delam, ko gredo otroci spat ali pa zgodaj zjutraj. Da o sobotah popoldne in nedeljah ne govorim. No, nenazadnje se tako delo tudi spleča. Saj od kosa dobimo, oziroma bomo menda dobili, 35 dinarjev. In če se malo potrudiš, lahko narediš kar štiri na uro. Rada hodim na delo, ker me šivanje že od otroških let veseli. Kljub temu, da se morda malo čudno sliši, sem vseeno ostala za strojem, čeprav bi šla lahko tudi v pisarno. Kadar imamo največ dela, mi pri gospodinjstvu pomaga mož. Skuha, pa tudi posoda pomije. Je pač sedaj tak čas, ko se je treba žrtvovati, vendar tako intenzivno ne bi dolgo zdržal. Je pa lažje, ker smo v kolektivu nekakšna družina, ki pa ni zaprta le v tovarniški plot, ampak smo povezani tudi zunaj njega. In zaupanja, ki smo si ga pridobili, ne moreš kar tako zapraviti.«

Vrnil sem se k Mari Bregar na Male Kopolje. V Rašici je že

kar veteranka, saj dela tam že 24 let.

»Do pred šestimi leti smo bile v starih nemogočih prostorih in delale na pletilskih strojih. Pa smo bile tako pridne, da so se odločili in nam postavili novo tovarno. Res da je to konfekcija, in smo se tiste, ki smo delale še v stari tovarni, morale prekvalificirati, vendar je sedaj veliko lepše.«

Bregarjevi imajo doma kmetijo. Ni velika, le hektar in pol. Imajo pa pet živali, za katere je treba skrbeti vsak dan. Pri Bregarjevih imajo tudi 15-letno hčerko, ki se uči za trgovko, in sina Boštjana, ki je šel letos v prvi razred. V službi je sama in kot pravi, mora s svojim zaslužkom zalagati »domačo kmetijsko proizvodnjo«. »Zdaj, ko šivam te puloverje, bi morala začeti kuhati večerjo, tudi perilo bi bilo treba oprati. Morala bi kositi za živino. Čez kako uro bo treba pomolsti krave, pa opraviti tudi druga dela v hlevu. Tudi na vrtu se dela škoda, ko gnijejo jabolka, ki jih nima kdo pobrati. Delo za tovarno pa je v tem hipu bolj pomembno. Sploh imam občutek, da je pravo delo le tisto v to-

Marija Koporc: »Moram, čeprav me zunaj čaka domače delo.«

tovali kolektivni dopust, ki pa je seveda padel v vodo. Namesto tega smo zaprosili za možnost, da povečamo število ur na mesec. Čeprav imajo naše delavke ravno v poletju največ dela doma, saj je večina doma s kmetij, so stisko s časom zelo dobro razumele, tako da z izostanki nimamo težav. Tudi storilnost in kakovost zaradi podaljšanega delavnika nista prav nič padla. Na srečo, če lahko tako rečem, je pri teh izdelkih tudi precej ročne dela, ki ga delavke lahko opravijo doma. Saj veste, da ne morejo biti v tovarni več kot deset ur, še posebej tiste, ki imajo otroke in delo na kmetiji. Za delo, ki ga opravljajo za tovarno, pa najdejo čas zvečer, ko gredo ostali spat.«

Težko si predstavljamo tovarno v večjem mestu, kjer bi bili delavci pripravljivi toliko žrtvovati za nemoteno proizvodnjo. Šentviška Rašica pa je, tako kaže, kolektiv, podoben veliki

hčerka bolna, sem vzela delo domov. Mislim, da ne bi bilo prav, če bi v tej gneči pustila ostale na cedilu, saj se zdaj krepko pozna odsotnost vsake. Res smo zadnje čase mnogo zdoma, vendar vsaj moj mož to še kar razume, sicer pa tudi on dela po ves dan. Rada hodim na delo. Le takrat imam nekam slab občutek, ko zaradi pomanjkanja materiala nimamo dela. Se pa to že dolgo ni zgodilo.«

Svojevrstna rekorderka pri delu doma je Marija Koporc iz Zaboršta pri Šentvidu. V tovarni

Mari Bregar: »Vsaj otroke imam pred očmi.«

Marijana Žagar

Tovarna Vltava, ki je tozda Rašica iz Ljubljane, zaposluje 96 delavcev, od tega so le štirje moški. V administraciji delata le vodja tozda in tajnica. Včasih pa se zgodi, da tudi vodja tozda nadomešča vzdrževalca, ker je bil to njegov osnovni poklic. Prav te dni pa je zbolela kuharica in malico pripravlja obratovodja (delavke so s hrano zelo zadovoljne).

Problem, ki jih najbolj tare, je prevoz za drugo izmeno. Delavke se namreč vozijo na delo tudi po 20 kilometrov daleč. Načrtujejo povečanje proizvodne hale, tako da bi delali le v eni izmeni, vendar, kot pravijo, bodo morali počakati na boljše čase. Ob delu, ki smo ga opisali, je njihov rezultat v poletju seveda zelo dober.

varni. Kar počnem doma, je nekaj, kar je samo po sebi umevno in niti ni pravo delo, čeprav je včasih zelo naporno. Delo na domu je zelo dobra rešitev, saj imam otroke pred očmi, pa tudi v denarnici se bo poznalo, čeprav bo kljub temu šlo iz meseca v mesec zelo na tesno.«

V tovarni je Mari prijetno in čas ji zelo hitro mineva. »Normo imamo zelo napeto. Včasih sem jo zmogla zlahka, zdaj pa, ko sem malo starejša, gre vse težje, tako da mnogokrat tudi vsega odmora ne izkoristim za počitek. Najtežje pa je pozimi. Nikakršnih avtobusnih zvez nimam in se vozim na delo z mopedom. Kljub temu, da porabim nekaj bencinskih bonov tudi od motorne žage, mi jih mnogokrat zmanjka. Takrat se vozim s kolesom, kadar pa je velik sneg, grem kar peš.«

Še to lahko povemo, da Mari zasluži od 11 do 12 tisoč na mesec in da doslej še ni bila na dopustu ob morju. A. Agnič

KAKO GOSPODARIMO

NNNP — Golovec 83

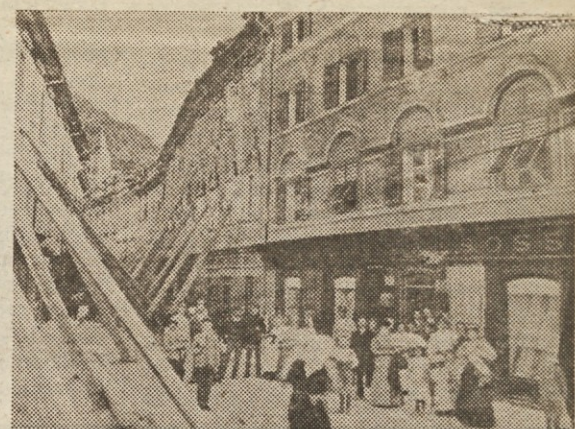
24. septembra se bo stresla Ljubljana

Kako ukrepati ob potresu je naslov poučne brošure, ki jo te dni prejemajo ljubljanska gospodinjstva in sta jo izdala mestni štab za civilno zaščito ter mestni sekretariat za ljudsko obrambo. Napotki, namenjeni prebivalcem Ljubljane, so le del priprave na taktično vajo »Golovec 83«, ki bo 24. septembra v 27 ljubljanskih krajevnih skupnostih ter 93 temeljnih organizacijah združenega dela.

Ta sobota bo za večino organizacij delovna. Sirene bodo zjutraj naznanile začetek taktične vaje, ki bo ponazorila dogajanja ob rušilnem potresu in preverila ter izpopolnila pripravljenost in organiziranost prebivalcev ob takšni elementarni nesreči. Potres predstavlja za Ljubljano povsem resnično nevarnost. V vaji bo sodelovalo 90 tisoč ljudi, 500 ekip civilne zaščite, gasilskih enot in zdravniških skupin iz Ljubljane ter drugih slovenskih krajev — Nove Gorice, Maribora, Celja, Trbovelj in Domžal. Ekipa za reševanje iz ruševin pa bodo prišle na pomoč iz Celja, Radovljice in Po-

POTRES — RESNIČNA NEVARNOST

Leta 1895 je Ljubljano stresel katastrofalni potres. Takrat je štel glavno mesto Kranjske 30 tisoč prebivalcev in prek 1.400 hiš. Danes je naše glavno mesto

20-krat večje, potresna nevarnost pa prav tolikšna kot pred skoraj sto leti. Pred vajo »Golovec 83« bodo ljubljanski kinematografi predvajali poučni predfilm, kako ravnati ob potresu. Poskrbljeno bo tudi za najmlajše. Mladinski tisk je v ta namen objavil posebne prispevke, otroci pa se bodo z ukrepanjem ob morebitnem potresu seznanili tudi iz posebnih, v ta namen natisnjenih zloženek.

Fotografija je iz knjige Grozni dnevi potresa v Ljubljani, ki je izšla v Ljubljani leta 1895 pri Maks Fisherjevi knjigarni, fotografije pa je izdelal atelje Helfer.

stojne. V vaji bodo sodelovale tudi enote Jugoslovanske ljudske armade, ki bodo poleg reševanja ob potresu opravljale tudi del svojih običajnih vaj — predvsem s helikopterji. Ker bo vaja zares množična in ker se bodo ta dan izvrstili dogodki, ki bi sicer trajali tri dni, bo temeljito poskrbljeno za preskrbo — predvsem z vodo in hrano. Geofonisti, ki so svoje znanje preizkusili nekajkrat že zares, bodo ponazorili, kako »zaslišijo« pod ruševinami utripanje življenja, helikopterji bodo odpeljali ranjence tudi v bolnišnice zunaj Ljubljane. Tudi zdravniške ekipe, vojaška bolnišnica, pošta, vrtci in šole bodo sodelovali v vaji, med sredstvi javnega obveščanja pa Radio Glas Ljubljane in Dnevnik.

Vaja Golovec 83, ki temelji na zasnovi in doktrini splošne ljudske obrambe in družbene samozaščite, zato ne bo le mestnega pomena, ampak dobiva s sodelovanjem republikanskih ustanov tudi širši republikanski značaj. Na prvi tako obsežni in množični vaji v Jugoslaviji, ki spada v letošnjo skupno akcijo »Nič nas ne sme presenetiti«, bodo praktično preizkušeni varstvo pred elementarnimi nesrečami, obrambni sistemi, usposabljanje in osveščanje občanov za samozaščito ter stvarnost in usklajenost načrtov civilne zaščite. Za vajo je bilo izdelanih 20 potresnih kart Ljubljane, marsikje pa bodo opravili tudi statične in potresne izračune starih stavb.

Vaja bo pravzaprav zaključek temeljitih priprav nanjo, ki trajajo že od lanskega novembra. »Z veseljem lahko ugotovimo, da smo danes veliko bolj pripravljeni na morebitni potres, kot smo bili pred letom dni,« je bilo rečeno na novinarski konferenci o vaji Golovec 83, ki so jo pripravili predstavniki mestne konference socialistične zveze in vodstvo vaje.

Vida Petrovčič